

TELEPÜLÉSI VESZÉLY ORGANIKUS KRISZIS ÉS A BÍRÓI FÜGGETLENSÉG

Ricardo Restrepo Echa. varr fa, szerkesztő

Hatalmi harcok, szervezeti válság és bírói függetlenség

Ricardo Restrepo Echavarría, szerk.

La Universidad
de postgrado
del Estado

Első kiadás, 2014

321.4

R4364p

RESTREPO ECHAVARRÍA, RICARDO

HATALMI HARCOK, SZERVEZETI VÁLSÁG ÉS BÍRÓI FÜGGETLENSÉG/
Ricardo Restrepo Echavarría, szerk. - 1. kiadás - Quito: Editorial IAEN,
2014.

158 p.; 15 x 21 cm

ISBN: 978-9942-950-13-0

1. POLITOLÓGIA 2. DEMOKRÁCIA 3. ÁLLAM
4. EMBERI JOGOK 5. POLITIKAI PÁRTOK
6. NEOLIBERALIZMUS 7. FÜGGETLENSÉG (IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS)
8. IGAZSÁGÜGYI FUNKCIÓ 9. ECUADOR I. Cím

FELSŐBB NEMZETI TANULMÁNYOK INTÉZETE

Av. Amazonas N37-271 y Villalengua esq.

Edificio administrativo, 5.º piso

Tel.: (593 2) 382 9900, 236-os mellék

www.iaen.edu.ec

Információ: editorial@iaen.edu.ec

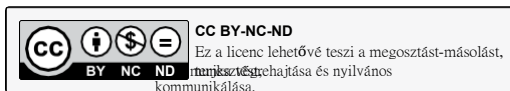
Szerkesztőági irányítás: Miguel Romero Flores

Borító- és belsőépítészeti tervezés: David Rivera

Vargas Korrektúra: La Caracola Editores Nyomdai

kivitelezés: Imprenta Mariscal

Quito - Ecuador, 2014

Index

..... Szerzők7

Bevezetés9

María Helena Carbonell Yánez

Ricardo Restrepo Echavarría

1. Az ecuadori állam egymással versengő hatáskörei21
John Antón Sánchez
Natally Soria Moya
2. A hegemonia válsága és a paktum újrakomponálása
Ecuadori állam, 1990-200861
Miguel Arnulfo Ruiz Acosta
Paúl Cisneros
3. A bírák kiválasztásának rendszere Európában (Németország,
Spanyolország, Olaszország és Portugália): néhány kritikai fogadtatás
inLatinAmerica87
Antonio Salamanca Serrano
4. A bírói függetlenség és a demokrácia Ecuadorban121
Ricardo Restrepo Echavarría

Szerzők

John Antón Sánchez. Doktori fokozatot szerzett társadalomtudományokból (Flacso, Ecuador); a Kolumbiai Nemzeti Egyetem kulturális szociológiából szerzett mesterdiplomát; a kolumbiai Chocó-i Technológiai Egyetem közösségfejlesztés szakirányán. A Kolumbiai Nemzeti Egyetem antropológusa. Etnikai, őslakos és afro-amerikai kérdésekkel, interkulturalitással, faji és diszkriminációval, valamint a latin-amerikai faji és etnikai egyenlőtlenségekre vonatkozó statisztikákkal foglalkozó kutató. Számos antropológiai és szociológiai könyvet és cikket írt az afrikai diaszpóráról, a szegénységről, az emberi jogokról és az afro-amerikai leszármazottak társadalmi mozgalmairól. 2010-ben és 2011-ben az Unesco Társadalomtudományi Szektorának az Andok régióért felelős vezetője volt, székhelye Quito. Az Instituto de Altos Estudios Nacionales (IAEN) kutatóprofesszora, valamint a Flacso Ecuador állampolgárság és rasszizmus és afro-latin tanulmányok professzora. Az afro-amerikai társadalmi mozgalom aktivistája.

María Helena Carbonell Yánez. Jogász, a Pontificia Universidad Católica del Ecuadorban szerzett diplomát; az Universidad del Rosario (Kolumbia) emberi jogi és közpolitikai diplomája; a *Genfi Nemzetközi Humanitárius Jogi és Emberi Jogi Akadémia nemzetközi humanitárius jog és emberi jogok* mesterképzése. Az Instituto de Altos Estudios Nacionales (IAEN) professzora és kutatója volt. Az Universidad Andina Simón Bolívar egyetemen tanít, ahol a következő tárgyakat oktatja: A nemzetközi jogtudomány elemzése; Az emberi jogok védelmének nemzetközi rendszerei; Globalizáció és emberi jogok; Nemzetközi büntetőjog; Igazságszolgáltatás és nemzetközi emberi jogi jog. Állami intézmények és civil szervezetek tanácsadója volt.

Paúl Cisneros. Társadalomtudományi doktorátus, politikai tanulmányok szakirányon, az ecuadori Flacso-ban. Latin-Amerika környezetvédelmi közpolitikáit kutatja, és a *¿Cómo se construye la sustentabilidad ambiental? című* könyv szerzője. *Az ecuadori bányai konfliktusos tapasztalatainak elemzése.* Vendégprofesszor volt az ecuadori Flacso-ban és a Pontificia Universidad Católica del Ecuadorban. Jelenleg az Instituto de Altos Estudios Nacionales (IAEN) főállású professzora.

Ricardo Restrepo Echavarría. Az új-zélandi Canterbury Egyetemen szerezte filozófia doktori fokozatát. Olyan folyóiratokban publikált, mint a *Minds and Machines*, az *Open Journal of Philosophy* és a *Journal of Mind and Behavior*. 2011 óta az Institute for Advanced National Studies (IAEN) tudományos munkatársa, ahol a demokrácia, a jogok, az igazságosság és a véleménynyilvánítás szabadságának elméletét kutatja. Az e területek által lefedett témákon belül nemrégiben publikálta a "Demokratikus véleménynyilvánítás szabadsága" című cikket és az *El derecho al arte en Ecuador* című könyvet, amelyek hozzájárulnak egy olyan állam felépítéséhez, amely garantálja a valódi véleménynyilvánítás szabadságát egy jelentős demokráciában.

Miguel Ruiz Acosta. Az Universidad Central del Ecuador professzora, mesterdiplomát szerzett latin-amerikai tanulmányokból az Universidad Andina Simón Bolívar egyetemen. Ugyanezen a területen doktori tanulmányokat folytat az UNAM-on. Mexikó és Ecuador különböző egyetemein oktatott és kutatott, valamint mindkét országban civil szervezetek tanácsadója volt.

Antonio Salamanca. A Pontificia Universidad Católica del Ecuador, Ibarra (PUCE-SI) jogi karának professzora és kutatási igazgatója. Ph.D. a bölcsészettudományok területén (politikai filozófia), Universidad Autónoma Metropolitana, México D. F.; Ph.D. a jogtudományok területén, Universidad Nacional de Educación a Distancia (UNED), Madrid; Ph.D. a teológia területén (morális teológia), Universidad Autónoma Metropolitana, México D. F.; Ph. D. teológiából (erkölcteológia), Universidad Pontificia Comillas, Madrid; LL.M. emberi jogokból, *London School of Economics and Political Science* (LSE), London, Egyesült Királyság; LL.M. nemzetközi kereskedelmi jogból, University of Westminster (UW), London, Egyesült Királyság. Publikációi közé tartozik: *La Sociedad Socialista de Conocimientos* (Quito: IAEN, 2013); *Teoría Socialista del Derecho*, 2 kötet. (Quito: Editorial Jurídica del Ecuador, 2011); *Filosofía de la Revolución. Filosofía para el Socialismo en el siglo XXI* (Mexikó: UASLP, 2008); *Política de la Revolución. Política para el Socialismo en el siglo XXI* (Mexikó: UASLP, 2008); *El Derecho a la Revolución* (Mexikó: UASLP, 2006); *Fundamento de los Derechos Humanos* (Madrid: Nueva Utopía, 2003).

Natally Xiomara Soria Moya. Nemzetközi kapcsolatokból diplomázott a Tecnológico de Monterreyben, az Estado de México-México egyetemen és az Universidad San Francisco de Quito-Ecuadorban. A Palermo-Argentínai Egyetem politológus szakos hallgatója, valamint az Instituto de Altos Estudios Nacionales (IAEN) nemzetközi kapcsolatok és diplomácia mesterszakos hallgatója. Választási politikai kérdésekkel foglalkozó kutató, a választási multilateralizmus keretében, az Ecuadori Nemzeti Választási Tanács Demokrácia Intézetének munkatársa.

Bevezetés

María Helena Carbonell Yáñez
Ricardo Restrepo Echavarría

Ez a könyv annak a szakértői véleménynek az eredménye, amelyet a Felsőbb Nemzeti Tanulmányok Intézetének (Instituto de Altos Estudios Nacionales) akadémikusai nyújtottak be az Amerika-közi Emberi Jogi Bíróságnak (a továbbiakban: IACHR) a "Quintana Coello et al. kontra Ecuador Állam" ügyben. Ez az ügy a Legfelsőbb Bíróság 27 bírójának és 4 bírótársának 2004. december 8-i önkényes elbocsátására vonatkozik, amelyet a Lucio Gutiérrez akkori elnök ellenzéki pártja által vezetett új pártkoalíció által támogatott parlamenti határozat hozott. A végrehajtó és a törvényhozó hatalmat pillanatnyilag ellenőrző párthatalmak beavatkozásával az állam legfelsőbb bíróságát átalakították.

Nem ez volt az első eset, hogy az ecuadori bíróságokat a kellő hatalomra jutó érdekeknek megfelelően alakították át. A bírósági átrendeződések történetében, amelyet örökké *ezúttal is* hírül adtak, olyan változatos eszközöket használtak, mint a harcok, a zárt ajtók mögött zajló tárgyalások, a népszavazások és az alkotmánymódosítások. Ecuador 2004-ben azonban egy rendszerszintű válság szemében volt, amelynek legnyilvánvalóbb tünetei 1997-ben, Abdalá Bucaram akkori elnök, az ecuadori Roldosista Párt vezetőjének vádemelésével kerültek előtérbe. 2004 decemberére, amikor a legfelsőbb bíróság bírjait elbocsátották, az ecuadoriak nemrégiben két elnököt buktattak meg, egy harmadikat éppen elbocsátani készültek, és alig élték túl a gazdasági válságot, amelyet maguk az uralkodó elit okozott. A hatalommal való újabb visszaéléssel szembeállva a polgárok a "törvényen kívüliek" néven ismert népfelkelés keretében tiltakoztak Gutiérrez ellen - ez a kifejezés a Gutiérrez által használt kifejezés, amelyet maga Gutiérrez használt az ellene felszólalókra. Az elégedetlenség azonban mélyebb volt az egyszeri alkalomnál, és gyakran hallatszott a tüntetők között:
"Engedjétek el őket!"

A "törvényen kívüliek" végül a Montecristiben kovácsolt új állami és társadalmi paktum alkotóelemévé váltak, amely a 2008-as alkotmányban kristályosodott ki. Ez az Alkotmány kifejezte és kifejezi ezt a szakítást a múlttal, és új objektív horizontot teremt az állam és az ecuadori társadalom számára, amely a jó élet keresésén alapul, a jogok és az igazságosság demokratikus, plurinacionális államában.

Öt évvel az új alkotmányos keret elméleti és gyakorlati kidolgozásának kezdete után ismét előtérbe kerül Hugo Quintana és a többi elbocsátott bírónak az Amerika-közi Emberi Jogi Bírósághoz benyújtott keresete. Hogyan ne utasíthatnánk el azt a visszaélést, amely e bírák elbocsátását jelentette? Hogyan védhető az állam anélkül, hogy figyelmen kívül hagynánk a visszaéléseket? Védhető-e az állam, amikor az intézményes állami szereplők egyértelműen a jogok megsértésére használták a hatalmukat? Megalapozottak-e az állítólagos áldozatok által benyújtott követelések, és az, amit az Amerika-közi Emberi Jogi Bizottság jóvátételi intézkedésként kér?

Ezeket a kérdéseket tették fel maguknak a könyv szerzői, amikor az Állami Főügyészség az állam védelmezőjeként az Amerika-közi Emberi Jogi Bíróság előtt felkérte az IAEN néhány akadémikusát, hogy szakértőként vegyenek részt ebben a perben. A szakértői jelentések célja az volt, hogy lehetővé tegyék az IACHR Bíróság bírái számára, hogy megértsék mindazokat az elemeket, amelyek a jogok megjelenésének értékeléséhez szükségesek abban a történelmi, politikai és gazdasági pillanatban, amelyben a közhivatalnokok akkori cselekedetei történtek; Az akkor létező államtípus; a szereplők, akik hasznot húztak és versenyeztek; az emberek, akikre a költségek hárultak; a paraméterek, amelyek alapján meg lehetett ítélni, hogy létezett-e korábban a bírói függetlenség; és hogy a Legfelsőbb Bíróság bírái hol helyezkedtek el ebben a kontextusban. A kutatás továbbá létfontosságúnak tartotta megjegyezni az ecuadori állam által fenntartott és elmélyített status quo-val való szakítást, valamint a jogok és az igazságosság új, demokratikus és plurinacionális alkotmányos állapotának kialakulását, amely a 2008-as alkotmány által látens és felhatalmazott. Létfontosságú volt figyelembe venni, hogy Ecuadorban egy újjászülető állam van, amely nem azonos azzal, amely a Legfelsőbb Bíróság bírái ellen elkövetett jogsértéseket követte el, és hogy ezért a felelősség kimondásának és a felelősség megállapításának figyelembe kell vennie ezt a valóságot.¹

1 A Főügyészség csoportját Dr. Alonso Fon- seca vezette. Az IAEN oktatói közül Marcelo Bonilla dékán, Alejandra Cárdenas és Mónica Rodríguez professzorok, Dr. Daniel Kersfeld és Miguel Ruiz professzor közvetlen hozzájárulását dolgozta fel a Számvevőszék.

A Quintana et al. kontra Ecuador ügy megértéséhez meg kell érteni az Emberi Jogok Amerikai-közi Védelmi Rendszerének (SIPDH) jogi és intézményi panorámáját. Ezért az alábbiakban áttekintjük ezt a panorámát, amelybe az ügyet beillesztjük. Közvetlenül ezután kerül sor a felek álláspontjainak belső tartalmának felülvizsgálatára. Végül a könyv fejezeteinek tartalma kerül áttekintésre.

Érdemes megjegyezni, hogy bár ebben a bevezetőben fontosnak tűnik számunkra, hogy meghatározzuk azt az eredetet és kontextust, amelyben ez a könyv kezdődik, hozzájárulása nem függ a fent említett szakértelemtől, mivel úgy véljük, hogy ez a kezdeti lépés lehetővé tette a szerzők számára, hogy egy szélesebb érdeklődésre számot tartó kutatási útra lépjenek. Úgy véljük, hogy az itt közzétett kutatási eredmények hozzájárulnak az ecuadori állam jellegének megértéséhez, ahhoz, hogy milyen jellege van, és remélhetőleg hozzájárulnak ahhoz is, hogy javaslatot tegyünk arra, hogy milyen jellege ne legyen, és hogy milyen legyen az állam, mind tudományos szempontból, mind pedig a közszolgák és általában az emberek szélesebb érdeklődésére számot tartó szempontból.

Az Amerika-közi emberi jogi rendszer

A nemzetközi emberi jogi jogban az államok a joghatóságuk alá tartozó személyek jogainak fő garanciái, mindenféle megkülönböztetés nélkül. Az Ecuadori Köztársaság Alkotmányának 3. cikke szerint az állam elsődleges feladata, mindenféle megkülönböztetés nélkül, hogy "mindenféle megkülönböztetés nélkül garانتálja az Alkotmányban és a nemzetközi okmányokban meghatározott jogok tényleges gyakorlását, köztük az oktatás, az egészségügy, az élelmezés, az élelmezés, a szociális biztonság és a vízellátás területén a lakosság számára". Ez azt jelenti, hogy az államapparátus feladata az alkotmányban és az Ecuadorban hatályos nemzetközi okmányokban elismert jogok teljes körű gyakorlásának biztosítása.

Ennek közvetlen következménye, hogy a nemzetközi igazságszolgáltatás, amelynek célja a jogok védelme jogsértések esetén, szubszidiárius jellegű. Konkrétan például az államnak kötelessége kivizsgálni és megbüntetni a felelősöket, ami a teljes jóvátétel alapvető eleme. Ha az állam erre saját bíróságain keresztül nem képes, akkor a nemzetközi emberi jogi védelmi szervek speciális eljárásaikon keresztül tehetnek így. Az emberi jogok védelmét szolgáló mechanizmusok fellépése kivételes folyamattá válik, amely azonban végeredményben kiderül, hogy

Bizonyos esetekben az áldozatok utolsó esélye, hogy teljes kártérítést kapjanak az emberi jogok megsértése miatt.

A SIPDH egyike volt azoknak a szervezeteknek, amelyeket a második világháború alatt tapasztalt emberi jogi jogsértésekre válaszul hoztak létre. A háború utáni időszakban világszerte politikai szándék alakult ki, hogy megakadályozzák a háborús évekhez hasonló emberi jogi jogsértések megismétlődését. A nemzetközi közösség erőfeszítéseinek eredményeként 1945-ben létrejött az Egyesült Nemzetek Szervezete, és 1948-ban egyhangúlag elfogadták az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát. A regionális kontextusban az amerikai kontinens országainak az emberi jogok helyzete iránti aggodalma a SIPDH létrehozásában csúcsonodott ki. Eredetileg az Emberi Jogok Amerikaközi Bizottságából (IACHR) állt, és az évek során fokozatosan új jogvédelmi intézmények jöttek létre, mint például az Amerika-közi Bíróság és a tematikus előadók. Ennek az összetett rendszernek a feladatait a hatáskörét megalapozó jogi eszközök határozzák meg, de általánosságban elmondható, hogy ezek mindegyike az emberi jogok tiszteletben tartásának és védelmének előmozdítását célozza a régióban.

Az IACHR az IASPHR kvázi bírósági szerve. A külügyminiszterek ötödik konzultációs ülésén 1959-ben elfogadott határozat hozta létre. Az Amerikai Egyesült Államokban, Washington D.C.-ben alapították. Hét tagból áll, akiket személyes minőségükben választanak meg, de nem annak az államnak a képviselőiként, amelynek állampolgárai. Az IACHR kijelentette, hogy az eljárási szabályzatának 9. cikkében eredetileg meghatározott feladatai túlságosan korlátozottak ahhoz, hogy teljes mértékben megvédje az emberi jogokat a régióban. Így előmozdította az eljárási szabályzat reformjának folyamatát. Ezt 1965-ben részben jóváhagyták. Saját hatáskörének széles körű értelmezése arra készítette az IACHR-t, hogy még jobban kiszélesítse hatáskörét. Ez az eljárás alapvető fontosságú volt az egyéni petíciók és az *in loco* észrevételek elbírálására vonatkozó hatáskörök tekintetében. Az IACHR most egy további mechanizmussal rendelkezik a tematikus előadók formájában. Hét tematikus előadói csoport foglalkozik a nők jogaival, a migráns munkavállalókkal és családtagjaikkal, az őslakosokkal, a szabadságuktól megfosztott személyekkel, az afro-amerikai származásúakkal és a megkülönböztetés elleni küzdelemmel, a gyermekekkel és a véleménynyilvánítás szabadságával.

A SIPDH egyik sarokköve, ahogyan azt Cancado Trindade a "Castillo Petruzzi" ügyben elfogadott egybehangzó véleményében elismeri, az évtizedben

az 1990-es években a magánszemélyek hozzáférési lehetősége a rendszerhez. Ez a lehetőség szakítást jelentett a nemzetközi közjog alanyainak a múlt század első felében uralkodó felfogásával. Így az egyének az ICHHR-t akkor hívhatják segítségül, ha a hazai jog nem tudott jogorvoslatot nyújtani a joghatósága alatt történt emberi jogi jogsértések miatt. Az egyéni beadványokat az IACHR vizsgálja felül.

Az IACHR munkáját a közelmúltban a tagállamok részéről némi kritika érte. Ezek a lehetséges politizálódás és az általa feldolgozott ügyek kezelése során nyújtott teljesítménye körül forognak. Ebben a kérdésben számos kezdeményezést támogattak a reformjára, és Ecuador határozottan támogatta ezeket. Az Amerikai Államok Szervezete (OAS) azonban 2013 márciusában, amikor nyilatkozatot tett az ügyben, nem hozott tényleges változtatásokat, még a tematikus előadók működésével kapcsolatban sem.

Az Amerika-közi rendszeren belüli igazságszolgáltatási szerv az Amerika-közi Emberi Jogi Bíróság. A testület székhelye a Costa Rica-i San Joséban található, és hét, személyes minőségükben megválasztott bíróból áll. A Bíróságnak az emberi jogokról szóló amerikai egyezményből (a továbbiakban: emberi jogi egyezmény) eredő két hatásköre van: egy vitás és egy tanácsadói. Ez utóbbi végső soron az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményben foglalt jogok hatályát és az államokkal szemben fennálló kötelezettségeket igyekszik tisztázni. A Bíróság vitatott joghatósága alapján az emberi jogokról szóló egyezmény részes államainak joghatósága alá tartozó államok területén elkövetett esetleges emberi jogi jogsértésekkel kapcsolatos ügyeket tárgyalhat. Itt kell megjegyezni, hogy az OAS egyes tagállamai nem szerződő felei az emberi jogi egyezménynek, és ezért a Bíróság joghatósága nem terjed ki azokra az emberi jogi jogsértésekre, amelyekért állítólagosan felelősek.

Sem az emberi jogokról szóló egyezmény, sem más nemzetközi emberi jogi eszközök nem határozzák meg, hogy a különböző eljárási szakaszokban milyen típusú bizonyítékokat lehet benyújtani a rendszer különböző szervei előtt. Az információgyűjtés formái változatosak, és az ügyektől, valamint az eljárásban részt vevő felek szempontjából releváns ügyektől függően változnak. Az Emberi Jogok Amerikaközi Bírósága eljárási szabályzata (a továbbiakban: eljárási szabályzat) 27. cikkének (8) bekezdése és 58. cikkének a) pontja értelmében az EJEB akár hivatalból is kérhet információkat, azaz a felek által benyújtott információkon felül további információkat. A Számvevőszék például további szakértői véleményt kért a következő esetekben

"Fairén Garbí és Solís Corrales" kontra Honduras, 1989.

A Bíróság többek között a szakértői vélemények segítségével gyűjti össze az információkat, hogy a tények alapján ~~ú~~ tudjon. Az Emberi Jogok Amerikaközi Bírósága eljárási szabályzatának 2. cikkének 23. pontja szerint a szakértő "olyan személy, aki bizonyos tudományos, művészeti, műszaki vagy gyakorlati ismeretekkel vagy tapasztalatokkal rendelkezik, és különleges ismeretei vagy tapasztalata alapján tájékoztatja a bírót a vitás kérdésekről". Az eljárásban részt vevő felek javasolják az általuk megfelelőnek ítélt szakértőket érveik alátámasztására. Az eljárási szabályzat lehetőséget biztosít arra is, hogy a Bíróság további szakértőket nevezzen ki (27. cikk 8. §), hogy azok egy adott területen szerzett ismereteik alapján véleményt nyilváníthassanak egy adott ügy vitás pontjáról. Ugyanez a joganyag rögzíti, hogy a szakértői bizonyítékok befogadására vonatkozó eljárásnak hasonlóan kell lennie a feltételezett sértettek vallomására vonatkozó eljáráshoz.

Meg kell jegyezni, hogy a szakértői vélemény jellegéből adódóan (az ~~az~~ ~~nyilvánosság~~ pártatlanság jellemzi), amint azt az IACHR Bíróság eljárási szabályzatának 48. cikke megállapítja, a szakértő megtámadásához az érdekelt félnek bizonyítania kell, hogy a személy az említett szabályban meghatározott okok bármelyike miatt nem pártatlan.

Hozzá kell tenni, hogy az eljárásban akár állítólagos áldozatként, ~~mint~~ ~~mint~~ szakértőként, képviselőként vagy jogi tanácsadóként részt vevő személyek jogainak védelme érdekében az államok nem indíthatnak bírósági vagy közigazgatási eljárást az IASHR előtt tárgyalt ügyben való részvételük miatt, amint azt az Amerika-közi Bíróság eljárási szabályzatának 53. cikke elismeri. Ez lehetővé teszi, hogy a nemzetközi emberi jogi védelmi eljárásokban részt vevő szakértőket ne lehessen nemzeti szinten szankcionálni, és az egyének szabadon részt vehessenek az állami intézmények megtorlásától való félelem nélkül.

A Quintana-ügy

2004 decemberében Lucio Gutiérrez elnök az akkor hatályos politikai alkotmányban foglalt hatáskörök gyakorlása keretében összehívta a Nemzeti Kongresszus rendkívüli ülését. A Nemzeti Kongresszus a 2004. december 8-i R-25-181. számú határozatával az 1998-as alkotmány 25. átmeneti rendelkezése alapján felmentette a Legfelsőbb Bíróság bíráit. Ez a rendelkezés megállapította, hogy "[a]z Országos Kongresszus által kinevezett tisztviselőket és testületek tagjait, valamint a kinevezett állam főszámvevőjét, kinevezésük időpontjától kezdve, el kell távolítani tisztségükből.

1998. augusztus 10-én négyéves időtartamra, az Alkotmány rendelkezései értelmében 2003 januárjáig maradnak ~~hath~~ A bírákat 2004. december 9-én a biztonsági erők tagjai kilakoltatták.

E határozatra tekintettel a petíció benyújtói 2004. december 30-án beadványt nyújtottak be az Emberi Jogok Amerikai Rendszeréhez, amelyben az ACHR-ben foglalt jogok tiszteletben tartására és garantálására vonatkozó kötelezettséggel összefüggésben a bírói garanciákhoz való jog, a törvényesség elve, a ~~h~~ védelem, a törvény előtti egyenlőség és a politikai jogok állítólagos megsértését kifogásolták. A 2011. március 31-i 65/11. sz. érdemi jelentésében az EJEB megerősítette az ecuadori állam felelősségét a bírói garanciákhoz, a törvény előtti egyenlőséghez és a bírói védelemhez való jog megsértéséért a petíció benyújtóival szemben. Az IACHR által kiadott ajánlások a következők voltak: 1) az áldozatokat, ha kívánják, vissza kell helyezni az igazságszolgáltatásba, az általuk betöltött pozícióhoz hasonló pozícióban, minden olyan jogi juttatással, amelyet meg kellett volna kapniuk (meg kell jegyezni, hogy az IACHR nyitva hagyta annak lehetőségét, hogy ez a visszahelyezés nem lehetséges, és méltányos kártérítést biztosít számukra); 2) ki kell fizetni az áldozatoknak az elmaradt összegeket; és 3) intézkedéseket kell hozni a megismétlődés megakadályozására, beleértve a törvények nemzetközi normákkal való összhangba hozatalát.

A SIPDH-ban előírt eljárásnak megfelelően az IACHR megküldte ezt a jelentést az államnak, amelynek eleget kell tennie a kiadott ajánlásoknak. Ecuadorban az Igazságügyi, Emberi Jogi és Imádságügyi Minisztérium az a szerv, amely az állam nemzetközi emberi jogi kötelezettségeinek betartásáért felelős. Annak ellenére, ~~h~~yafent említett ajánlásoknak való megfelelés érdekében az áldozatokkal való közeledési folyamatot kezdeményeztek, az IACHR úgy ítélte meg, hogy az elért haladás nem volt elegendő a teljes megfelelés eléréséhez. Ezért 2011. augusztus 2-án kelt levelében az IACHR az ügyet az IACHR Bírósága elé terjesztette, hogy az tárgyalja azt.

A fejezetek

Az első esszé, "Los poderes del Estado ecuatoriano en pugna, análisis desde 1979", John Antón Sánchez és Natally Soria Moya, a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti konfliktus természetét elemzi Ecuadorban az alkotmányos rend 1979-es visszaállításától napjainkig. Ez a két kormányzati ág közötti konfliktus egyfajta *pugna*

a hatáskörök. Azt állítják, hogy bár a konfliktusok a többpárti demokratikus rendszer, valamint a hatalommegosztás elméletén alapuló választási és pártrendszer velejárói, ezek kialakulása Ecuadorban intézményi blokkolást, kormányzati destabilizációt, kormányozhatatlanságot és politikai válságot eredményezett. Ez veszélyezteti a politikai rendszer és különösen a kormány intézményi erejét, ami egyfajta demokratikus válságot eredményez. A cikk azt állítja, hogy a hatalmi harc forgatókönyve Ecuador történelmében visszatérő volt. Eredete 1830-ra vezethető vissza, amikor a köztársaságot a demokratikus elnöki modell alapján alapították, és az új demokratikus élet utolsó évtizedeiben jelentős erőre kapott. A cikk az ~~úti~~ és többpártrendszer latin-amerikai beilleszkedését mutatja be, az amerikai politikai rendszer bizonyos tükörképeként. Latin-Amerikában azonban ez a rendszer sokkal kevésbé bizonyult stabilnak, és a cikk áttekinti azokat a főbb epizódokat, amelyekben az ecuadori demokrácia, a hatalmon lévő kormány és a politikai rendszer sakkba került. A cikk részletesen bemutatja a törvényhozás pártellenőrzésének alakulását, kiemelve a mozgalmak elszaporodását, a mozgalmak tagjainak megszervezésének és egyesítésének nehézségeit, a szövetségeket, valamint a kormányozhatóságához szükséges, a végrehajtó hatalommal való koordináció hiányát. A szerző figyelmeztet az igazságszolgáltatás autonómiájának hiányára a hatalmi harcok olyan éles kontextusában, mint amilyen Ecuadorban tapasztalható. A szerző intézményi-kulturális víziója a következőképpen zárul:

[...] megállapítható, hogy az okok, amelyek miatt ezek a küzdelmek gyakorivá válnak az ecuadori politikai rendszerben, az országban a gyarmati idők óta kialakult politikai kultúra sui generis kontextusában rejlenek. Az állandó politikai konfliktusnak azonban két strukturális oka van: az egyik az imént említett, az elnöki demokratikus modell, amely úgy van kialakítva, hogy a hatalom központi szerepét a végrehajtó hatalomban teremtse meg, de amely viszont igényli a törvényhozás támogatását, hogy kormányzási javaslatát ne akadályozza, vagy viszont törvényhozói hatásköröket kell átvennie ahhoz, hogy annak támogatása nélkül is kormányozni tudjon. Másodsor, a hatalmi harc gyökerei a *parlamenti kultúra* egyfajta *hiányában* (Pachano) rejlenek, ami a politikai kultúra hiányát jelenti, amely kifejezi az uralkodók és a politikai vezetők képtelenségét arra, hogy nézeteltéréseiket megegyezés, tanácskozás és konszenzus útján oldják meg. A politikai szokások inkább eljutottak arra a szintre, hogy az államhatalmak közötti politikai nézeteltéréseket konfrontációval, ügyféltárgyalásokkal, destabilizációs kísérletekkel, sőt a kongresszus bezárásával való fenyegetéssel és államcsínyekkel oldják meg.

A második esszé, "A hegemonia válsága és az ecuadori állami paktum újrakomponálása, 1990-2008", a Miguel Ruiz és Paúl Cisneros által az Emberi Jogok Amerikai-közi Bírósága előtt készített szakértői vélemény továbbfejlesztett változata. Ebben az esszében a szerzők a *hegemonia* gramscianus fogalmának meghatározásával kezdik, amely elengedhetetlen a demokratikus rendszerhez szükséges hozzájárulás megszerzéséhez. Ugyanakkor azzal érvelnek, hogy az 1990-es években az ecuadori állami rendszer hegemoniája szerves válságba került, és nyilvánvalóvá vált a nagy többség egyetértésének hiánya az uralkodó elittel szemben. Ruiz és Cisneros a válságot tápláló tényezőket a társadalmi kirekesztés gazdasági-strukturális aspektusára és az organikus válság politikai-intézményi aspektusára osztja. A gazdasági-strukturális szempontot a fő neoliberális gazdaságpolitikák és törvények alkotják, amelyek meghatározták a lakosság kirekesztését az erőforrások élvezetéből. A politikai-intézményi aspektus az életkörülmények romlására utal, ami annak köszönhető, hogy a lakosság nagymértékben helytelenítette a kiemelt intézményeket, mint például a Legfelsőbb Bíróságot és a hagyományos pártok által működtetett képviseleti kormányzati rendszert, ami megakadályozta az elnökök instabilitását.

A cikk a Rafael Correa vezette Movimiento País hatalomra jutását írja le, amely a lakosság elégedetlenségét fejezte ki az uralkodó osztállyal szemben, azzal vádolva azt, hogy az egy pártokrácia; elutasította az USA katonai bázisát Mantában, a neoliberális politikát; és alkotmányozó gyűlést javasolt egy új társadalmi és állami paktum ~~külön~~ ^{alkotás} céljára. Ruiz és Cisneros az állami cselekvés nyilvános horizontjának helyreállításán keresztül számszerűsíti a régi társadalmi rend egyenlőtlen tendenciájának megfordulását és a szociális területekre, különösen az oktatásra és az egészségügyre fordított kiadások jelentős növekedését. A szerzők következtetése:

[I]n 2006-ban megkezdődött az államrend átalakításának folyamata, amely két fő pilléren nyugodott: a) a népi rétegek legközvetlenebb gazdasági és társadalmi érdekeinek figyelembevétele, amelyet elsősorban az állami beruházások növelése támogatott; és b) egy politikai-intézményi reform, amely kiszorította a nemzeti szintéről azokat a domináns pártokat és frakciókat, amelyek az előző évtized neoliberális (dez)rendjét fenntartották. Ez az új projekt elkötelezett amellett, hogy az alárendelt szereplők érdekeit új jogok - például a részvétel - gyakorlásán keresztül érvényesítse, a társadalmi adósság megfizetésének keretein belül, amely - bár nem problémamentesen és ellentmondásmentesen - helyreállítja a kormányzók és a kormányzottak közötti kapcsolatot [...].

A könyv harmadik esszéje, amelyet Antonio Salamanca írt, "A bírák kiválasztási rendszere Európában (Németország, Spanyolország, Olaszország és Portugália): néhány kritikai fogadtatás Latin-Amerikában" címet viseli, és célja, hogy rávilágítson a bírák kiválasztási rendszerének fontosságára, mint a bírói függetlenség biztosításának kulcsfontosságú strukturális elemére. A szerző röviden áttekinti az európai népek történelmi tapasztalatainak sikereit és kudarcait a legjobb rendszer megtalálásában, megjegyezve, hogy az európai rendszerekben a bírák különböző szabályok és szereplők - köztük a végrehajtó és a ~~törvénnyel~~ hatalom - alapján születtek, aminek eredményeként a bírák általában a választóik javára döntenek, és a kooptációs rendszer, amelyben a bírói kar maga választja ki a bírakat, és amely "a vállalati cimboraság felé hajlik, egy zárt szakmai endogámia keretében, amely nem nagyon nyitott a társadalmi ~~nyitottság~~ friss levegőjére, és gyakran ellenáll a közösség érdekeinek, és előnyben részesíti a vállalati érdekeket vagy egyes (törvényhozó vagy végrehajtó) hatalmak érdekeit, amelyek ezt instrumentalizálják".

Részletesebben tanulmányozzuk a bírák kiválasztásának rendszerét négy országban, amelyek közül néhány a fasiszta diktatúrákra adott reakcióként jött létre: Németországban, Spanyolországban, Olaszországban és Portugáliában. Részletesen bemutatja az oktatási és értékelési folyamat teljes luxusát, amely lehetővé teszi az emberek számára, hogy bírói pályára lépjenek, és amely bírói kinevezésükhöz vezet ezekben az országokban. Ezek a tapasztalatok az érdemi és versenyvizsgák, valamint az igazságszolgáltatás igazgatási és irányító szerveinek fontosságának felismeréséhez vezettek. A tanulmány végén néhány utalást teszünk e tapasztalatok latin-amerikai fogadtatására. Részletesen bemutatja a Legfelsőbb Bíróság bíráinak kiválasztására szolgáló rendszer ~~akkor~~ amelynek függetlenségét a törvényhozástól való függés és a konzervatív korporatizmus szisztematikusan veszélyeztette. A rendszer idővel történő folyamatos reformjai alapján a Salamanca arra a következtetésre jut, hogy:

[...] az 1998-as alkotmány sokkal zártabb rendszert tartalmaz, mint az 1979-es alkotmány, a 2008-as alkotmány azonban a Nemzeti Bíróság (amely a Legfelsőbb Bíróságot váltotta fel) függetlenségére tesz fogadást. E célból megállapítja, hogy a Nemzeti Bíróság bírójelöltjeit maguk a polgárok terjesztik elő, és az Igazságszolgáltatási Tanács nevezi ki őket. A követelmény legalább 10 éves tapasztalat, minimális életkor nem szükséges. A Számvevőszék választott tagjainak száma 21. A tagokat kilenc évre választják, háromévente egyharmados megújítással, újráválasztásuk nem lehetséges. A megüresedett helyeket az Igazságszolgáltatási Tanács tölti be. A bírák kiválasztásának ez a rendszere előrelépést jelent a következőkben

A nemzeti bíróságok bíráinak kinevezésére vonatkozó európai rendszer továbbra is fenntart egy olyan rendszert, amelyben más kormányzati ágak is részt vesznek.

A "Bírósági függetlenség és demokrácia Ecuadorban" című esszéjében Ricardo Restrepo Echavarría a bírósági függetlenség problematikájának és működésének néhány elemét alkalmazza Ecuador esetére a demokráciához való 1979-es visszatérés óta. A szerző a bírói függetlenség elméletét dolgozza ki, amely azon az elképzelésen alapul, hogy a bírói működés akkor független, ha a felek közötti hatalmi viszonyoktól függetlenül képes garantálni a jogokat a bírói szférában. Ezekben a feltételeken belül van helye a politikai hatalomnak, különösen akkor, ha egy demokratikusabb államba való átmenet történik, valamint a piacok bizonyos típusainak és fokainak, amelyek nem teszik lehetővé például az ítéletek és bizonyítékok megvásárlását, hanem a bírójelöltek versenyében, az érdemeken alapuló versenyvizsgákon. Részletezi továbbá, hogy az igazságszolgáltatási rendszer igazgatására szükség van egy Igazságszolgáltatási Tanácsra, amely a rendszert alkotó bírák számára autonómiát biztosít más hatalmaktól, beleértve a gazdasági, pártpolitikai és biztonsági hatalmakat is. Hasonlóképpen, a bírák megfelelő képzését garantáló oktatási rendszer a bírói függetlenség egyik döntő tényezőjeként van meghatározva; ebben az esetben a tudatlanságtól való függetlenség, amely előre láthatóan negatív következményekkel jár az igazság és az igazságszolgáltatás kezelésére a jogok garantálásában.

E keretnek megfelelően a cikk részletezi, hogy Ecuador kortárs demokratikus történelmét a minimális neoliberális demokrácia 1981-es bevezetése jellemzi, amikor Osvaldo Hurtado került hatalomra. Ez a demokrácia, amely a lakosság többségének érdekeit és jogait minimálisan beépítette az állam működésébe, 1997-ben válságba került, amikor az emberek elkezdtek egyértelműen elutasítani az államrend teljes berendezkedését, annak politikai, jogi és gazdasági szereplőivel és intézményeivel együtt. Részletesen bemutatja azon mutatók alakulását, amelyek azt bizonyítják, hogy a lakosság nem ért egyet és nem ellenőrzi az alkotmányos államot, változnak az alkotmányok, a bíróságok és a pártok, növekszik az erőszak, a tömeges migráció és az akkor hatályos államnak a polgárok által meghatározott kritériumok alapján történő határozott elutasítása. Ezzel az állam demokratizálódó változásának legitimitását várják el, amely alól az igazságszolgáltatás sem mentesül. Az ecuadori megfelelő bírói függetlenség keresésének néhány elemét részletezzük ebben az összefüggésben, anélkül, hogy megpróbálnánk a múltbéli bírákat privilegizálni, akiket vissza akarnak helyezni a melegellenes pozícióikba, vagy akiket az állam jelentős összeggel honorál a cselekedeteikért.

a korábbi rezsím tisztviselői. Ebben az összefüggésben kiemelik a megismétléshez való jog gyakorlásának fontosságát, amely szerint az állam felelősségre vonhatja azokat a személyeket, akik közszereplői pozíciójukban jogokat sértettek. Ez egyfajta igazságosságot jelent a neoliberális törekvéssel szemben, hogy a magánköltéseket a közszféra többségére hárítsák.

Az ecuadori államhatalom ellentmondásban van egymással

John Antón Sánchez
Natally Soria Moya

1. Bevezetés

Ez az esszé megkísérli megmagyarázni az ecuadori hatalmi harc természetét, és az ecuadori politikai kultúra jellemzőinek tanulmányozásán alapuló szociológiai magyarázatot javasol. Ezt az jellemzi, hogy nem szakít teljesen a gyarmati örökséggel, amely a nemzet társadalmi szerkezetébe beágyazott bizonyos kormányzási stílusokat és szokásokat, amelyek a caudillismo, a hatalom koncentrációja és a hatalom karizmatikus vezetőiben való personalizálása alapján működnek. Az ilyen jellemzők fennmaradása hozzájárul a demokratikus intézményesség rovására. Ez a jelenség nem csak Ecuadorra jellemző, hanem úgy tűnik, hogy több latin-amerikai társadalomban is elfogadott. Ha ez a helyzet, akkor ez megmagyarázhatja, hogy a régió országai miért választották a többpárti, elnöki demokratikus modellt, amely sok elemző szerint a hatalomért folytatott állandó küzdelem és a politikai rendszer ebből következő gyengülése táptalaja, ami a demokratikus modellt a kormányozhatatlanság útvesztőjévé teszi.

A szöveg fő célja az ecuadori hatalmi harc okainak magyarázata négy pont alapján: a) áttekintés készül arról, hogy a hatalmi harcok miként váltak a latin-amerikai politikai rendszer és politikai kultúra szerves részévé; b) a hatalmi harcok egyes történelmi előzményein keresztül visszatekintés történik az ecuadori hatalmi harcok azon főbb epizódjaira vagy konfliktusaira, amelyek az ecuadori demokráciát, a hatalmon lévő kormányt és a politikai rendszert sakkban tartották; c) a törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta; d) a törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta; e) a törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta; f) a törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta; g) a törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta; c) a törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta; d) végül az ecuadori hatalmi harc okainak és eredetének szociológiai és politikai értelmezése; e) a törvényhozó és

végrehajtó hatalmi ágak közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta; f) a hatalmi harc okainak és eredetének szociológiai és politikai értelmezése Ecuadorban 1979 óta.

Ecuador és Latin-Amerika, a latin-amerikai elnöki és többpárti kormányzati modellre összpontosítva (beleértve Ecuadorét is), mivel ez termékeny talaj a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti ilyen konfliktusoknak.

2. A megosztottság és a hatalomért folytatott küzdelem a latin-amerikai politikai kultúrában

Ez a fejezet a törvényhozás és a végrehajtó hatalom közötti hatalmi harcok jelenségével foglalkozik Ecuadorban az 1997 és 2007 közötti időszakban. Elemzése megköveteli, hogy a problémát abba az általános kontextusba helyezzük, amely a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti konfliktusos politikai kapcsolatokat jellemzi Latin-Amerikában legalább az elmúlt 34 évben. E tekintetben Alcántara és Sánchez (2001), a Salamancai Egyetem munkatársai a régió törvényhozó hatalmának viselkedéséről szóló kutatása arra figyelmeztet, hogy bár a Latin-Amerikára és Ecuadorra jellemző elnöki kormányok fellépése kölcsönös együttműködést és társfelelősséget követel meg a törvényhozó és a végrehajtó hatalom között, a domináns tényező a felek közötti negatív légkör volt, ami politikai válságok sorozatához vezetett mind a kormányzati szférában, mind a politikai rendszerben. Számos latin-amerikai országban a társfelelősséget és a hatáskörök megosztását a túlságosan erős végrehajtó hatalommal szemben a törvényhozás gyengeségének relativizált képe, vagy fordítva. E jelenség megértése érdekében egyes szerzők olyan kifejezéseket alkottak, mint az "úttörési túlsúly" (Lambert, 1973); vagy a "delegatív demokrácia" (O'Donnell, 1992), hogy megpróbálják megkülönböztetni az amerikai elnöki rendszert a latin-amerikai elnöki rendszertől, vagy értelmezni a kormányzati vezetés új formáit, amelyek a nyolcvanas és kilencvenes években tekintélyelvű felhangokat kaptak. Így ezekben az évtizedekben számos latin-amerikai elnöki rendszer egyfajta politikai instabilitásba került, ami azt okozta, amit Juan Linz (1987) "demokratikus csődnek" nevezett, és ezzel vita indult arról, hogy mennyire lenne célszerű Latin-Amerikának az elnöki modellhez ragaszkodnia, szemben a parlamentáris rendszerrel, amely talán sokkal stabilabb és egészségesebb lenne azokkal az állandó ingadozásokkal szemben, amelyeket a jelenlegi modell tapasztal a régióban (Alcántara és Sánchez, 2001: 54).

A régió kormányzati rendszereiről szóló tanulmányok nemcsak az elnöki ^{modell} foglalkoztak, hanem a válsággal vagy a hatalomért folytatott küzdelemmel is.

1 Alcántara és Sánchez (2001) esszéje bemutatja a latin-amerikai elnökiség elemzésének eddigi legfontosabb irányzatait: Serraféro (1998); Linz (2001); Linz (2001); valamint Alcántara és Sánchez (2001) esszéje.

A modell akkor jön létre, amikor megpróbálja összekapcsolni a végrehajtó és a törvényhozó hatalmat. Ezek a viták a múlt század utolsó évtizedeiben voltak relevánsak, és a parlamentek/közgyűlések, mint olyan államhatalmi szervek feladatára összpontosítottak, amelyek a jogalkotáson túl a végrehajtó hatalom ellenőrző szervei. Másrészt elemezték a törvényhozás szerepét a politikai rendszeren belüli hatalmi viszonyokban, valamint a jogalkotás különböző szintjeit, hatékonyságát és eredményességét. Alcántara és Sánchez (2001: 60) szerint ez egy olyan elemzés, amely elmélyíti "a *politikai döntéshozatali* folyamatra vonatkozó ismereteket, amelyet a parlamenteknek a törvényalkotási és döntéshozatali folyamatokban betöltött szerepeként értelmeznek". A szervezéssel, a politikai pártokkal való kapcsolattal és a politikai elit támogatójaként betöltött szerepével kapcsolatos szempontok megértése mellett.

A kérdés tehát az, hogy milyen tényezők határozzák meg a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti küzdelmet? A szocio- logikai és politikatudományi elemzések gondos olvasása után azt mondhatjuk, hogy a hatalmak közötti konfliktusok az elnöki demokratikus rendszerek és a többpárti politikai pártrendszerek anatómiájának részét képezik, különösen Latin-Amerikában. Először is, a végrehajtó hatalom személyeskedő alakja, amely az állam teljes hatalmának koncentrálására törekszik. Másodsor, létezik egy többpárti pártstruktúra és egy választási rendszer, amely lehetővé teszi számos politikai szervezet elterjedését és képviselétét. Ezek a konfliktusok a végrehajtó és a törvényhozó hatalom között talán elkerülhetetlenek, mivel az államhatalom megosztásának elméletéből fakadnak, mivel a demokrácia megköveteli a fékek és ellensúlyok meglétét.

Sartori (1994) szerint a latin-amerikai politikai rendszer intézményi felépítése, amely egy elnöki modellen² alapul, és amelyet a hatalmi ágak szétválasztásának és megosztásának elvei, az elnök és a képviselők független megválasztása, valamint az intézményi autonómia támogat, bizonyos előnyöket biztosít a parlamentek ellenőrzési és felügyeleti szerepének. Ez a szerep megerősödik, ha a parlamentek gyakorolják a végrehajtó hatalom és miniszterei elleni szankcionálás, összpontosítás és akár a felelősségre vonás aktiválása szerepét. Ugyanakkor ugyanez az elnöki konstrukció lehetővé teszi a végrehajtó hatalom számára a törvényhozás megvétózását, vagyis az elnöknek jogalkotási funkciókat biztosít a rendeletek és törvények meghozatalára, valamint a parlamenti többség nélküli kormányzásra, amihez a végrehajtó hatalomnak esetenként nem szükséges, hogy a koalíciós vagy parlamenti tömbje legyen a többségi tömb.

és Valenzuela (1997); Nohlen (1991); Nohlen és Fernandez (1998); Shugart és Mainwaring (1995; 1997).

2 Az elnöki rendszert az jellemzi, hogy az elnököt közvetlenül a polgárok választják (Sartori, 1994).

Amint láthatjuk, a hatalommegosztás elve lehetővé teszi, hogy a törvényhozás bizonyos fokú függetlenséget és kiemelkedő szerepet kapjon a végrehajtó hatalommal szemben. Montesquieu és más gondolkodók a hatalmi ágak szétválasztásának és megosztásának előnyeit egyaránt figyelembe vették. 1748-ban, amikor Montesquieu megírta híres művét, *A törvények szellemét*, arra figyelmeztetett, hogy a hatalmi ágak megosztására azért van szükség, hogy elkerüljék a tiszteletlenséget, a konfrontációt és a nézeteltéréseket az államhatalmat megosztó intézmények között. Montesquieu a hatalomnak az államkormányzat szakosodott szervei közötti megosztását elméletileg úgy határozta meg, hogy tökéletes egyensúlyt teremtsen közöttük, elkerülve a valós erők mindennapos konfrontációjának terepét. A hatalmi ágak szétválasztására a hatalommal való visszaélés és a szabadságjogok korlátozásának megakadályozása érdekében lenne szükség, maga a francia filozófus:

[...] amikor a törvényhozó és a végrehajtó hatalom egy és ugyanazon személyben vagy társaságban egyesül, akkor nincs szabadság, mert várható, hogy az uralkodó vagy a szenátus zsarnoki törvényeket hoz, hogy azokat ugyanúgy hajtsa végre. Ez a helyzet akkor is, ha a bírói hatalom nincs elválasztva a törvényhozó és a végrehajtó hatalomtól. Ha az előbbivel egyesülne, a polgárok élete és szabadsága feletti uralom önkényes lenne, mivel a bíró és a törvényhozó egy és ugyanaz lenne, ha pedig az utóbbival egyesülne, zsarnoki lenne, mivel a bíró ugyanazt az erőt élvezné, mint egy agresszor (Montesquieu, 1972 [1748]: 151).

Maga Tocqueville (1805-1859) 1835-ben írt híres művében, *a Democracy in America című* művében amellét érvelt, hogy az amerikai kormányzati modell elnöki rendszerre épülő intézményi felépítése *hatalmi harc*ot generálhat és annak véget is vethet. Ez azért van így, mert az elnöki rendszer egyfajta hatalom-központúságot hoz létre, ami megköveteli a politikai rendszertől, hogy az elnök személye inkább személyessé tegye a kormányzását, és inkább gátolja a politikai cselekvést, mintsem a maga javára rendezze azt. A törvényhozás erre a végrehajtó hatalom korlátozása érdekében a végrehajtó hatalom blokkolásával válaszolhat.

Amerikában az amerikai politikai rendszer volt az egyik első, amely megpróbálta a hatalommegosztás elméletét a gyakorlatba átültetni. Az 1786-os alkotmánya alapján az uniós államot a végrehajtó, a törvényhozó és a bírói hatalom hármas felosztására tervezték, amelyet a *fékek és ellensúlyok* rendszere támaszt alá. Ez a rendszer biztosította az Egyesült Államok hosszú távú demokratikus stabilitását, kivéve a polgárháborút, amely Abraham Lincoln 1860-as elnökségével kezdődött. A kormányzati ágak felosztásáról és a fékek és ellensúlyok rendszeréről John Adams 1814. április 15-én a következőket írta John Taylornak:

Van-e a történelemben olyan alkotmány, amely bonyolultabb egyensúlyokkal rendelkezik, mint a miénk? Először is, 18 állam és néhány terület ellensúlyozza a nemzeti kormányt; másodsor, a képviselőház ellensúlyozza a szenátust, a végrehajtó hatalmat és az állami kormányokat; harmadsor, a végrehajtó hatalom bizonyos mértékig ellensúlyozza a törvényhozó hatalmat; negyedsor, az igazságszolgáltatás ellensúlyozza a képviselőházat, a szenátust, a végrehajtó hatalmat és az állami kormányokat; ötödsor, a szenátus ellensúlyozza az elnököt minden közhivatali kinevezésben és minden szerződésben; hatodsor, a szenátus ellensúlyozza az elnököt minden közhivatali kinevezésben és minden szerződésben; hatodsor, a szenátus ellensúlyozza az elnököt minden közhivatali kinevezésben és minden szerződésben; ötödsor, a szenátus ellensúlyozza az elnököt minden közhivatali kinevezésben és minden szerződésben; hatodsor, a két évente esedékes választások révén a nép egyensúlyt tart saját képviselőivel szemben; hetedsor, a hat évente esedékes választások révén a különböző államok törvényhozói ellensúlyozzák a szenátust; nyolcadsor, a választók ellensúlyozzák a népet az elnök kinevezésében (Adams (1856 [1814]) idézi Jiméñez de Parga és Cabrera, 1962: 390).

John Adams ugyanezen aggályok nyomán megértette a hatalommegosztás világos megállapításának fontosságát, felismerve annak reális lehetőségét, hogy az állam intézményi felépítéséből adódóan összeütközésre kerülhet sor a hatalmak között. Így írta a *Kormányzati eszmék című* művében:

Ha a törvényhozó hatalom teljes egészében egy gyűlésben, a végrehajtó hatalom pedig egy másikban vagy egy személyben összpontosul, akkor ez a két hatalom addig fog egymással szemben állni és egymásba ütközni, amíg a küzdelem háborúba nem torkollik, és az erősebb nem bitorol minden hatalmat, a törvényhozó és a végrehajtó hatalmat egyaránt [...] Ilyen esetben a bírói hatalom nem lesz képes közvetíteni vagy fenntartani az egyensúlyt a két egymással versengő hatalom között, mert a törvényhozó hatalom aláásná azt. E buktatók elkerülése érdekében a törvényhozás két szélsőséges ága, a népet képviselő és a végrehajtó hatalommal felruházott ág között közvetítőként egy másik közgyűlést kell létrehozni (Núñez, 1985: 56).

Az alapító atyák által kialakított, a hatalommegosztáson és a *fékek és ellensúlyok* rendszerén alapuló amerikai politikai rendszer sikere továbbra is példaként szolgált a régió kormányzására. Így fogadták Hamilton, Madison és Jay híres művét, a *Föderalista címűt*. Hamarosan ~~vissza~~ vált, hogy a hatalmi ágak szétválasztása és ellenőrzése a végrehajtó hatalomban a monarchikus abszolútizmust, a törvényhozásban pedig a többségi diktatúrát igyekezett elkerülni. A modell végül akkor érte el a csúcspontját, amikor a bírói karra ruházták az alkotmányos döntőbíró szerepét akut, megoldatlan konfliktusok esetén.

Mivel ez egy stabil politikai rendszer példája volt, a függetlenség megszűnése után a születő latin-amerikai nemzetek létrehozták saját politikai rendszerüket.

Az amerikai politikai rendszer tapasztalatainak bizonyos szempontjait figyelembe vevő kormánymodell nem volt elég erős ahhoz, hogy egyensúlyt teremtsen és semlegesítse a hatalmak közötti küzdelmet. Valami azonban rosszul sült el, mert a gyakorlatban a hatalmak közötti konfliktusmegoldás modellje nem volt elég erős ahhoz, hogy egyensúlyt teremtsen és semlegesítse a hatalmak közötti harcot. Ezt bizonyítja a latin-amerikai politikai rendszerek autonómiájának tapasztalata, amely 1804 óta létezik, amikor Haiti létrehozta az első független köztársaságot a gyarmati rabszolgarendszerből. Azóta a latin-amerikai politikai történelem politikai instabilitásból, államcsínyekből, diktatúrákból, ~~egy~~ ~~köz~~ alkotmányos változásokból, regionális, etnikai és osztályalapú politikai konfliktusokból, sőt polgárháborúkból és inváziókból áll. Mindezek a tényezők lehetővé tették, hogy a latin-amerikai demokratikus rendszert történelmileg állandó politikai válságok, a politikai rendszerek nagyfokú instabilitása, valamint az alacsony kormányzás és a kormányozhatóság ingadozása jellemezze. Legalábbis ezt mutatja Bradford Burns (1990) *The Poverty of Progress című műve*, amely bemutatja, hogy a latin-amerikai társadalmi és politikai konfliktusok a latin-amerikai történelem egyfajta megoldatlan nagy kulturális konfliktusából erednek.

Burns számára a ~~hatalmi~~ államok a 19. századi megalakulásuk óta kulturális konfliktusok mátrixára épültek, amelyeket az uralkodó elitek nem tudtak megoldani, mivel nem számoltak azzal, hogy ez a konfliktus végül a megalapított kormányzati rendszer politikai stabilitását és kormányozhatóságát fogja aláásni. Burns tézisének más elemzők is támogatják, akik úgy vélik, hogy a latin-amerikai kormányokat jellemző és a kormányzást befolyásoló instabilitás körülményei összefüggésben vannak a térség állandó társadalmi konfliktusával. Máskülönben lehetetlen lenne megérteni az osztályok közötti, sőt az uralkodó ágazatok közötti konfliktusok oly sok epizódját, a hatalom hegemoniájára törekvő helyi burzsoáziák vagy a gyakran caudillista projektekhez vagy személyeskedő érdekekhez kötődő uralmi szférák közötti vitákat. E szerzők közül kiemelkedik Jorge Sánchez-Parga (1998), aki rámutat arra, hogy a latin-amerikai társadalom történelme során a társadalmi és politikai konfliktust identitásának egyik legjellemzőbb vonásaként tartotta fenn. Ecuador esetében ezt a konfliktust a következőképpen írják le:

Az ecuadori politikai rendszer (a politikai erőik rendszere, pártrendszere és választási rendszere) egymással versengő politikai hatalmakat hoz létre, amelyek egy szabályozottan és szinte elkerülhetetlenül parlamenti kisebbséggel alkotott végrehajtó hatalom formájában jelennek meg, amely kormányzati gyakorlata során még azt a parlamenti hatalmat is elveszíti, amelyre eredetileg a Kongresszusban számíthatott volna (Sánchez-Parga, 1998: 55).

Sánchez-Parga számára a konfliktusok, azok gyökereinek és hatásainak megértése egyfajta hőmérőnek számít a latin-amerikai társadalmak politikai stabilitási és kormányzási szintjének diagnosztizálásához (Sánchez-Parga, 1998; 2006; 2008).

Összefoglalva, Latin-Amerikában, bár az elfogadott elnöki modell megvalósította a hatalmi ágak szétválasztását, más tényezők, mint például az állammodell, a caudillismo, a pártok gyengesége, a többpártiság, a változékonyság és a hatalmi ellenőrző mechanizmusok strukturái nem tették lehetővé, hogy a hatalmi ágak kívánt szétválasztása a kormányozhatóság szempontjából maximális hatékonyságot érjen el. Ezért Sartori úgy érvelt, hogy "a latin-amerikai elnöki rendszer problémája végső soron a hatalom megosztásában rejlik, amely az elnököt a hatalommal való visszaélés és annak hiánya közötti állandó és instabil ingadozásban tartja" (Sartori 1994: 110, idézi Alcántara és Sánchez 2001: 63). Ezt a jelenséget mi hatalmi harcnak nevezzük, ami Ecuador számára sem volt és ma sem idegen.

3. A hatalom éles konfliktusai

Az előző részben rámutattunk, hogy a hatalomért folytatott küzdelem a demokratikus modell és a latin-amerikai nemzetekre jellemző többpárti elnöki rendszer történelmi jellemzője. Az ecuadori állam sem menekült meg ezektől a küzdelmektől. Núñez szerint "Ecuador esetében ez a fajta politikai konfliktus a köztársasági történelem során többször is megnyilvánult, különböző eredményekkel" (Núñez, 1985: 75). A szerző számára a hatalmak összecsapása "az állam két legpolitizáltabb funkciója, a végrehajtó és a törvényhozó hatalom gyakori és néha katasztrofális összecsapása" (Núñez, 1985: 76). Ez a latin-amerikai, és különösen az ecuadori politikai rendszer egyik alapvető jellemzője. Ez egy olyan elem, amely áthatja a politikai instabilitás szelét, és a kormányozhatatlanság és a rossz kormányzás légkörét teremti meg a régió amúgy is törekeny demokratikus rendszereiben.

Másrészt Sánchez-Parga (2005: 41) szerint az ecuadori ~~elnöki~~ rendszer két, a szavazás legitimitásán alapuló jellemzővel rendelkezik: az elnökiséggel és a többpártisággal, amelyek a politikai kultúra gyakorlatában egyúttal magának a rendszernek a versenyképesség és az instabilitás elemei is, mivel Ecuador esetében a kormányzási séma egy olyan választási rendszerre épül, amely:

[...] pártok sokaságát, kibékíthetetlen parlamenti szétszóródást és a kongresszusban a kormány többségi ellenzékét ösztönzi.

Mindezek a tényezők, amelyek magával a társadalommal szemben is megfordulhatnak, szélsőségesebbé téve annak belső pozícióit és felerősítve a konfrontációkat, kihatnak a végrehajtó hatalom kormányzati képességére, hogy sürgősebb és felelősségteljesebb döntéseket hozzon és cselekedjen (Sánchez-Parga, 1998: 43).

Sánchez-Parga szerint Ecuador választási rendszere - legalábbis a demokráciához való visszatérés első 25 évében - inkább atöbbpárti és elnöki modellt erősítette, amely nem tette lehetővé, hogy az elnök a parlamenti többség támogatásával kormányozzon. Ez az állítás, amelyet Sánchez-Parga az ecuadori esetre vonatkozóan tesz, empirikus adatokon alapul, hiszen érvelése szerint: "A demokrácia 20 éves fennállásának öt kormánya alatt csak két kormánynak, Roldós és Borja kormányának volt parlamenti többsége az első kétéves ciklusban" (Sánchez-Parga, 1998).

A fentiek alapján azt mondhatjuk, hogy az ecuadori politikai rendszerről az ország 1979-es demokratikus visszatérése óta készült elemzések többsége egyetért abban, hogy Ecuador politikai kultúráját a *befejezetlen demokrácia*, a gyenge kormányzás és az alacsony intézményi teljesítmény határozta meg. Ezt az állítást Santiago Basabe, Andrés Mejía és Simón Pachano (2010: 65) is alátámasztja, akik szerint

"A régi caudillista gyakorlatok, a törvénytértés és a klientelizmus még mindig alapvető jellemzői az ecuadori politikai életnek". Ez a politikai jelenség a demokrácia alkotmányos és társadalmi dimenziójának súlyos hiányosságaival jár, amit a szerzők *demokratikus deficitként* magyaráznak. A modell kidolgozatlanágát és a politikai rendszer hiányosságait a következő meghatározó tényezők magyarázzák: a) az ideológiai programok és a lojális választók köré tömörülő párt- és választási rendszer hiánya; és b) a polgárok jogainak védelme, a hatalmi egyensúly, valamint a politikai megállapodások megszegőinek igazságos és időben történő megbüntetése tekintetében hiányos intézményi keret (Basa- be, Mejía és Pachano, 2010: 66). Az ecuadori demokratikus modell ilyen típusú intézményi egyensúlyhiányának következményeként az ország 30 év alatt három alkotmányt fogadott el (1978, 1998, 2008), három elnököt buktatott meg (1997, 2000 és 2005), és két katonai beavatkozásra került sor (2000 és 2005); emellett a végrehajtó és a törvényhozó hatalom között állandó konfliktusok vagy hatalmi harcok zajlanak, amelyek kormányozhatatlanságot és állandó társadalmi és politikai konfliktusokat eredményeznek az országban. Az alábbiakban a latin-amerikai politikai kultúrára jellemző politikai konfliktusok, hatalmi harcok és viták empirikus bemutatása következik az ecuadori eset kapcsán.

Ecuador politikai történelmének áttekintése az államhatalmak közötti politikai konfliktusokat tárja fel az állam alapításától, 1830-tól kezdve, amikor az első alkotmányt elfogadták. A köztársasági életnek ebben az első évtizedében már volt jele egy olyan konfliktusnak, amely majdnem véget vetett az ecuadori politikai autonómia folyamatának. Jorge Núñez szerint:

1834-1835-ben az uralkodó földbirtokos osztályon belüli politikai harc komoly összecsapást idézett elő a hatalmak között, ami polgárháborúhoz vezetett, és arra készítette a Nemzeti Konventet, hogy kimondja az ecuadori állam felbomlását és területének a szomszédos Új-Granadához való csatolását (Núñez, 1985: 76).

Az ilyen típusú konfliktusos epizódok a 19. század folyamán megismétlődtek, bár kevésbé súlyos következményekkel az ország politikai stabilitására nézve. Érdekes azonban megemlíteni, hogy a 19. század végén a társadalmi osztályok közötti politikai hatalomért és kormányzásért folytatott küzdelem a liberális forradalomhoz (1895) vezetett, amelyet Eloy Alfaro Delgado tábornok vezetett. Így a 19. század végén Ecuadorban politikai botrányok, kézzelfogható korrupció és a hegyvidéki és a tengerparti oligarchák közötti összecsapások által megrázott konfliktus zajlott. A polgári liberálisok és konzervatívok, valamint az egyház közötti ideológiai polarizáció elérte a legnagyobb konfliktus pontját. Luis Cordero Crespo cuencai elnök bizonytalansága második ciklusában³ nyilvánvalóvá vált, amikor megpróbálta lecsillapítani az erőszakos indulatokat. Lemondása népfelkeléshez vezetett Gua-yaquilban. A polgárháború ekkor elkerülhetetlen volt. A liberálisok diadala átütő volt, és a száműzetésben élő Eloy Alfarót a köztársaság legfőbb vezetőjének kiáltották ki. Így 1895. július 5-én Alfaro győzött liberális lázadásával egy instabil helyzet közepette, mert - Enrique Ayala (1986) szerint - két különböző politikai projekt találkozott: a burzsoázia és a népi osztályoké, amelyek egybeestek abban, hogy véget kell vetni a 19. században uralkodó oligarchikus földbirtokos államnak.

A 20. században a politikai konfliktusok sokkal élesebbé váltak, mint például a politikai ágazatok közötti hatalmi harcok, különösen azok között, amelyek

³ Luis Cordero Crespo elnök két időszakban kormányozta Ecuadorot: az első 1883-ban, a második 1892 és 1895 között. Luis Cordero a Progresszív Párt, egy liberális katolikus párt tagja volt. Az 1870-es években az ország Ignacio de Veintimilla tábornok diktatúrája alatt állt. 1882-ben mozgósítás indult a diktatúra ellen és a kormány visszaállításáért, amelynek Cordero is tagja volt. 1883-ban Veintimillát megbuktatták, és megalakult a "pentavirato" nevű kormány, amelynek Cordero is tagja volt, aki így csak abban az évben lehetett a köztársaság elnöke. Később 1892 és 1895 között ismét elnökké választották.

A törvényhozó és a végrehajtó hatalom egyaránt hatalmon volt. Jorge Núñez történész e tekintetben az 1932 és 1961 közötti hatalmi harcok főbb epizódjait meséli el:

A 20. században ez a fajta konfrontáció vezetett a véres *Négynapos háború* kitöréséhez 1932-ben, Juan de Dios Martínez Mera elnök megbuktatásához 1933-ban, Juan de Dios Martínez Mera elnök megbuktatásához 1933-ban, Velasco Ibarra elnök megbuktatásához 1935-ben⁵ és hivatalából való eltávolításához, miután 1935-ben hiábavaló kísérletet tett a Kongresszus feloszlására:^{1938-ban} Mosquera Narváez elnök feloszlatta a kongresszust: 1946-ban az Alkotmányozó Nemzetgyűlés feloszlatásához és Velasco Ibarra diktatórikus hatalmának bevezetéséhez vezetett; 1961-ben az ellenzéki törvényhozók bebörtönzéséhez, és végül Velasco Ibarra alkotmányos leváltásához Carlos Julio Arosemena által (Núñez, 1985).

A 20. század első felének végén a hatalmi harc nem ért véget, sőt, inkább fokozódott. Ez az oligarchikus vagy elitvita, amelyet politikai pártok és mozgalmak képviseltek, és amely a végrehajtó és a törvényhozó hatalomban került szembe egymással, Carlos Julio Arosemena elnök kormányában érte el csúcspontját, aki 1961. november 7-től 1963-ig volt hatalmon, amikor egy négy tisztből álló katonai junta megbuktatta, amely Liisa North szerint "kifejezetten tekintélyelvű volt" (North, 2006: 89). A hadsereg valóban fontos szerepet játszott az ecuadori politikai rendszerben. Szerepe döntő volt azokban az időszakokban, amikor a politikai konfliktus a civil szereplők között elfogadhatatlan szintet ért el. A 20. században a katonai beavatkozás a következő epizódokra volt jellemző: Alberto Enríquez Gallo tábornok rendszere (1937. október-1938. augusztus); a katonai junta (1937. október-1938. augusztus); és a katonai kormány (1937. október-1938. augusztus).

4 Juan de Dios Martínez Mera 1932. december 5. és 1933. október 19. között volt alkotmányos elnök. A Kongresszus kemény ellenállásába ütközött, ami valódi hatalmi harchoz vezetett. A törvényhozás folyamatosan kizárta Martínez elnök minisztereit, megakadályozva ezzel a közpolitikák végrehajtását.

5 José María Velasco Ibarra ötször volt Ecuador elnöke. Kormányát súlyos politikai konfliktusok jellemezték, amelyek többszörös bukáshoz, száműzetéshez és önmaga diktátorrá nyilvánításához ~~volt~~ Csak egy időszakot sikerült sikeresen befejeznie. Az elnöki időszakok a következők voltak: a) 1934. szeptember 1-jétől 1935. augusztus 21-ig, b) 1944. augusztus 10-től 1946. március 30-ig, c) 1952. szeptember 1-jétől 1956. augusztus 31-ig, d) 1960. szeptember 1-jétől 1961. november 7-ig, e) 1968. szeptember 1-jétől 1970. június 21-ig.

6 Aurelio Mosquera Narváez 1938. december 2-től 1939. november 17-ig volt elnök. Kormányát rendkívül feszült politikai légkör jellemezte, amelyet börtönrendeletek, száműzések, a Központi Egyetem és az iskolák bezárása jellemezett, mindezek a végrehajtó hatalom által kiadott parancsok voltak.

(1963. július-1966. március); Guillermo Rodríguez Lara tábornok rendszere (1972. február-1976. január); és az utolsó rendszer a katonai triumvirátusé volt (1976-1979) (North, 2006).

Az ecuadori hatalmi harc elemzésének második pillanata az alkotmányos rend 1978-as visszaállításával kezdődött. A demokráciához való visszatérés óta az ecuadori politikai színteret a demokratikus intézményesség hiánya és az importhelyettesítő iparosítás néven ismert gazdasági és társadalmi modell érvényessége jellemezte, amely nem sokkal a visszatérés után válságba került, hozzájárulva a nagyobb nemzeti instabilitáshoz. A gazdasági, politikai és társadalmi környezet fokozta a bizonytalanságot. Sánchez-Parga szerint ez a jelenség a konfliktus és az erőszak globális dinamikája közepette jött létre, amely "lökéshullámként szabadult el minden ~~időre~~ és gyakorlaton" (Sánchez-Parga, 1998).⁷ Az ecuadori hatalmi harc ekkor éleződött ki. Az 1. táblázat időrendi sorrendben mutatja be a hatalmi harcok főbb állomásait az 1979-es Roldós-kormány óta.

⁷ Sánchez-Pargának a témában írt egyéb, naprakészebb munkáira (2005, 2006, 2008) az irodalomjegyzékben található hivatkozások.

1. táblázat

Az ecuadori hatalmi harc kronológiája 1979 óta

NE M.	Kormány	Események
1	Jaime Roldós Aguilera (1979. augusztus 10. - 1981. május 24.)	Roldós elnök kormánya 42%-os parlamenti többséggel indult, míg az ellenzék (az Ecuadori Konzervatív Párt és a Demokratikus Baloldal) a képviselők 36%-át adta. 1980-ra az Assad Bucaram vezette Concentración de Fuerzas Populares (CFP) párt, amely a képviselők 15%-ával rendelkezett, visszavonta Roldós támogatását, és csatlakozott az ellenzéki blokkhoz, ami az első nagy hatalmi harcot eredményezte a törvényhozás és a végrehajtó hatalom között. A demokráciához való visszatérést követő első kormányzati időszak hatalmi harcai kihatással voltak a politikai rendszer stabilitására. Először is, a kormánynak jelentősen csökkent a kongresszusi pártbázis vagy politikai támogatottsága (a Népi Erők Szövetsége, a Népi Demokrácia és a Kereszténydemokrata Unió); másodsor, a León Febres Cordero vezette harmad jobboldal, amely az 1978-as alkotmányozó gyűlési választásokon meggyengült, megerősödött és a fő ellenzéki pártként bebetonozódott, és egyértelmű esélye volt arra, hogy az 1984-es választásokon hatalmat szerezzen.
	Oswaldo Hurtado (1981. május 24- 1984. augusztus 10.)	Jaime Roldós halála után Osvaldo Hurtado alelnök követte őt, aki pártja, a Democracia Popular (DP) kilenc képviselőjével kezdte meg kormányát, akik a törvényhozás 13%-át képviselték. Ezzel szemben az ellenzék szétterjedt volt, és nem volt párt, amely koordinálta volna. A hatalmi harc azonban folytatódott. A legfontosabb pont itt a végrehajtó hatalom azon szándéka volt, hogy politikailag manipulálja a törvényhozást, hogy semlegesítse a jobboldali ellenzék destabilizáló kísérleteit. A két hatalom közötti válság odáig mélyült, hogy a törvényhozás a rezsim két miniszterét elmarasztalta. Mind Roldósnak, mind Hurtadónak nem sikerült pártkoalíciót nyernie a kormányzásuk támogatására. A törvényhozói többség elvesztése arra készítette a végrehajtó hatalmat, hogy különböző stratégiákat dolgozzon ki egyik vagy másik képviselő kegyeinek elnyerésére. A hivatalos szívésségekért cserébe történő támogatás megvásárlásával kapcsolatos vádak nem sokáig várattak magukra. Núñez szerint "ez a politikai <i>transzfüzió</i> rendszerét indította el, amelyet a nép - egy fü hasonlattal élve - "cambio de camiseta"-nak (mezváltás) keresztelt el" (Núñez, 1985: 194). (Núñez, 1985: 75-80).

León Febres Cordero
(1984. augusztus 10. -
1988. augusztus 10.)

1984. augusztus 10. és 1988. augusztus 10. között a jobboldali érzelmű León Febres Cordero volt az elnök. Ezt az időszakot nagyfokú politikai konfliktus jellemezte, különösen a törvényhozás és a végrehajtó hatalom közötti markáns hatalmi harc, amelynek egyik oka az igazságszolgáltatás volt. Az első két évében Febres Cordero a törvényhozás 12%-ával rendelkezett, ellenzékben pedig a képviselők 32%-a volt. A második kétéves ciklusban a végrehajtó hatalom a törvényhozás 18%-át támogatta, és 23,9%-át ellenezte.

Az ecuadori politikai konfliktusok légköre elérte azt a pontot, hogy

1984 és 1988 között. A vitatott politikai szereplők egyrészt a végrehajtó hatalom, amelyet a jobboldali parlamenti koalíció (Nemzeti Újjáépítési Front) és a Progresszív Blokkba tömörült parlamenti többség (amelyet többek között a Demokratikus Baloldal, a Széles Baloldali Front, a Szocialista Front, a Népi Demokratikus Mozgalom, a Demokrata Párt és a Népi Demokrácia kisebb mozgalmak alkottak) képviselt.

1984. augusztus 10-én, ugyanazon a napon, amikor León Febres Cordero átvette a köztársasági elnöki tisztséget, a szociáldemokrata Raúl Baca Carbo lett a kongresszus elnöke. Akkor a két vezető világossá tette a neoliberális és az ellen-neoliberális megközelítésen alapuló ideológiai különbségeket. A két hatáskör közötti ellentmondás akkor csúcspontot ért ki, amikor a Legfelsőbb Bíróság új bírát a Kongresszus nevezte ki. Ezt a választást a köztársasági elnök azonnal megtagadta, és az elnök jóváhagyásával ellentétben megtagadta az új bírák kinevezéséről szóló törvényhozási határozat hivatalos közzétételét. Febres Cordero emellett elrendelte, hogy a rendőrség szállja meg a Legfelsőbb Bíróságot, hogy megvédje a régi bírakat és megakadályozza az újak hivatalba lépését. A vita a felek közötti egyezséggel zárult, amely mindkét hatalom számára megfelelő új bírói névjegyzéket alkotott.

Ebben az időszakban a kormányzás, a hatalmi harc a Febres Cordero-rezsimre jellemző tekintélyelvűség a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti nagyfokú konfrontációhoz vezetett. A Febres Cordero-rezsimre jellemző tekintélyelvűség a végrehajtó hatalom sajátos lázadásához vezetett a közhatalom minden olyan szerve ellen, amely nem állt politikai ellenőrzése alatt (Núñez, 1985). Ennek eredményeként az elnököt 1987 januárjában a Taura légibázison (Guayas) katonai személyzet egy csoportja fogva tartotta, akik arra kényszerítették, hogy eleget tegyen bizonyos politikai rendelkezéseknek, amelyek más országokból származtak.

az állam hatáskörét.

	Rodrigo Borja (1988. augusztus 10. - 1988. augusztus 10. - 1988. augusztus 10.) 1992. augusztus 10.)	Febres Cordero hivatali idejének lejárta után megkezdődött Rodrigo Borja elnöki ciklusa (1988-1992), aki a törvényhozás 42%-ával és az ellenzék 11%-ával (PSC és PRE) érkezett. A második kétéves ciklusban azonban Borja elvesztette törvényhozói erejének felét, 19,7 százalékra esett vissza. Az ellenzék viszont megduplázta erejét. Az erőviszonyok változása azt mutatja, hogy a hatalmi harc ugyanolyan intenzív maradt, mint a korábbi időszakokban.
5	Sixto Durán Ballén (1992. augusztus 10. - 1996. augusztus 10.)	Kormánya a parlamentben kisebbségi erővel (14%) indult. Ezzel szemben az ellenzéki PSC és a PRE egy olyan blokkot hozott létre, amely a törvényhozás 27,2, illetve 18 százalékát ellenőrizte. A második kétéves ciklusra a végrehajtó bizottságnak alig két képviselője volt. Az időközi választások ismét destabilizálták a kormányt.
	Abdalá Bucaram Ortiz (1996. augusztus 10. - 1997. február 6.)	Itt a hatalmi harc elérte az elviselhetetlenség határát. A politikai konfliktivitás elérte a társadalmi konfliktivitás határait. Bucaram kormányát korrupció és tiltott meggazdagodás miatt feljelentették. A Nemzeti Kongresszus február 7-én a köztársasági alkotmány 100. cikkét alkalmazva mentette fel az elnököt a kormányzásra való <i>mentális alkalmatlanság</i> miatt.
	Rosalía Arteaga Serrano (1997. február 7- 1997. február 11.)	Ecuador 39. elnöke volt, rekordidőszakban, 1997. február 6-tól 1997. február 11-ig.
8	Fabián Alarcón Rivera (1997. február 11- 1998. augusztus 10.)	Bucaram távozása után, néhány napos teljes kormányozhatatlanság, politikai bizonytalanság és demokratikus deficit után, 1997. február 11-én a kongresszus Fabián Alarcón Riverát nevezte ki ideiglenes elnöknek (ő volt akkor a kongresszus elnöke). Ez a kinevezés a politikai válság leküzdése helyett további intézményi káoszhoz vezetett. A társadalmi konfliktusok szélsőséges szintet értek el. Ismét felmerült az adminisztratív korrupció vádja. Ez a válságforgatókönyv 1998. augusztus 10-én ért véget.

9	<p>Jamil Mahuad Witt (1998. augusztus 10. - január 21.)</p>	<p>Alarcón mandátumának lejártá után Ja- mil Mahuad Witt került hatalomra. A politikai rendszer ismét kritikus szintre jutott, és a hatalmi harcok tovább folytatódtak. 2000. január 21-én Mahuadot államcsíny keretében az őslakos mozgalom egyes csoportjai és a középszintű katonatisztekkel kötött szövetségek megdöntötték. A puccsot Lucio Gutiérrez ezredes vezette, aki Antonio Vargas őslakossal és Carlos Solórzano ügyvéddel együtt megalakította a Nemzeti Megmentési Juntát. Ez a junta azonnal elnöki hatalmat adott Gustavo Noboának, aki Mahuad elnökjelöltje volt.</p>
	<p>Gustavo José Joaquín Noboa Bejarano (2000. január 21. - 2003. január 15.)</p>	<p>Viszonylagos politikai nyugalom uralkodott, bár Noboa amnesztiát adott a Mahuad elleni puccsot végrehajtó katonatiszteknek.</p>
	<p>Lucio Gutierrez (2003. január 15. - 2003. január 15. - 2003. január 15.) 2005. április 20.)</p>	<p>2003. január 15-én Lucio Gutiérrez Borbúa volt katonatiszt lett az elnök az új Hazafias Társadalom Párt színeiben. Tekintettel Gutiérrez hátterére, kormánya óriási várakozásokat keltett a közvéleményben. A politikai reformok ambiciózus csomagjának ígérete jó kormányt jelentett. Változásokat ígértek a bíróságok depolitizálására, egy negyedik állami ellenőrző és elszámoltathatósági funkció létrehozására, a képviselők számának csökkentésére, a választási törvény reformjára és a bürokratikus apparátus modernizálására. De a dolgok nem úgy alakultak, ahogyan várták. Az ígéretek negatív forgatókönyvvel találkoztak a kongresszusban, mivel Gutiérrez a 100 képviselői helyből mindössze 13-at szerzett meg Hazafias Társadalom Pártjának. Ezzel szemben az ellenzéki pártok - Social Cristiano (PSC), PRE és Izquierda Democrática - a kongresszusi mandátumok többségét szerezték meg.</p> <p>A hatalmi harc nem várható sokáig magára. Gutiérrez néhány nappal a kormányzása után máris hadüzenetet adott ki azzal a lakonikus hirdetéssel, hogy "vagy megváltoztatjuk Ecuador, vagy meghalunk, ha megpróbáljuk". Az elnök az akkori kongresszusi képviselő és volt elnök, León Febres Cordero személyében a leghevesebb ellenzékre talált. Gutiérrez paktumot kötött a Partido Roldosis- ta Ecuatoriano (PRE) párttal a Panamába száműzött vezetőjük, Abdalá Bucaram visszatérése érdekében, de csak azután, hogy megpróbálta ellenőrzése alá vonni a Legfelsőbb Bíróságot, amelyet újjáalakítottak. Ilyen körülmények között a politikai vihar elérte a hurrikán szintjét, és az ország kormányozhatósága összeomlott. A társadalmi és politikai összeférhetlenség együttesen a demokratikus deficit tatóngó lyukát okozta. A hadsereg ismét választottbíróként lépett a színre, hogy közvetítsen a gyengélkedő elnöki rendszerben. Lucio Gutiérrezt 2005. április 20-án leváltották hivatalából.</p>

	<p>Alfredo Palacio (2005. április 20. - 2005. április 20. - 2005. április 20.) 2007. január 14.)</p>	<p>Az új hatalmi harcban a kongresszus volt a főszereplő, és Alfredo Palacio alelnököt nevezte ki elnöknek, aki 2007. január 14-ig kormányzott.</p>
	<p>Rafael Correa Delgado (január 15.) 2007-től napjainkig)</p>	<p>A 2006. október 15-i választásokon Rafael Correa az Alianza País (Patria Altiva y Soberana) politikai mozgalom elnökjelöltjeként indult a Frente Amplio szocialista párttal szövetségben. Correa az első fordulón 22,84%-ot szerzett, a második fordulón pedig 56,6%-kal nyerte meg az elnökséget, legyőzve Álvaro Noboa jelöltet. Fontos megjegyezni, hogy Correa és politikai mozgalma, az Alianza País nem állított jelölteket a kongresszusba. Correa elnök azonban 2007-re alkotmányozó gyűlést hívott össze, ahol jelölteket állított, és a 130 képviselőből 80 képviselői helyet szerzett. A 2009-es nemzetgyűlési választásokra Correa elnök politikai mozgalma állított jelölteket, és a 124 parlamenti helyből 59-et szerzett meg. Correa elnök újabb politikai győzelmet aratott a 2013-as parlamenti választásokon, ahol politikai mozgalma a 137 képviselői helyből 100-at szerzett meg. Figyelembe véve, hogy Correa 2006-ban, 2009-ben és 2013-ban is megnyerte az elnökséget, a végrehajtó hatalom ellenőrzése a törvényhozás felett a 2013-as választásokon teljes mértékben megvalósult, amikor az Alianza País a szavazatok 73 százalékát szerezte meg a Képviselőházban, a többi képviselővel kötött szövetségeket és koalíciókat nem számítva. A 2009-2013 közötti időszakban a végrehajtó hatalom nem rendelkezett többséggel a törvényhozásban, de jelentős tömbtel rendelkezett, ami bizonyos mozgásteret biztosított számára a napirend irányításához. Ebben az időszakban, 2010. szeptember 30-án a rendőrség tagjai puccskísérletet hajtottak végre Correa elnök ellen. Ezt úgy értelmezték, mint a régi párt-demokrácia és a média egyes csoportjaival, gazdasági csoportokkal, valamint a rendőrség és a hadsereg tagjaival nem nyilvánvaló szövetségben álló régi párt-demokrácia és a Rafael Correa által alapított új kormányzati és politikai hatalmi rend közötti intenzív hatalmi harc eredményét.</p>

Forrás: Saját kidolgozás, különösen különböző szövegek alapján: Espinosa, 2000; Mendoza, 1997.

4. A törvényhozás és a végrehajtó hatalom közötti konfliktus jellege Ecuadorban 1979 óta

Az előző részben kronológiát adtunk az ecuadori politikai konfliktusok és hatalmi harcok különböző epizódjairól. Azt állítjuk, hogy ezek a konfliktusok a regionális elíttek, gazdasági hatalmak és oligarchikus osztályok közötti viták részét képezik, amelyek Pierre Bourdieu (2000) kifejezésével élve a politika területén kölcsönhatásban állnak egymással, és a hatalom túllépésében és átörökítésében érdekeltek. Gramsci kifejezéssel élve (Gramsci, 2006) azt mondanánk, hogy a társadalmi és politikai szereplők az állam politikai hatalmát vitató történelmi hegemon blokkokon belül cselekszenek, nagyfokú instabilitást generálva a rendszerben, de tisztában vannak a rendszerben az osztályuralom (burzsoá és/vagy oligarchikus) fennmaradása érdekében elért előnyeikkel. Bár ugyanebben a könyvben Ruiz és Cisneros (2013) elemzést készít arról, hogy ez a hegemon blokk Correa előtt szerves válságban volt, véleményünk szerint ez a káapolitikai rendszer intézményi válságának tartósságát tükrözi, bár elméletben a történelmi hegemon blokkokat a stabilitás tendenciáiként értelmezzük.

Ebből a szempontból most az érdekel bennünket, hogy konkrétabban vizsgáljuk meg a hatalmi harcok jelenségének természetét Ecuadorban. Arra a kérdésre keressük a választ, hogy miért van konfrontáció a végrehajtó és a törvényhozó hatalom között Ecuadorban, legalábbis a demokratikus élet elmúlt 30 évében. A választ négy szempontból elemezzük: a) a parlamenti szétszórtság és az erős politikai blokkok kialakításának nehézségei; b) a pártrendszer és a választási rendszer; c) az arányos képviselet és az intézményes blokkolás; valamint d) a parlamenti változékonyság.

4.1 A parlamenti szétszórtság és az erős politikai blokkok kialakításának nehézségei

Induljunk ki abból a hipotézisből, hogy a Kongresszus és a végrehajtó hatalom közötti politikai konfrontáció a törvényhozó hatalmat alkotó politikai erők korrelációjából ered, amelyek a Kongresszusban maguk képviselik a végrehajtó hatalmat és ellenhatalmat. Mindez a választási statútumokban és a pártrendszerben gyökerezik, de abban az *ál-caudillista* perilben is, amellyel több elnök is felöltözteti végrehajtó funkcióját. Simón Pachano (2002; 2006) szerint az ecuadori választási rendszer alapvető jellemzője a többpártiság. Ez egy olyan parlamenti szétszóródás, amely képtelen arra, hogy a kongresszuson belül szilárd és állandó blokkok kialakításával kibéküljön, legyen szó akár a következőkről

ellenzék vagy hivatalnokok. Pachano szerint az elnöki rendszer, a többpártrendszer és a parlamenti képviselet a Kongresszusban olyan elemek kombinációját hozza létre, amelyek befolyásolják a végrehajtó hatalom kormányzási képességét. A sok parlamenti párt, némelyik sok képviselővel, mások kevesebbel, sőt, még az úgynevezett *független* képviselők is, egyfajta konfliktust generálnak, ami kihat a végrehajtó hatalom kormányzási képességére, megakadályozva a törvényhozást abban, hogy méltányos módon hozzon döntéseket, és ami még rosszabb, egyfajta *kormányzási deficitet okoz*, ami végül instabilitást generál magára a politikai rendszerre és az uralkodó demokratikus modellre nézve. A 2. táblázat a törvényhozás összetételét mutatja 1979 és 2013 között, az egyes politikai szervezetek által megszerzett mandátumok száma szerint.

A 2. táblázat azt is bemutatja, hogyan alakultak azok a főbb pártok vagy mozgalmak, amelyek tartósan megőrizték a mandátumok többségét vagy nagyobb számát. Megfigyelhető a törvényhozásban ~~képzelt~~ pártok, mozgalmak és politikai erők sokfélesége is, ami jól mutatja a többpártrendszert és az ezzel járó kockázatokat, amikor a végrehajtó hatalom megpróbál fenntartani egy politikai erőt vagy tömböt, amely támogatja a kormányzását.

Végül a 2. táblázat azonosítja az ecuadori hatalmi harc vagy politikai konfliktus egyik kulcstényezőjét: a politikai rendszer képtelensége arra, hogy a Kongresszusban tartós parlamenti többség legyen a végrehajtó hatalom mellett vagy ellen. Mivel ennyi párt van, és ezért ennyi parlamenti képviselő, a politikai erők a végrehajtó hatalomhoz fűződő érdekeltségi viszonyuk szerint szerveződnek át. A ~~konfliktus~~ tehát a szereplők egy csoportjából áll, akik az aktuális helyzethez képest mozognak. Ezért van állandó fluktuáció, széttagoztság, a blokkok szerveződése és átszervezése, sőt, még az is előfordul, hogy egy parlamenti képviselő átáll az egyik oldalról a másikra. Sánchez-Parga (1998) elemzése szerint 1980 és 1996 között mintegy 123 képviselő váltott pártot (a "camisetazo" néven ismert jelenség), és 149 képviselő függetlenítette magát attól a párttól, amelyre szavazott. Ez a jelenség legalább a 2013 elején lezárult utolsó jogalkotási időszakig fennállhatott. Jelenleg az Alianza País, a kormányzó mozgalom, a 137 képviselői helyből 100-at szerzett meg a Képviselőházban, a szövetségeket és koalíciókat nem számítva.

2. táblázat

Az ecuadori törvényhozás összetétele 1979-től 2013-ig

PARTY	1984	1986	1988	1990	1992	1994	1998	2002	2006	2007 (1)	2009	2013
Népi erőök koncentrációja (CFP)		8			1	1	1					
Demokratikus baloldal (ID)			30				5					
Ecuadori Konzervatív Párt (PCE)		1	1									
Ecuadori Radikális Liberális Párt (PLRE)			1			1						
Keresztényszociális Párt (PSC)			8		21	26	21			5		
Népi Demokratikus Mozgalom (MPD)	1			1		8					5	
Széles Baloldali Front (FADI)	1											
Alpharista Radikális Front (FRA)					1	1						
Népi demokrácia (PD)		5			5							
Roldosista párt Ecuadori (PRE)			8							1		1
Ecuadori Szocialista Párt (PSE)	1			8		1	1					
Republikánus Egységpárt (PUR)												
Egyéb					1				8			
Demokratikus Baloldal - Demokratikus és Etikus Demokratikus Hálózat												
Többnemzetiségű Egység Mozgalom Pachakutik Új Ország (MUPP-NP)							8					1
Népi Forradalmi Ecuadori Forradalmi Akció (APRE)					1							

PARTY	1984	1986	1988	1990	1992	1994			1998	2002	2006	2007 (1)	2009	2013
Intézményi Megújulás Nemzeti Akciópárt (PRIAN)												8		
Hazafias Társadalom Párt											25			5
Egyéb mérkőzések és független										8				
Önkormányzati mozgalom a feddhetetlenségé rt Nemzeti (MMIN)													5	
Mozgalom (CREO) Lehetőségek és szövetségek létrehozása														
PSC-Wood of Warrior														
Alianza País (AP) és szövetségek												80	59	100
MPD-MUPP														
Avanza Party														5
Egyéb mérkőzések 2013 (**)														
Egyéb felek és független (*)													8	
ÖSSZESEN	69	71	70	71				82	70	100	100	130	124	

Forrás: Observatorio de poder legislativo en América Latina (www.americo.usal.es, hozzáférés: 2013. június) és Gaceta de Análisis Político Electoral *Opinión Electoral* del Instituto de la Democracia, n.º 1, 2013. június-július.

(*) Egyéb pártok 2009-es választások: Acción Regional por la Equidad-Alianza Popular Latinoamericana; Conciencia Ciudadana; Movimiento Concertación Nacional Democrática; Movimiento Autonómico Regional; Movimiento Independiente Obras son Amores; Movimiento Independiente Unidos por Pastaza; Movimiento Político Independiente Amauta Yuyai; Movimiento Social Conservador. Mindegyiknek volt egy-egy tagja.

(**) Egyéb 2013-as pártok: ARE, IDC, MPCG, SUMA, egy-egy közgyűlési taggal.

(1) Országos Alkotmányozó Gyűlés 2007-2008.

4.2. Pártrendszer és választási rendszer

Két fő tényező járul hozzá közvetlenül az államhatalom konfigurációjához: a pártrendszer és a választási rendszer. Mindkettőt viszont kölcsönösen egy többpártrendszer alakítja ki, amely a társadalmi erők strukturális heterogenitásának (Sunkel, 1978) eredménye, amely egy olyan társadalmi-gazdasági struktúrára jellemző, mint az ecuadori, és amely szoros összhangban van az arányos képviselő által szabályozott választási modellel (Quade, 1991). Így az ecuadori demokráciában két, nagyobb instabilitást és konfliktust okozó tényezőt állapítottak meg: "kisebbségi elnökök és megosztott többség" (Sartori, 1994).

Ebben az esszében már végig elmondtuk: az ecuadori politikai rendszert elnöki rendszerként jellemezzük, de szükséges többpárti rendszerként is említeni. Talán ebben rejlik a jogalkotó és a végrehajtó hatalom közötti konfliktus természete is. A végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti konfliktus hosszú hagyományát Ecuadorban súlyosbította a többpártrendszer, amely annyira torz és megosztott, hogy 1978 és 1986 között egyetlen párt sem tudta megszerezni a parlamenti helyek több mint 40 százalékát a parlamenti választásokon (Conaghan, 1994).

A 3. táblázat a parlamenti többséghez jutott főbb pártok listáját mutatja be 1996 és 2013 között. A táblázat szerint a Szociálkeresztény Párt 1996-ban, 1998-ban és 2002-ben is magasan jelen volt a kongresszusban, ahol a párt 32,9, 23, illetve 24 százalékát ellenőrizte; képviselői ereje 2006-tól kezdve zuhant, és 2013-ban kevesebb mint 2 százalékkal zárta. A Partido Roldosista Ecuatoriano (PRE) a maga részéről 1996-ban érte el a legmagasabb képviselőtét a kongresszusban, amikor 23,2 százalékot ellenőrzött, majd 1998-ban 19,8 százalékot, 2002-ben pedig 15 százalékot tudott elérni. Képviselői ereje azonban drasztikusan csökkenni kezdett, 2013-ban már csak egy képviselőt tudott. Egy másik párt, amely figyelemre méltóan emelkedett és csökkent, az Izquierda Democrática, amely 1998-ban és 2002-ben 13,2%-os, illetve 13%-os képviselőtét ért el a Kongresszusban. 2013-tól ez a párt gyakorlatilag eltűnt.

2002-től kezdve két párt jelent meg a színen, amelyek felemelkedtek és elbuktak. Egyrészt a Partido de Renovación Institucional y Acción Nacional (PRIAN), amely 2002-ben a kongresszus 10%-át, 2006-ban a mandátumok 28%-át, 2009-ben 5,6%-át szerezte meg, majd 2013-ban gyakorlatilag eltűnt. Egy másik jelenség a Hazafias Társadalom Párt, amely 2006-ban a kongresszus 25 százalékát, 2009-ben 15,3 százalékát, 2013-ban pedig csak 4,4 százalékát érte el.

Szintén elemzés tárgyát képezi a jelenlegi hivatalos politikai mozgalom, az Alianza País jelensége, amely 2006-ban nem vett részt a kongresszusi választásokon, de a 2007-es alkotmányozó gyűlési választásokon a helyek 61,5%-át szerezte meg; majd a 2009-es nemzetgyűlési választásokon a helyek 47,6%-át, a 2013-as parlamenti választásokon pedig a helyek 72,9%-át szerezte meg; valamennyi választást természetes vezetője, Rafael Correa elnök keze által nyerték meg.

3. táblázat

A főbb politikai pártok és mozgalmak 1996-tól 2013-ig

Politikai szervezetek	Az alapítás éve	A törvényhozásban elfoglalt helyek száma					
			1998	2002	2006	2007	2009
PSC és szövetségek	1951					5	8
Azonosítás és szövetségek	1970						0
PRE	1982					1	1
MUPP és szövetségek	1995	8					5
PSP	2002			25			5
PRIAN	2002				8		0
Alianza País és szövetségek	2006				80	59	100
Egyéb							
Összesen		82		100	100	130	124

Saját kidolgozás különböző források alapján: Diario Expreso de Guayaquil. 2013. február 20. 2. o.; Tribunal Supremo Electoral, Consejo Nacional Electoral és Instituto de la Democracia.

A statisztikák azt mutatják, hogy 1996 és 2006 között egyetlen politikai párt vagy mozgalom sem szerzett hegemóniát vagy jelentős többséget a Parlamentben. 2007 óta a dolgok megváltoztak Rafael Correa elnök Alianza País mozgalmának megjelenésével, amely azóta alkotmányozó többséggel rendelkezik (130 képviselői helyből 80); majd a 2009-es nemzetgyűlési választásokon, bár Correa politikai mozgalma a 124 képviselői helyből csak 59-et szerzett, a 2013-as választásokon ugyanez a mozgalom a 137 képviselői helyből 100-at tudott megszerezni a nemzetgyűlésben.

Közgyűlési tagok. Ezen eredmények alapján megerősítést nyert az ecuadori politikai rendszer többpárti jellege, de az is kiderült, hogy az Alianza Paísnek a legutóbbi választásokon sikerült megszilárdulnia a törvényhozásban domináns erőként, bár a törvényhozásban képviselt politikai szervezetek száma továbbra is mérsékelten magas.

Végül a 3. táblázat azt mutatja, hogy ~~lehető~~ egy olyan rendszer létezett, amelyet arányos képviseleti formulák segítségével alakítottak ki, és amely hajlamos volt biztosítani, hogy egyetlen párt se rendelkezzen a kongresszusi helyek többségével. Így a szövetségi politika mind a hivatalos erő, mind az ellenzék számára kulcsfontosságú elemmé vált. Ennek fényében megállapítható, hogy a választási rendszerek eszközként szolgálhatnak a képviselet kiegyensúlyozására, és a koncentráció révén elősegíthetik a jobb kormányzást és a rendszer stabilitását.

4.3. Arányos képviselet és intézményi patthelyzet

Bár egy olyan heterogén társadalom, mint Ecuadoré, nem kínálja az intézményi változás politikai feltételeit választási rendszerében és többpárti politikai rendszerében, léteznek más köztes alkotmányos konstrukciós lehetőségek, amelyek a pártok és politikai erők számának csökkentése nélkül fenntarthatják parlamenti képviseletüket, elősegíthetik a választási és parlamenti politikai szövetségek létrejöttét, nagyobb parlamenti mérlegelést biztosíthatnak a végrehajtó hatalom számára, garantálva vagy legalábbis megkönnyítve a törvényhozás többségét, és nagyobb parlamenti mérlegelést biztosíthatnak a végrehajtó hatalom számára, garantálva vagy legalábbis megkönnyítve a törvényhozás többségét, fenntarthatják parlamenti képviseletüket, elősegíthetik a választási és parlamenti politikai szövetségeket, nagyobb parlamenti bizalmat biztosíthatnak a végrehajtó hatalomnak, garantálva vagy legalábbis megkönnyítve a törvényhozásban való többséget, és így enyhíthetik küzdelmüket, kedvezve a ~~komplex~~ (Sanchez-Parga, 1998: 44). Az egyik ilyen választási technika lehet a D'Hondt-módszer a mandátumok elosztására.⁸

Minden arányos képviseleten alapuló választási rendszer hajlamos a többpártiságra, még inkább, ha a rendszer elnöki rendszer.

⁸ Ecuadorban a Nemzeti Választási Tanács a demokráciakódex 164. cikkén alapuló mandátumkiosztási módszert alkalmaz, amely kétféle kiosztási módszert határoz meg: a Webster- vagy páratlan osztók módszerét a nemzetgyűlési képviselők 15 helyének kiosztására, valamint a D'Hondt- vagy folyamatos osztók módszerét a fennmaradó helyek kiosztására a nemzetgyűlés és az andoki parlamenti képviselők számára. Az Emberi Jogok Amerika-közi Intézete szerint a D'Hondt-módszer egy olyan számítási eljárás, amellyel a *szavazatokat* mandátumokká alakítják át. Nevét feltalálójáról, Victor D'Hondt (1841-1901) belga polgári jogi professzorról kapta. A D'Hondt-módszer az úgynevezett *osztó eljárások egyiké*. Az egyes *politikai pártok* által kapott *szavazatok* osztószámokkal való elosztásával kapjuk meg a kvótákat (számokat). A helyek elosztása a legmagasabb kvóták alapján történik (ezért ezt a számítási módot magas számjegű eljárásnak is nevezik). A D'Hondt-módszer osztóinak sorozata a természetes számok sorozata: egy, kettő, három stb., http://www.iidh.ed.cr/comunidades/redelectoral/docs/red_diccionario/dhondt.htm (lásd

Nohlen, 1998; és Rae, 1971).

és második választási fordulót tartanak az elnök megválasztására (ha az első fordulón nem sikerül a szavazatok több mint 50 százalékát megszerezni). Ezek a tényezők együttesen korlátozzák a pártok közötti választási szövetségeket, akadályozzák a parlamenti szövetségeket, és lehetővé teszik, sőt gyakorivá teszik, hogy a végrehajtó hatalom törvényhozási kisebbséggel kormányozzon, mivel nincs garancia arra, hogy a választások első fordulójában megalakult többségi párt ugyanaz a párt lesz, amely a második fordulón megválasztott elnököt támogatja (Sánchez-Parga, 1998: 45), amint az a 4. táblázatból is látható.

4. táblázat

Többségképződés az 1978-2013-as elnökválasztásokon

Év	Győztes jelölt	Az első fordulón leadott szavazatok első	Az első forduló második	Különbség	Második forduló	NC
1978/79	J. Roldós (CFP)	27,7	23,9	3,8	68,5	
1984	L. Febres Cordero (PSC)	28,7	27,2	1,5	51,5	9
1988	R. Borja (ID)	24,5	17,6	6,9	54,0	
1992	S. Durán Ballén (PUR)	31,9	25,0	6,9	57,3	
	A. Bucaram (PRE)	27,2	26,3	0,9	54,5	
1998	J. Mahuad (DP)	34,9	26,6	8,3	51,2	
2002	L. Gutiérrez (PSP)	20,6	17,4	3,2	54,8	
2006	R. Correa (AP)	26,8	22,8	4,0	56,7	
2009	R. Correa (AP)	51,9	28,2	23,7	Nem alkalmazható	8
2013	R. Correa (AP)	57,7	22,6	35,1	Nem alkalmazható	8

Megjegyzés: NC = a jelöltek száma.

A kiemelt számok azt mutatják, hogy a győztes jelölt az első fordulón a második legtöbb szavazatot kapta.

Forrás: Nohlen és Pachano: 2005; www.tse.gov.ec; valamint a Consejo Nacional Electoral és az Instituto de la Democracia alapján frissítve.

Amint látható, a demokrácia 20 évének első öt kormánya (1979-1997) alatt csak Borja és Roldós rendelkezett parlamenti többséggel az első két éves ciklusban. Mivel a tartományi képviselők (félidős) választása általában megváltoztatja a parlamenti erők viszonyát, ez az eszköz egyaránt használható a kormányzati politika szankcionálására és a végrehajtó hatalommal szemben álló alternatív kormány megtervezésére és előkészítésére. 2007 óta Rafael Correa alkotmányozó többségre tett szert a

2007-2008-ban (61,5%), a 2009-es közgyűlésben többségben (47,6%), a 2013-as közgyűlésben pedig abszolút többségben (72,9%).

Ez azt mutatja, hogy bár igaz, hogy az elnöki rendszer bizonyos esetekben bizonyos stabilitást adott a demokratikus kormányoknak az állam tekintetében, mivel ez az elnöki rendszer lehetővé teszi számukra, hogy a parlament támogatása nélkül kormányozzanak (ellentétben a parlamentarizmussal), a súlyos konfliktusok és destabilizáló válságok és ez az állandó hatalmi harc a kormányozhatóság válságát idézte elő, mivel az intézményi blokkolással szemben a törvényjavaslatok működképessége elégtelen. Ezért van szükség olyan helymegosztási módszerekre, amelyek segítenek nagyobb arányosságot biztosítani a rendszerben, és ellensúlyozzák a végrehajtó és a jogalkotó közötti blokádot, hogy a végrehajtó hatalom működképessé tehesse a jó életmódra vonatkozó nemzeti tervét, és dinamikusabbá tehesse kormányát.

4.4. Parlamenti volatilitás

Mivel a politikai instabilitást és a rossz kormányzást nagyban befolyásolhatja a kongresszusi tagok politikai változékonysága, elemezni kell, hogy ez hogyan járul hozzá a hatalmi harcokhoz és hogyan ösztönzi azokat. Mint már említettük, 1980 és 1996 között 123 képviselő váltott pártot, amit úgy hívnak, hogy

A "camisetazo", és 149-nél is többen nyilvánították magukat függetlennek egyes parlamenti akciókban (belső szavazások), ami a törvényhozáson belüli állandó ingadozást bizonyítja. "A pártok csak a választási mezőn jelentenek valódi egységet, de a parlamenti szinten elveszítik egységüket" (Sánchez, 1998: 51). A választási törvény is hozzájárul ehhez, mivel a demokráciakódex 94. cikke szerint egy politikai szervezet olyan személyt is jelölhet jelöltként, aki nem feltétlenül tagja vagy híve, ami növelheti annak kockázatát, hogy a párt győzelme esetén a törvényhozásban nem egységesek a párt álláspontjai. Az 5. táblázat a törvényhozásban képviselt pártok heterogén összetételét, valamint erejük és a törvényhozók számának ingadozását mutatja be.

Az 5. táblázatból megtudhatjuk például, hogy Roldós-Hurtado (1979) első demokratikus kormánya a végrehajtó hatalmat támogató parlamenti frakcióval indult, amely a törvényhozó erők 42%-át képviselte (29 képviselő), és két ellenzéki párttal, a PCE-vel és az ID-vel, amelyek a törvényhozó erők 36%-át (25 képviselőt) képviselték. Ezek voltak az első olyan választások, ahol a D'Hondt-módszert alkalmazták.

5. táblázat

Az elnök pártjának helyzete a Kongresszusban

Év	Elnök	Párt vagy koalíció	Ülések	Ülőhelyek %-ban
	J. Roldós	CFP (1), DP	29	42,0
1982	O. Hurtado	DP	5	7,2
1984	L. Febres Cordero (I)	M.T.C. (2), PCE, PLRE		21,1
1986	L. Febres Cordero (II) ^a	M.T.C. (2), PCE, PLRE		25,4
1988	R. Borja (I)	ID (1), DP		54,9
1990	R. Borja (II) ^a	ID (2)		19,4
1992	S. Durán Ballén (I)	PUR (3), PCE		23,4
1994	S. Durán Ballén (II) ^a	PUR, PCE		11,7
	A. Bucaram	PRE (2)		23,2
1998	J. Mahuad	DP (1)		26,7
2003	L. Gutiérrez	PSP, MUPP-NP		18,0
2006	R. Correa ^b	AP		00,0
2007	R. Correa	AP	80	61,5
2009	R. Correa	AP	59	47,6
2013	R. Correa	AP	100	72,9

Megjegyzés: A zárójelben lévő számok a párt parlamenti többséghez viszonyított pozícióját jelzik; például a CFP volt az első (1) többség az 1979-es kongresszuson. ^aA második szakasz (II) a kormány parlamenti támogatottságának változását írja le az időközi választások után. ^bRafael Correa esete különleges. A 2006-os elnökválasztásra Correa mozgalma nem állított jelölteket a kongresszusba; de miután népszavazást írtak ki az új ~~Alkotmány~~ Gyűlés megválasztására, az új gyűlésben egyértelmű többséget szerzett, és elbocsátotta a 2006-ban megválasztott kongresszust, az elnöknek elegendő parlamenti támogatás állt rendelkezésére bizonyos törvénykezdeményezésekhez és számos köztisztviselő kinevezéséhez.

Forrás: Nohlen és Pachano, 2005; www.tse.gov.ec.

Az elemzésből az a következtetés vonható le, hogy az ecuadori elnöki politikai rendszer (a politikai erő rendszer, a választási rendszer és a pártrendszer) a végrehajtó és a törvényhozó hatalom konfliktusával korrelál, ami egy szabálytalanul összetett végrehajtó hatalmat eredményez, amely a parlamenti kisebbség irányába mutat; Ez egy szabálytalanul összeállított, parlamenti kisebbségre hajlamos végrehajtó hatalmat jelent, amely a törvényhozásban a képviselők folyamatos halálózása miatt hivatali ideje alatt elveszítheti azt a parlamenti hatalmat, amellyel mandátumát kezdte. A választási rendszer azonban adhat olyan inputokat, amelyekkel elkerülhető ez az intézményi blokkolás, és ezáltal a kormányozhatatlanság.

5. A hatalmi harc mint a latin-amerikai demokratikus modell jellemzője

A politikai konfliktusok vagy hatalmi harcok a politikai rendszerekben az ország demokratikus modelljének megszilárdulásához hozzátartoznak. E konfliktusok háttérében állhatnak strukturális okok, amelyek társadalmunk politikai kultúrájának velejáráói, vagy alkotmányos tényezők, amelyek a kormányzati rendszereket jellemző intézményi felépítéshez kapcsolódnak. Az alábbiakban elemezzük a hatalmi harcok természetének és a demokratikus rendszerrel való kapcsolatának megértéséhez szükséges néhány szempontot.

5.1. A latin-amerikai republikanizmus és annak állandó válságai

Sánchez-Parga (1998) a latin-amerikai demokratikus modellt jellemző politikai konfliktusok kialakulásának politikatudományi elemzésében három tényezőt talál: a) a fennálló intézményi rendet; b) a gyakorlatba ültetett politikai rendszer típusát; és c) az elnöki kormányzás modelljét. A szerző szerint az említett három elem a politikai konfliktusok esetében konvergál, amelyek Latin-Amerika *sui generis politikai kultúráját* jellemzik, és amelyek - annyi eseményt figyelembe véve - lehetővé teszik egy sajátos kormányzási mód kifejeződését. Mi tehát a kormányzóképeség meghatározó tényezője, amely Latin-Amerika politikai kultúráját jellemzi? A huszadik és a huszonegyedik század elején a latin-amerikai demokratikus rendszerek által a huszadik és a huszonegyedik század elején bemutatott állandó politikai konfliktus eseményeivel szemben elfogadottnak tűnik, hogy a régió államainak kormányzása egyfajta nehézségekbe ütközött politikatudományi tanulmányok alapján azt gondolhatnánk, hogy bár a demokrácia a leginkább elfogadott, bevezetett és általánossá vált kormányzati forma, ez a modell egyáltalán nem működik jól, vagy hogy a latin-amerikai polgárok a jelek szerint nem teljesen elégedettek az eredményeivel és a működésével (Flores Andrade, 2005: 2). Az ilyen szkepticizmus oka a latin-amerikai demokrácia térképén - legalábbis a század elején - sokféle problémáról (pl. Mexikó, Honduras, Kolumbia, Venezuela, Ecuador, Argentína, Peru, Paraguay, Bolívia) származó empirikus adatok mennyiségében rejlik. Ez a versenyek és konfliktusok összetett forgatókönyve, amelyben számos szereplő, intézmény, érdek és folyamat találkozik. És ahogyan Flores Andrade, az Université du Québec Amerikai Observatóriumának munkatársa helyesen állapította meg:

Túl azon a vitán, hogy ezek valódi demokráciák-e vagy sem, az a megfigyelhető tény, hogy a formálisan demokratikus latin-amerikai rendszerek a következőkkel rendelkeznek

súlyos hiányosságok a politikai és társadalmi stabilitás terén. A mai napig tartó megalakulása óta a korrupció, a politikai elégedetlenség, a gazdasági egyenlőtlenség és a társadalmi széttagoltság számos problémája, amelyek az új demokratikus élet kezdetén is léteztek, nemcsak folytatódtak, hanem tovább erősödtek és súlyosbodtak, komoly veszélybe sodorva a hatalmon lévő kormányok túlélését (Flores Andrade; 2005: 2).

A latin-amerikai demokratikus rendszer törekvéségét olyan szakirodalom elemzi, amely a demokratikus modellt olyan jelzőkkel illeti, mint a *homlokzat*, vagy a demokráciák *bizonytalan, konszolidációs folyamatban lévő, de-legitimálódó és törékeny* (Mainwaring, 1999).

A születő latin-amerikai államokban kipróbált köztársasági modellt a spanyol, portugál és francia gyarmati örökségre épült. A nemzeti államok tehát gyarmati gyökereken alapulnak, amelyek nem tudtak teljesen lemondani a korona igazgatásából származó politikai kon- liktivitásról. E kon- guráció közepette a nemzeti köztársaságok demokratikus rendszert hirdettek, de a korábbi politikai rendszer utóhatásaival. Olyan gyarmatosító jelenségeket adtak át, mint a regionális rivalizálás, az oligarchikus verseny, a polgárok, például a rabszolgák, az őslakosok, az írástudatlanok, az alkoholisták és a nők kirekesztése, de különösen a caudillón, a karizmatikus vezetőn alapuló hatalmi hierarchia, amely a hatalmat és az uralom központi szerepét tartja kezében. Ezen örökségek alapján az új kormány szabályozási elvei, a hatalommegosztás, a függetlenség és a kapcsolatok módja kerül bevezetésre.

A függetlenség elnyerésekor a ~~hatalom~~ által inspirált regionális eliték úgy döntöttek, hogy megalapítják születő államaikat, és választaniuk kellett a monarchia vagy a köztársaság és a demokratikus rendszer között. Maga Simón Bolívar 1815. szeptember 6-án Kingstonban írt jamaicai levelében aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a születő nemzeteknek milyen kormányzati modellt kellene elfogadniuk, amely a monarchiák és a köztársaságok között helyezkedik el. Ami a republikanizmust illeti, ez lehetett egy föderális, a hatalmak megosztásával és egy nagy nemzet területi egysége alatt, bár azt gondolhatnánk, hogy Bolívar számára ez az eszmény a gyakorlatban aligha valósulhatott meg.

5.2. Az elnöki tisztség mint a hatalmi harcok forrása

Amint már említettük, a latin-amerikai republikanizmust az amerikai demokratikus modell és annak a hatalommegosztáson alapuló politikai rendszere is inspirálta. Az elnöki demokratikus rendszer tehát még az európai parlamenti rendszer előtt kialakult. És a

Miért az elnöki modell? Részben azzal lehet érvelni, hogy a helyi elit számára ennek a modellnek az elfogadása, amely a hatalomnak az uralkodó személyében való megszemélyesítését jelentette, a caudillaje gyarmati örökségének legkényelmesebb adaptációja volt, amely a politikai hatalmat a karizmatikus vezető, a forradalom főparancsnoka vagy a függetlenség tábornoka személyében központosította. Mind Ecuador, mind Nagy-Kolumbia történelme arra emlékeztet, hogy a hatalmat koncentráló caudillók sora van, magától Simón Bolívertől kezdve Mariscal Sucre-n, Juan José Flores elnökön, José Urbina tábornokon, Gabriel de la Gran Colombia és a kolumbiai forradalom elnökein keresztül, és Gabriel García Moreno, Eloy Alfaro Delgado, Velasco Ibarra, León Febres Cordero, Abdalá Bucarán és végül Rafael Correa Delgado elnökök, hogy csak néhányat említsünk az ecuadori elnöki politikai rendszer történetének központi alakjai közül.

Az elnöki kormányzati rendszer a hatalom és a tekintély koncentrációjához vezet az elnök (vagy Niccolò Machiavellivel szólva: a fejedelem) személyében. Ez az elnök egyszerre tölti be a kormányfői és az államfői tisztséget, azzal az indokkal, hogy a nemzet és a kormány vezetéséhez egyaránt kimerős tekintélyre van szükség. Hasonlóképpen, az elnöki rendszerben a végrehajtó hatalom a törvényhozás funkcióit ellátja, különösen három területen: a) az elnöki vétő; b) a törvények szankcionálása; és c) a rendeleti törvények kihirdetése.

Az elnöki rendszerben azt gondolhatnánk, hogy az elnök személye hatalmas, és a többi hatalmi ág fölött állhat. Ez azonban nem lenne annyira igaz, ha figyelembe vennénk, hogy a hatalmi ágak ~~szükséges~~ elmélete, miközben függetlenséget követel az egyes hatalmak számára, korlátozott funkciókat és koordinációt is biztosít közöttük, különösen a törvényhozó és a végrehajtó hatalom között. Bár a végrehajtó hatalom a nép legitimitációját élvezzi az önálló kormányzáshoz, bizonyos közpolitikákhoz szüksége van a törvényhozás támogatására. És ahhoz, hogy ezt a támogatást megkapja, a végrehajtó hatalomnak szüksége van a parlamenti többségre, szüksége van a szövetséges képviselők tömbjére, és pontosan ez az a pont, amely az ellenőrzés és a hatalmi harcok szükségességét eredményezi.

Egy másik fontos szempont, amit szem előtt kell tartani, hogy az elnöki rendszer egyfajta hatalom iránti szenvedélyt fejez ki, és azt az igényt, hogy mindent az elnök köré összpontosítsanak. Ez a szenvedély nem csupán a hatalom gyakorlásának stílusát jelenti, hanem magát a hatalom cselekvését, azt, hogy mindent az elnöki központ felé akar vonzani. Ennek érdekében a végrehajtó hatalom arra törekszik, hogy megkettőzze vezető szerepét, megerősítse karizmáját, megsokszorozza népképviselői befolyását, és a demokratikus színpadon népi vezetőként érvényesüljön, aki folyamatosan élvezzi a közvélemény lelkesedését. A értelmezése

Max Weber (1972) szavaival élve azt mondhatnánk, hogy az elnöki tisztség így a magisztrális hatalom egyfajta fantáziájává, politikai hivatássá, a tiszta és legitim uralom ideáltípusává válik. És éppen ez a kockázat, mert az elnök könnyen belebukhat a populizmusba, a demagógiába és az öngazolásba, és ezzel együtt a konfliktusok kiéleződésébe és a hatalmi harcok kialakulásába.

Az elnöki demokrácia azáltal, hogy a hatalmat az elnök személyében központosítja, lehetővé teszi, hogy ugyanaz az uralkodó megpróbálja monopolizálni az egész politikai rendszert. Ez a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti politikai konfliktushoz vezet, amely állandó hatalmi harcban nyilvánul meg, és veszélyezteti a stabilitást és a demokratikus intézményességet. A végrehajtó hatalom a maga részéről a parlamenti többség kiépítésével igyekszik ellenőrizni a parlamentet, de alkotmányos funkciókat is felhasznál a parlament feletti jogalkotásra: népi konzultáció, elnöki vétó és rendeleti törvények. Eközben a törvényhozás ellenhatalomként reagál: megpróbálja fenntartani az ellenzéki blokkot, megkísérli az államminiszterek elmarasztalását, és végül az elnök személyének meggyengítése érdekében vádemeléssel fenyegetőzik.⁹ A demokratikus elnöki rendszerben tehát a politikai konfliktus a napirenden van. Ez a konfliktivitás hatalmi harcokban jut kifejezésre, és a kormányozhatóság válságában végződik.

5.3. A bírói függetlenség egy elnöki demokráciában

Az elnöki demokrácia hangsúlyozza a hatalom megosztását a törvényhozó, a végrehajtó és a bírói hatalom között. Az államszervezet klasszikus elméletében a köztársaság jó kormányzása érdekében három hatalomról beszélnek (Arisztotelész, *A politika*). Ezt a három alkotmányos jogkört meg kell osztani, amennyiben ez a felosztás a törvényhozás, a végrehajtó és az igazságszolgáltatás közötti szükséges rendre és koordinációra utal. A politikai elmélet szerint tehát nem annyira három hatalom, hanem egyetlen államhatalom három ágra osztott és korlátozott hatalma oszlik meg. A hatásköröknek ezt a korlátozását az Alkotmány határozza meg, az eljárásokat pedig demokratikus törvények és rendeletek rögzítik, a jogszerűség és a legitimitás pedig minden egyes hatáskör vezérfonala.

⁹ Ecuador 2008-as alkotmányának 120. cikke többek között a következő feladatokat ruházza a nemzetgyűlésre: 1) Felesketi az Országos Választási Tanács által kikiáltott köztársasági elnököt és alelnököt [...]; 2) Kimondja a köztársasági elnöki tisztség gyakorlására kizáró testi vagy szellemi alkalmatlanságot [...]; 9) Felügyeli a végrehajtó funkció aktusait [...]; 10) A tagok kétharmadának szavazatával engedélyezi az elnök vagy alelnök vagy alelnök büntetőjogi felelősségre vonását.

A demokrácia elnöki modelljében a végrehajtó, a törvényhozó és az igazságszolgáltatás megosztott hatalom. Mindegyiknek megvan a maga természete és funkciója. Mindegyiknek megvan a szerepe a fékek és ellensúlyok rendszerében. Ha azonban a rendszer politikai kultúrája nem teszi egyértelművé a szerepeket és a koordinációs eljárásokat, akkor éppen akkor alakulnak ki hatalmi harcok. Ennek a küzdelemnek a hatalmi ágak szétválasztásának intézményes keretein belül kell zajlania, ami az elnöki demokratikus rendszerre jellemző.

Sánchez-Parga részéről:

A hatalmak konfrontációja nem más, mint reakció arra a lehetőségre vagy tendenciára, hogy az egyik hatalom (a végrehajtó hatalom) a törvényhozástól elszakadt hatalomként (ab-soluto) lép fel (Sánchez-Parga, 1998: 31).

A korlátozott hatalom elve megakadályozza, hogy ez a hatalom az állam többi hatalmától elkülönülten járjon el. Ezt már Montesquieu is megállapította *A törvények szelleme* című művében: "Minden hatalom, amelyet saját erejének engednek át, hajlamos a visszaélésekre" (idézi Sánchez-Parga 1998: 31). A hatalommegosztás a korlátozott kormányzás koncepciójára utal. Ez jól működik a parlamentáris demokráciában, ahol az igazságszolgáltatás a végrehajtó és a törvényhozó hatalom határait szabályozó testületként működik. Az elnöki demokráciákban a megosztottságot inkább hatalommegosztásként értelmezik, ami azt jelenti, hogy mindkét hatalmi ág (a törvényhozó és a végrehajtó), távolról sem korlátozza az igazságszolgáltatást, hanem igyekszik azt leigáznai, mivel azt a közigazgatás, az igazságszolgáltatás, a törvények és az alkotmányos ellenőrzés gyakorlásának kulcsfontosságú szempontjának tekinti.

Folytatva Sánchez-Pargával:

Ezért a különálló hatáskörök konfliktusa a törvényhozó és a végrehajtó hatalomról átvihető a bírói hatalomra, amely - bár az állam összes hatalma közül nagyobb függetlenséggel és kevesebb korlátozással kellene, hogy eljárjon - a legkorlátozottabb, mind a hatalomként való megalakulásában (bírák kinevezése), mind a hatáskör gyakorlásában és működésében (Sánchez-Parga, 1998).

Az ecuadori esetben a végrehajtó és a törvényhozó hatalmi harc közepén az igazságszolgáltatás áll. Mind az 1978-as, mind az 1998-as ecuadori alkotmány rendelkezései szerint az a mód, ahogyan a végrehajtó és a törvényhozó hatalom a Legfelsőbb Bíróság, a Választási Bíróság és az Alkotmánybíróság kinevezéséről döntött, lehetővé tette, hogy az igazságszolgáltatás egyfajta célpontjává váljon ennek a küzdelemnek.

A kongresszusból kiindulva a pártpolitikai erők korrelációja a többi kormányzati ágra is hatással volt. Különösen a kongresszusi párttömbök megoszlása befolyásolta a bírósági bírák, illetve többségük kinevezésének módját. Az erőviszonyok, tárgyalások, paktumok, cserék, kvóták stb. eredményeként az igazságügyi szervek alávetettek, leigáztak, és nem rendelkeztek autonómiával az igazságügyi feladataik ellátásához. Bizonyos értelemben az igazságszolgáltatás a hatalmi harc kialakulására és eredményére maradt.

6. Következtetések

A hatalmi ágak összeütközése azokra az állandó konfliktusokra és feszültségekre utal, amelyek a két hatalmi ág - a végrehajtó és a törvényhozó hatalom - közötti kapcsolatokat jellemzik vagy jellemezték. Ez egy olyan jelenség, amely az elnöki politikai rendszerekben fordul elő, ahol a hatalmi ágak közötti fékek és ellensúlyok intézményi rendje által meghatározott intézményi struktúrát alakítanak ki annak érdekében, hogy elkerüljék a hatalom, az irányítás és a hatalomgyakorlás egyetlen szereplőnél történő koncentrációját.

Meg kell azonban érteni, hogy a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti konfliktus a latin-amerikai államok politikai rendszereiben rejlő társadalmi és politikai konfliktus kifejeződése is. Ez a konfliktivitás viszont a kulturális konfliktivitás mátrixának része, amely a 19. század folyamán a nemzeti államok megalapítása óta a régióban kialakult társadalmi és politikai struktúrát jellemezte. Ez a jelenség tehát jelen van a latin-amerikai politikai kultúrában és annak liberális demokráciáiban, ami állandó politikai válságokhoz vezetett. Jorge Núñez ecuadori történész szerint e politikai válságok gyökere talán abban gyökerezik, ahogyan a demokratikus intézmények lehorgonyozódtak, amelyek tervei aszimmetrikusak voltak, kevés és irreális koordinációs szereppel.

Ennek fényében a latin-amerikai hatalmi harc abból fakad, hogy a kialakulóban lévő latin-amerikai burzsoáziák vagy elitek képtelenek leküzdeni ideológiai különbségeiket, hatalomvágyukat és hegemon tendenciáikat, hogy a politikai, társadalmi és gazdasági uralmat az új nemzetállamokon belül összpontosítsák. A liberális teoretikusok, mint például John Adams, már akkoriban is amellett érveltek, hogy a hatalmi harcok valóságosak és a demokratikus államok felépítésének szerves részét képezik, de károsak a működésükre nézve. Ezért van szükség olyan alkotmányos iránymutatásokra, amelyek legalább a hatáskörök közötti összeütközéseket elkerülnék. Ezért az új köztársaságok

A latin-amerikai országoknak olyan intézményi horgonyokat kell tesztelniük, amelyek lehetővé teszik a hatalmi ágak közötti konfliktusok békés megoldását olyan világos játékszabályok alapján, amelyek garantálják a politikai rendszer stabilitását, a hatalmi ágak megosztását, a hatalom legitimitását, a hatalmi ágak közötti koordinációt, valamint a nagyfokú széttagoltság és a parlamentáris ingadozás elkerülését.

Ecuador esetében láthattuk, hogy 1979 és 2006 között a végrehajtó és a törvényhozó hatalom közötti összecsapások álltak a közvélemény figyelmének középpontjában. Ezek a küzdelmek különböző időszakokban drámai epizódokká váltak, amelyek egyértelműen meggyengítették az ecuadori politikai rendszert. Egybeesik a

C. Conaghan szerint ezek a küzdelmek kétségtelenül veszélyesen közel hozták a demokratikus rendszert az összeomláshoz (1994: 263). Így, ahogy Sanchez-Parga rámutat, az ecuadori politikai rendszer típusát tekintve, amelyet az elnöki rendszer, a többpártrendszer, az arányos parlamenti képviselő, valamint a végrehajtó és a törvényhozó hatalom népszavazási legitimitációja jellemez, a hatalmi harcok elkerülhetetlenek tűnnek (Sanchez-Parga, 1998: 129).

Ezzel megállapítható, hogy az ecuadori politikai rendszerben a konfliktusok gyakorivá válásának okai az országban a gyarmati idők óta kialakult politikai kultúra sui generis összefüggésében keresendők. Az állandó politikai konfliktusnak azonban két strukturális oka van: az első a fent említett elnöki demokratikus modell, amely úgy van kialakítva, hogy a hatalom központi szerepét a végrehajtó hatalomban teremse meg, de amely viszont igényli a törvényhozás támogatását, hogy kormányjavaslata ne akadályozza, vagy viszont törvényhozói hatásköröket kell átvennie ahhoz, hogy annak támogatása nélkül is kormányozni tudjon. Másodszor, a hatalmi harc gyökerei egyfajta "parlamenti kultúra deficitjében" (Pachano) rejlenek, ami a politikai kultúra deficitjét jelenti, amely kifejezi az uralkodók és a politikai vezetők képtelenségét arra, hogy nézeteltéréseiket megegyezés, tanácskozás és konszenzus útján oldják meg. A politikai szokások inkább eljutottak arra a szintre, hogy az államhatalmak közötti politikai nézeteltéréseket konfrontációval, ügyfélértárgyalásokkal, destabilizációs kísérletekkel, sőt a kongresszus bezárásával való fenyegetéssel és államcsínyekkel oldják meg.

A politikatudomány szemszögéből azonban más okokat is találhatnánk a hatalmi harcok természetének megértéséhez, amelyek már mélyen gyökereznek az ecuadori politikai kultúrában. A tanulmányok alapján több ok-okozati összefüggést lehetett azonosítani: a) a karizmatikus vezetés fetiszmusának gyarmati öröksége, illetve a politikai hatalmat központosító caudillo tekintélyelvűsége; b) a hatalom megszemélyesítésének többé-kevésbé plebiszitárius preferenciája; c) a hatalom megszemélyesítésének többé-kevésbé plebiszitárius preferenciája; d) a hatalom megszemélyesítésének többé-kevésbé plebiszitárius preferenciája; e) a hatalom megszemélyesítésének többé-kevésbé plebiszitárius preferenciája.

hatalom, a politikai intézmények rovására; c) a társadalom társadalmi és gazdasági körülményei, amelyek hajlamosabbá teszik őket a klientelizmusra és a politikai populizmusra; és d) a latin-amerikai országok kormányozhatatlanságába vetett tévhit, amely igazolja egy erős és néha tekintélyelvű végrehajtó vezető szükségességét, aki képes semlegesíteni a politikai rendszerben tapasztalható rendellenességeket.

Ecuador politikai rendszere és annak összetevői (pártrendszer és választási rendszer) a többi latin-amerikai országhoz képest az egyik legösszetettebb rendszerré teszik. Ez az összetettség lehetővé tette, hogy a többpárti elnöki politikai rendszer struktúrája hatalmi harcokat generáljon a végrehajtó hatalom, a törvényhozás és közvetve az igazságszolgáltatás között. Ecuador politikai történelme azt mutatja, hogy a kormányágak közötti nagyfokú konfliktus két csúcstalálkozót eredményez. Ha a végrehajtó hatalom nem szerez törvényhozói többséget, akár egyedül, akár szövetségben, az ellenzéknek lehetősége van arra, hogy megakadályozza a hivatalban lévő elnök bármilyen törvényjavaslatát, hogy destabilizálja a kormányát és korlátozza a hatalmát. Ezzel a forgatókönyvvel szembesülve az elnöki rendszerben az alkotmány lehetővé teszi számára, hogy a törvényhozás nélkül kormányozzon, akár vétóval, akár úgy, hogy népszavazáson keresztül törvényjavaslatot terjeszt a nyilvánosság elé jóváhagyásra. Más szóval, a hatalmi harcban vagy a hatalmon lévő kormány gyengül meg, vagy a végrehajtó hatalom átveszi a törvényhozás hatáskörét, hogy elkerülje a pathelyzetet.

Bár a végrehajtó hatalom intézkedéseit támogató parlamenti többség hiánya néha a kormányrendszer instabilitásának tényezőihez vezet, a stabilitás érdekében a legkényelmesebb lenne egy olyan végrehajtó hatalom, amely rendelkezik törvényhozói többséggel. Ez alatt nem azt értjük, hogy az ideális az lenne, ha a végrehajtó hatalom irányítaná a törvényhozást; amit mi védelmezzünk, az a hatalommegosztás elve, mint a demokráciában szükséges dolog, de a végrehajtó hatalom és a törvényhozás közötti szoros koordinációval, és ez olyan mértékben valósul meg, amilyen mértékben a végrehajtó hatalom a Parlament támogatását vagy többségét élvez. Kétségtelenül szükséges azonban, hogy a törvényhozó hatalom egyenrangú legyen a végrehajtó hatalommal, még akkor is, ha maga a végrehajtó hatalom rendelkezik parlamenti többséggel. A 2008-as ecuadori alkotmány létrehozta a végrehajtó hatalom irányításának ~~előszó~~ mechanizmusokat a Közgyűlés számára, de ugyanez az alkotmány lehetővé teszi az állampolgári ellenőrzést is, mint a közigazgatás felügyeletének és ellenőrzésének mechanizmusát.

Ebben az esszében a törvényhozó és a végrehajtó hatalmi ágak közötti küzdelmek jelenségét elemeztük. Bár ezek a küzdelmek a demokratikus kormányzás számos formája esetében előfordulnak, rámutattunk arra, hogy ezek az elnöki modellből erednek, amelyet a születő nemzetek elfogadtak.

Latin-amerikai országok, amelyek megalakulásukkor úgy döntöttek, hogy intézményi felépítésükben átveszik az amerikai fékek és ellensúlyok rendszerét. Latin-Amerika azonban jó példa arra, hogy a modellek azt írják le, aminek *lennie kellene*, és nem azt, ami valójában *van*. A hatalmi harcok tehát mindaddig napirenden vannak, amíg az állam intézményi felépítése nem hagyja el a múlt politikai szokásait. A hatalmi harcok mindaddig fennmaradnak, amíg a polgárok és a választók ellenállnak annak, hogy elszakadjanak a 19. századi republikánus caudillismótól, a tekintélyelvűségtől és a populizmustól. Bár bizonyos esetek, mint például a jelenlegi ecuadori politikai helyzet Rafael Correa elnökkel, aki három választást nyert meg, és jelenleg többséget élvez a parlamentben, lehetővé teszik számunkra, hogy megértsük, hogy ha a politikai intelligenciát a politikai ellenőrzés és a választási szimpátia stratégiáira alkalmazzák, akkor lehetséges a hatalmi harcok csökkentése. Hangsúlyozzuk: a hatalmi harcok mindaddig fennmaradnak, amíg a végrehajtó és a törvényhozó hatalom nem találja meg a regionális politikai kultúrában a koordináció, az együttműködés, a súly és az ellensúly koherens vonalait. A demokráciát modernizáló politikai rendszer ~~léte~~ *van szó*, bár a többpárti politikai részvétel fontos, ösztönözni kell a jogalkotási vitát, fegyelemre kell törekedni, és küzdeni kell a parlamenti illékonyság ellen. Mindezt harmonikusan kell kombinálni egy szabályozott elnöki rendszerrel, mindenható vagy caudillista hatalom nélkül. A demokrácia érdekében történő szerves, koherens, harmonikus és szabályozott tervezésről van szó.

6. Bibliográfia

ADAMS, John

1856 *John Adams, az Egyesült Államok második elnökének művei: egy*
[1814] *a szerző élete, jegyzetekkel és illusztrációkkal, unokája, Charles Francis*
Adams által. 6. kötet. Boston: Little, Brown and Co.

AGUIRRE, Pedro, koordinátor.

1999 *Kortárs politikai és választási rendszerek: Az Egyesült Államok.* Mexikó:
Instituto Federal Electoral. Elérhető a következő címen:
<http://biblio.juridicas.unam.mx/libros/2/525/4.pdf>.

ALCÁNTARA, Manuel és Francisco SÁNCHEZ

2001 "Las relaciones Ejecutivo-Legislativo en América Latina: un análisis de la estructura de veto-insistencia y control político". In *Re- vista de Estudios Políticos (Nueva Época)* n.º 112. Április-június: 53-75.

AYALA, Enrique

1988 *Nueva historia del Ecuador.* Quito: Corporación Editora Nacional.

BASABE, Santiago, Andrés ACOSTA MEJÍA és Simón PACHANO

2010 "La democracia inconclusa: derechos fundamentales, instituciones políticas y rendimientos gubernamentales en Ecuador 1979- 2008". In *Revista de Ciencia Política*, 30. évfolyam, 1. szám: 65-85. Available at <http://dx.doi.org/10.4067/S0718-090X2010000100005>.

BOURDIEU, Pierre

2000 *La fuerza del derecho: elementos para una sociología del campo jurídico.* Bogotá: Ediciones Uniandes, Siglo del Hombre Editores.

BRADFORD, E. Burns

1990 *La pobreza del progreso: América Latina en el siglo XIX.* Mexikóváros- Madrid-Bogotá: Siglo XXI Editores.

CONAGHAN, Catherine

1994 "Laza pártok, lazszáló politikusok és intézményi stressz: a pre- szidentializmus Ecuadorban, 1979-1988". In Juan J. Linz és Arturo Valenzuela. *Az elnöki demokrácia kudarca.* Baltimore: Johns Hopkins University Press.

ESPINOSA CORDERO, Simón

2000 "Ecuador elnökei". A *Vistazóban.* Quito.

EXPRESS

2013 Guayaquil, február 20.

FLORES ANDRADE, Anselmo

2005 "Nehéz kormányzás Latin-Amerikában: a politika és a pártok áttekintése". In *La Chronique des Amériques*. Université du Québec à Montréal, n.º 43. december.

GRAMSCI, Antonio

2006 *Los intelectuales y la sociedad actual*. Havana: Centro de Investigación y Desarrollo de la Cultura Cubana Juan Marinello.

JIMÉNEZ DE PARGA Y CABRERA, Manuel

1962 *Kortárs politikai rendszerek*. Madrid: Tecnos, S. A.

JONES, Mark

1993 "A választási törvények politikai következményei Latin-Amerikában és a Karib-térségben". In *Választási tanulmányok*, 12. évfolyam, 1. szám.

KATZ, Richard

1980 *A pártok és választási rendszerek elmélete*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

HAMILTON, Alexander, James MADISON és John JAY

1994E1 *Federalista*, 5. utányomás. Mexikó: Fondo de Cultura Económica.

LAMBERT, Jaques

1973 *Latin-Amerika: társadalmi és intézményi politikai struktúrák*. Barcelona: Ariel.

LINZ, John

1993 *La quiebra de las democracias*. Madrid: Alianza.

MAQUIAVELO, Niccolò

1989E1 *principe*. Madrid: Alianza Editorial.

MAINWARING, Scott

1999A *pártrendszerek újragondolása a demokratizálódás harmadik hullámában: Brazília esete*. Stanford, Kalifornia: Stanford University Press.

MENDOZA, Luis Aníbal

1997 *Presidentes del Ecuador: nueva versión de la historia*. Quito: Ediciones Lumarso.

MONTESQUIEU, Charles de Secondat

1972E1 *espíritu de las leyes*. Madrid: Tecnos.
(1748)

- NOHLEN, Dieter és Simon PACHANO
 2005 "Ecuador". In: Dieter Nohlen, szerk. *A Data Handbook*, 2. kötet Dél-Amerika. Egyesült Királyság: Oxford University Press.
- NOHLEN, Dieter, szerk.
 1998 *El Presidencialismo renovado: instituciones, cambio político en América Latina*. Caracas: Nueva Sociedad.
- NORTH, Liisa
 2006 "Militares y Estado en Ecuador: ¿construcción militar y desmantelamiento civil? In *Íconos. Revista de Ciencias Sociales*. Quito. Facultad Latinoamericana de Ciencias Sociales-Sede Académica de Ecuador, n.º 26. szeptember: 85-95.
- NÚÑEZ, Jorge
 1985 "Teoría y práctica de pugna de poderes". In *Nueva Sociedad*, 77. szám: 55-80.
- O'DONNELL, Guillermo
 1992 "Democracia delegativa? In *Cuadernos del CLAEH*, 61. sz.
- PACHANO, Simon
 2006 *Demokrácia társadalom nélkül*: Quito. Flacso.
 2002 "Democracia, orden y conflicto Ecuador 1979-1994". In Felipe Burbano de Lara, comp. *Antología, democracia, gobernabilidad y cultura política*. Quito. Flacso: 107-143.
- QUADE, Quentin
 1991 "PR és demokratikus államvezetés". In *Journal of Democracy*, 2. évfolyam, 3. szám.
- RAE, W. Douglas
 1971 *A választási törvények politikai következményei*. Felülvizsgált kiadás. New Haven és London: Yale University Press.
- SÁNCHEZ-PARGA, José
 2008 "Conflictividad socio política". In *Revista Ecuador Debate*, 73. szám.
 2007. november-2008. január: 23-40.
 2006 "Crisis plebiscitaria de la democracia ecuatoriana". In *Universitas, revista Ecuatoriana Szalézi Egyetem nézete*, n.º 7, V. évfolyam. Jan: 227-245.
 2005 "A társadalmi konfliktustól a tiltakozás politikai ciklusáig". *Ecuadorban Debate*, 64. április.

SARTORI, Giovanni

1994 *Ingeniería constitucional comparada: una investigación de estructuras, in-centiva y resultada*. Mexikó: Fondo de Cultura Económica.

SUNKEL, Osvaldo

1978 "Függőség és strukturális heterogenitás". In *El trimestre económico*. Mexikó: FCE. Január-március.

TOCQUEVILLE, Alexis de

1985 *Demokrácia Amerikában*. Madrid: Alianza.
[1835]

WEBER, Max

1972 *El político y el científico*. Madrid: Alianza.

A hegemonia válsága és az ecuadori állami paktum újrakompozíciója, 1990-2008

Miguel Arnulfo Ruiz Acosta
Paúl Cisneros

1. Bevezetés

Ahhoz, hogy megértsük az ecuadori államépítés jelenlegi történelmi pillanatának sajátosságait, a képviseleti rendszerben és az ecuadoriak politikai kultúrájában bekövetkezett változásokat, azonosítani kell azokat a töréseket, amelyeket 2006 óta kíséreltek meg a korábbi társadalmi rendhez képest. Ez a történelmi pillanat a demokráciához való 1979-es visszatéréssel kezdődött, és az 1990-es években kezdett válságba kerülni, az 1980-as évek közepétől alkalmazott, gazdasági és szociális szempontból rendkívül kizárólagos neoliberais politikák felerősödésével.

Ez a tanulmány azoknak a töréseknek a megértéséhez kíván hozzájárulni, amelyek az ecuadori társadalmi formáció jelenlegi történelmi pillanatát eredményezik, különös tekintettel az államrend alakulására. *Gramscianus* szempontból vizsgáljuk meg azt az *organikus* vagy *hegemón* válságot, amely az 1990-es évek során alakult ki, és amely a 21. század első évtizedének közepén kezdte megtalálni a megoldás jeleit, egy új állami projekt megjelenésével, amely az ecuadori szubaltern osztályok érdekeinek elismerésére szolgáló tereket igyekszik kiterjeszteni egy új alkotmányos rend és olyan gazdasági és szociális politikák révén, amelyek túllépnek a neoliberais (dez)renden, amely az elmúlt évtizedekben jellemezte az országot.

A felvázolt cél elérése érdekében a dokumentum fő része három részre tagolódik: az első rész néhány fogalmat mutat be, amelyek segítenek értelmezni a vizsgált folyamatot; a második rész az 1990-es évektől 2005-ig tartó államválság alakulását mutatja be; a harmadik rész azt mutatja be, hogy az 1990-es évek válságához vezető tényezők kombinációja hogyan vezetett a 2005-ös válsághoz; a harmadik rész pedig azt mutatja be, hogy az 1990-es évek válságához vezető tényezők kombinációja hogyan vezetett a 2005-ös válsághoz.

A társadalmi-politikai helyzet lehetővé tette, hogy az utóbbi időpontban egy új állami projekt alakuljon ki, amely a 2008-as Montecristi alkotmányban sűrűsödött össze.

2. Alapvető fogalmak

Antonio Gramsci ránk hagyott néhány kulcsot az úgynevezett modern demokratikus államok kialakulásának és felbomlásának értelmezéséhez. Gramsci abból a megfigyelésből indult ki, hogy ez az államtípus olyan társadalmakra jellemző, amelyekben az egyének formálisan egyenlők a törvény előtt, de a tulajdon és az ennek megfelelő társadalmi termelési viszonyok tekintetében érdemben egyenlőtlenek. De ellentétben a 19. század legtöbb nemzetállamával, ahol az állampolgárság rendkívül korlátozott volt, a 20. században az állampolgárság fokozatosan kibővült a felnőtt lakosság nagy részével, ami a munkásosztályokat vagy - gramscianus nyelven - a szubaltern osztályokat is magában foglalta.

Korának társadalmát közelebbről megfigyelve Gramscinak sikerült felfognia, hogy az államok a törvény által szentesített erőn kívül egy olyan erőfajtát is kifejlesztettek, amely nem egyszerűen *kényszerítő* jellegű: a *konszenzust*. Ennek az új elemnek az volt az alapvető funkciója, hogy "önként" bevonja az alantasokat az állami életbe: csak az erő és a konszenzus együttes artikulációja adhatott bizonyos stabilitást az állami rendnek. A közelmúlt történelme ugyanis azt mutatta, hogy a kizárólag erőre támaszkodó államok általában nagyon instabilak, mert az alárendeltek állandó lázadásai miatt, amelyeket a kirekesztettség érzése táplált, amelyet a garanciák hiánya okozott, akár az anyagi reprodukciójukat, akár a méltóságukat illetően. A munkásosztályok jobb életkörülményekért és a politikai szférában való nagyobb részvételért folytatott küzdelmei módosították az államrendet, és egyre bonyolultabbá tették az államvezetést.

Az állam feladata most már nem korlátozódhat a politikai munkára, hanem ki kell egészülnie a konszenzus állandó keresésével. Gramsci (1999) a két kormányzati stratégia kombinációját *hegemóniának* nevezte. Ahhoz, hogy tartós legyen, a társadalmi élet minden aspektusára ki kellett terjednie; figyelembe kellett vennie az alárendelt csoportok érdekeit, mind az anyagi reprodukció, mind a politika és a kultúra területén.¹

1 "A hegemónia ténye kétségtelenül feltételezi, hogy figyelembe veszik azoknak a csoportoknak az érdekeit és tendenciáit, amelyek felett a hegemóniát gyakorolni kívánják, hogy kialakul egy bizonyos kompromisszumos egyensúly" (Gramsci, 1999: 42).

Ha a társadalmi erők egy csoportja képes megszervezni az állami élet mindezen dimenzióit, akkor beszélhetünk hegemoniáról. Ellenkezőleg, amikor sem a gazdasági struktúra, sem az uralkodó osztályok akarata nem képes garantálni az alárendelt csoportok befogadásának minimális szintjét, *szerves válságok*, *hegemoniaválságok* vagy *államválságok* következnek be, amelyek általában hosszú ideig tartanak. A hegemoniaválságok azt jelentik, hogy az uralkodó csoportok elveszítik képességüket arra, hogy a társadalom többi részét - alapvetően a konszenzus és a tömegek aktív részvételének mechanizmusain keresztül - irányítsák, így az elnyomás eleme egyre inkább jelen van.

A következőkben bemutatjuk, hogy Ecuador társadalmi ~~frónak~~ összetettsége a huszadik század végén és a huszonegyedik század elején hogyan nyilvánult meg egy elhúzódó állami válság formájában. Ecuador sajátos esetében az elsődleges termékek exportjától való történelmi függősége, amely egy erősen polarizált társadalmi struktúrához kapcsolódik, és amelyet a belső gyarmatosítás és a néptömegek társadalmi-politikai kirekesztése támogatott, erős korlátot jelentett a stabil politikai rend kialakulásának. Ezek a körülmények 2006-ban kezdtek megváltozni, amikor egy új államrend kezdett kialakulni.

3. Az államválság különböző aspektusai az 1990-es évek és 2005 között

Az 1990-es évek közepétől 2005-ig Ecuadorban a politikai instabilitás az élet velejárója volt. Nyolc év alatt, 1997 és 2005 között három elnököt távolítottak el vagy buktattak meg: Abdalá Bucaramot 1997 januárjában a Kongresszus elmozdította hivatalából, miután mentálisan alkalmatlannak nyilvánították a feladatai ellátására. 2000 januárjában, a leváltását követő napokig tartó népi mozgósítást követően Jamil Mahuad elmenekült az országból, véget vetve a másfél évig tartó, rendkívül instabil kormányzásnak. Néhány évvel később, 2005 áprilisában Lucio Gutiérrez Mahuadéhoz hasonló sorsra jutott, amikor a Kongresszus elbocsátotta. Más szóval 1996 és 2007 között egyetlen ecuadori elnök sem tudta kitölteni négyéves alkotmányos mandátumát. Ugyanebben az időszakban összesen kilenc elnök került hatalomra, ami egyértelműen a hegemonia válságának korszakára utal egy állítólag demokratikus államban.²

² A három választott elnök mellett két de facto elnök, egy ideiglenes elnök és három alelnök van, akik az alkotmányos jogutódlás révén az elnöki tisztséget is betöltötték.

Ezek az események rávilágítottak az ecuadori politikai rend törékenységre, intézményeinek gyengeségre, valamint arra, hogy az uralkodó csoportok nem képesek az ország problémáinak alkotmányos csatornákon keresztül történő becsatornázására és megoldására. Ez a fejezet az államrend e hosszú ideje tartó szerves válságának két fő dimenziójával foglalkozik: a társadalmi kirekesztés gazdasági-strukturális dimenziójával és az instabilitás politikai-intézményi dimenziójával, azzal a felfogással, hogy az egyik és a másik egymást táplálja.

3.1. A társadalmi kirekesztés gazdasági-strukturális aspektusa

Az 1990-es évek a tőke reprodukciós mintázatának ~~kritik~~ (Osorio, 2004) súlyos következményeinek örököse volt, amely az olajexport és a magas külső eladósodás kombinációján alapult, valamint az ecuadori oligarchia által hozott intézkedések sorozatán, amelyekkel az adósságválság és a banki kockázatok terheit a dolgozó osztályokra hárította. Valójában az 1990-es évek bizonyos mértékig az 1980-as években megkezdett úgynevezett strukturális kiigazítási politikák folytatását jelentették: az állami vállalatok privatizációja, az államadósság újratárgyalása, amely elsősorban a hitelezőknek kedvezett, a pénzügyi dereguláció, a bérkövetelések visszafogása stb.

Sixto Durán-Ballén (1992-1996) kormánya alatt az ecuadori oligarchiának sikerült mélyreható jogi és intézményi változásokat bevezetnie, amelyek kettős célt szolgáltak: garantálták, hogy az ország továbbra is időben fizesse az adósságát, ugyanakkor megerősítették a feltételeket, hogy az uralkodó csoportok (elsősorban a pénzügyi és agrárexportőr csoportok) továbbra is gazdagodhassanak. A Durán-Ballén-kormány és utódai különböző intézkedéseket hoztak ennek érdekében. Durán-Ballén "modernizációs" projektje volt az élharcosa annak, hogy az állam kezében maradt stratégiai ágazatokból azt a keveset is lebontsák, valamint a munka- és földpiac reformjain és munkaügyi törvényhozáson keresztül a munkásosztály kizsákmányolásának és leigázásának magasabb szintjét érik el. Az Ecuadori Villamos Művek (INECEL) és az Állami Távközlési Társaság (EMETEL) privatizálására tett kísérletek tiltakozási hullámot váltottak ki, és a kormány kénytelen volt népszavazást kiírni, hogy az ecuadoriak kifejezhessék véleményüket e reformokról; az eredmény az volt, hogy az ecuadori nép határozottan elutasította ezeket az intézkedéseket.

Ugyanakkor a Durán-Ballén kormány az agrárfejlesztési törvényt is támogatta, azzal a céllal, hogy véget vessen az agrárreformnak; azonban a kezdeményezés ellen indított őslakossági mozgósítások

Sikerült elérniük, hogy a törvény először ismerje el az őslakos kollektívák ősi birtoklását, és kötelezték az államot, hogy a Nemzeti Agrárfejlesztési Intézet (INDA) révén földtulajdonjogot adjon (Cisneros, 2007).

Másrészt az 1990-es évek elejének pénzügyi liberalizációja a külföldi magánadósság aránytalan növekedését eredményezte, amelyet az oligopolisztikus csoportok védelmét szándékosan szolgáló kormányzati politikák kísértek, amelyek a bankjaik által a kapcsolódó vállalkozások támogatására vagy az adósságok garantálására nyújtott hitelek orgiáját indították el, ami az ország fő bankintézményeinek dekapitalizációját eredményezte (Acosta, 2012).³

A tőke kiáramlása az évtized első felében 1996-ban, Abdalá Bucaram győzelmével az akkori elnökválasztáson felgyorsult.⁴ Bucaram elnökségét (1996 augusztusa és 1997 februárja között) a guayaquilei uralkodó osztály Bucaramhoz közel álló, kialakulóban lévő pénzügyi frakciójának heves kísérletei jellemezték, hogy gyorsan és törvénytelenül kisajátítsa az ország vagyont. Ahogy Romero rámutat, a bukaramato idején "a különböző kormányzati szerveket egyszerűen politikai zsákmánynak tekintik, és a korrupció és a közpénzekkel való rossz gazdálkodás széles körben elterjedt" (Romero, 1998: 9). ~~Amk óta, hogy~~ Bucaram egy olyan párthoz tartozott, amelynek diskurzusa közel állt a népi igényekhez, nem késlekedett a kereskedelmi nyitottság és a szélsőséges liberalizáció mellett kiállni. A valutakonvertibilitás mellett további céljai közé tartozott a munkaerő liberalizációja és a privatizáció, amely a közeli munkatársai egy nagyon szűk csoportjának javát szolgálta. Néhány korábbi kormányhoz hasonlóan Bucaram kormánya is megemelte a közszolgáltatások, a benzin és a gázolaj árát; megszüntette a háztartási gáz támogatását, és díjakat vezetett be a közkórházakban, ami Bucaram kormányának fél éve alatt széles körű népi mozgósításokat váltott ki, például a Polgári Gyűléseket, amelyek az elnököt megbuktató társadalmi mozgósítás egyik szervezeti magját képezték, amint azt a következő fejezetben látni fogjuk (Ortiz, 1997).

3 A helyzetet tovább bonyolította, hogy 1995 folyamán egy sor többé-kevésbé előre nem látható tényező bonyolította a képet: a mexikói válságból eredő "tequila" hatás, a Peruvál való háborús konfliktus, a köztársasági alelnök lemondását kiváltó korrupciós botrányok és az 1995 utolsó négy hónapjának energiaválsága mind olyan tényezők voltak, amelyek jelentős tőkemenekülést idéztek elő.

4 A becslések szerint ebben az időszakban 531 millió USD (a GDP 2,8%-a) rövid távú tőkekiáramlás történt (Medina, 2001).

Valójában a bankszektor reformjaiból eredő pénzügyi dereguláció és a széles körű korrupció, amely a Bucaram-kormány idején még inkább kiéleződött, hamarosan a bankok masszív állami mentőakciójához vezetett: "1998-tól a teljes dollárral való fizetés 2000. januári bevezetéséig Ecuador a teljes gazdasági rendszer válságát élte át: bankválság, árfolyamválság, költségvetési válság és gazdasági válság" (Gastambide, 2010: 221).

Jamil Mahuad 1998. augusztusi köztársasági elnöki székbe kerülésével olyan kormány alakult, amelyet *bankokráciának* vagy a *bankárok* kormányának neveztek (Vallejo, 1999), mivel az ecuadori bankok tagjai vagy képviselői közvetlenül részt vettek az államapparátus legfontosabb területein.⁵

Ugyanakkor a bankbetétekkel való rossz gazdálkodás és a bankárok túlzottan kötött hitelei miatt az ecuadori pénzügyi rendszer az összeomlás szélére került. A Mahuad-kormány a válságra bankszünettel és betétbefagyasztással reagált. A válság sokrétű volt: az infláció az egekbe szökött, a valuta leértékelődött, és a banki és kereskedelmi spekuláció folyamatát szabadjára engedték. A válság következményei sokrétűek voltak: a magánbankrendszer mintegy háromnegyedének csődje és annak tömeges átruházása az államra; a társadalmi polarizáció és a szegénység hirtelen növekedése, ami az ecuadoriak tömeges külföldre vándorlásához vezetett:

A bérek vásárlóerejének elvesztése erőszakos volt. Így míg 1998 augusztusában az alapfizetés és a törvényben meghatározott juttatások 143,27 dollárnak feleltek meg, 1999 decemberében ez 60,15 dollárra, 2000 januárjában pedig 44,37 dollárra csökkent (69%-os csökkenés) [...] A szegénység a lakosság 45%-át érintette 1998-ban, 1999-ben pedig 69%-ot. A szegénység 17%-ról 34%-ra emelkedett, ami egy év alatt megduplázódott [...] A jövedelemkoncentráció is nőtt. Így míg 1990-ben a leggazdagabb 10% a nemzeti jövedelem 35,4%-át szerezte meg, 2000-ben ez az arány 45,3%-ra emelkedett. Ugyanakkor a másik végletben a lakosság legszegényebb 10%-a a nemzeti jövedelem 1990-es 1,8%-áról 2000-re 1,1%-ra csökkent (Salgado, 2004: 26-27).

A válság közvetlen következményeként 1999 decemberére 1,3 millió ecuadori hagyta el az országot, a mintegy 1,3 milliós lakosságból.

⁵ Mahuad jelölése pártja, a (Sierra pénzügyi tőkéhez erősen kötődő) Népi Demokrácia és a Szociálkeresztény Párt, a partvidék meghatározó (pénzügyi és agrárlexportáló) frakcióinak szerves pártja közötti megállapodás eredménye volt.

13 millió, azaz a teljes összeg 10 százaléka. Az Európából és az Egyesült Államokból küldött pénzáttalások révén a kivándorló népesség ebben és az azt követő években az ecuadori gazdaság hivatalos dollárrá válásának egyik alappillérvé vált, amelyet a következő kormány ratifikált.

Mahuad utódja, Gustavo Noboa nem habozott folytatni a neoliberális projektet, és a projektet alátámasztó jogi változások sorát támogatta, például az Ecuador gazdasági átalakulásáról szóló törvényt ("Trole 1"), amely a munka liberalizálásának mechanizmusait vezette be, és ezzel megzavart néhány bevett jogot. A társadalmi elnyomás és a válság elmélyülése, amelyet a Noboa által bevezetett dollárosítás váltott ki, újabb tiltakozásokat váltott ki 2001 elején, amikor az Őslakosok mozgalma a 2000. január 21-i népfelkelés óta eltelt egy évet ünnepelte, amely Mahuad leváltásához vezetett. Sierra központi részén útlezárásokról számoltak be, amelyeket a katonaság elfojtott.

2003-ban megválasztották a Mahuad ~~nehézség~~ részét vevő egyik személyiséget: Lucio Gutiérrezt. A remények, hogy a neoliberális politikával szemben jelentős változást fog elérni, gyorsan szertefoszlottak, amikor bejelentették, hogy neoliberális közgazdászokat neveztek ki a kulcsfontosságú gazdasági tárcákba, és új szándéknyilatkozatot írtak alá az IMF-fel, valamint strukturális reformprogramot a Világbankkal, amelyek mindegyike a szociális beruházások drasztikus csökkentését célozta (Acosta 2012). Első kampánybeszédével ellentétben Gutiérrez egy gazdasági rendezési és humánfejlesztési programot hajtott végre, amely üzemanyagár-emeléseket, a közsféra béreinek befagyasztását és az állami kiadások csökkentését tartalmazta. Nem sokkal később felvetette az Egyesült Államokkal kötendő szabadkereskedelmi megállapodásról ~~szó~~ ~~ígért~~ lehetőségét, ami szintén az ellene irányuló társadalmi mozgósítás egyik tényezője volt, amint azt alább látni fogjuk.

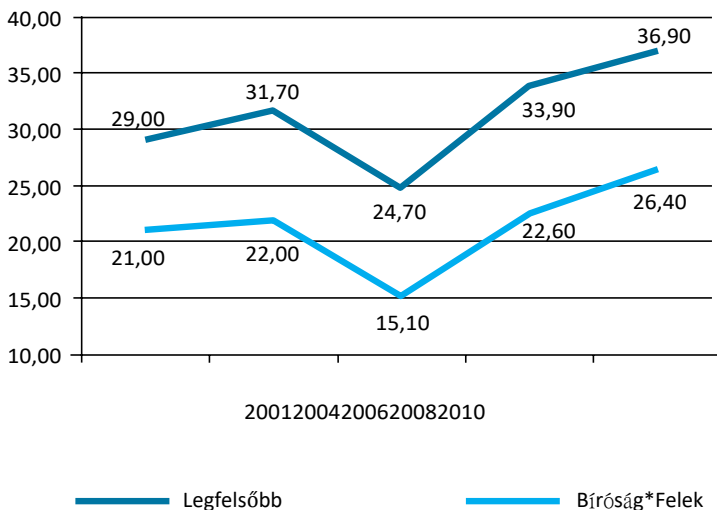
3.2. A szervezeti válság politikai-intézményi aspektusa

A lakosság többségének életkörülményeinek romlása a vizsgált időszakban együtt járt az állami intézmények legitimitásával és hitelességével, valamint a hagyományos politikai aktusokkal szembeni elégedetlenséggel. Ezt tetézte az uralkodó korrupcióról alkotott közfelfogás, amelyet - amellett, hogy szilárd alapokon nyugodott - a különböző politikai csoportosulások közötti nyilvános csatározások is tápláltak, amelyek rendszeresen megszégyesítették politikai partnereik korrupciós cselekedeteit.

A válságnak ezt a dimenzióját megerősíti az ecuadori politikai rendszer két alapvető intézményébe - a politikai pártokba és a Legfelsőbb Bíróságba - vetett alacsony szintű állampolgári bizalom. Amint azt az 1. ábra mutatja, a bizalom alakulása mindkét intézmény iránt 2006-ban érte el mélypontját, majd onnan kezdett helyreállni, és jelenleg jóval magasabb szintet ér el, mint az évtized első felében.

1. ábra

Az ecuadoriak bizalma a CSJ és a politikai pártok iránt (2001-2010)

*2010-ben a CSJ-t már Nemzeti Bíróságnak (CNJ) hívták.

Forrás: Saját feldolgozás a Vanderbilt Egyetem LOPOP programjának *Democracy Audit* és *Political Culture* című jelentéseiből származó adatokkal. Letölthető a következő címen: <http://www.vanderbilt.edu/lipop/ecuador.php>.

A képviseleti rendszerbe vetett alacsony bizalom a hagyományos politikai pártok - a Keresztényszociális Párt (PSC), a Demokratikus Baloldal (ID), a Népi Demokrácia (DP) és az Ecuadori Roldosista Párt (PRE) - választói támogatottságának csökkenését eredményezte. Az 1. táblázat azt mutatja, hogy 1998-tól kezdődően e négy párt szavazatainak aránya zuhanni kezdett, és a 2006-os parlamenti választásokon érte el a mélypontot, amikor a kongresszusi mandátumok mindössze 22%-át szerezték meg. Néhány évvel ~~előre~~ 1998-ban ezek a pártok a mandátumok alig több mint 80 százalékát birtokolták.

1. táblázat

Az ecuadori kongresszusban a hagyományos
pártok által elfoglalt helyek százalékos aránya,
1990-2006*.

	PSC	ID	DP	PRE	Hagyományos pártok összesen
1990	25,0	18,3	10,0	18,3	71,6
1992*	27,3	10,4	7,8	18,2	63,7
1994	35,4	9,2	7,7	15,4	67,7
	30,0	4,3	15,7	25,7	75,7
1998*	21,5	12,4	26,4	19,8	80,1
2003	24,0	13,0	4,0	15,0	46,0
2006	13,0	1,0	2,0	6,0	22,0

Forrás: Nemzetgyűlési Archívum.

Kidolgozás: Paredes (2011).

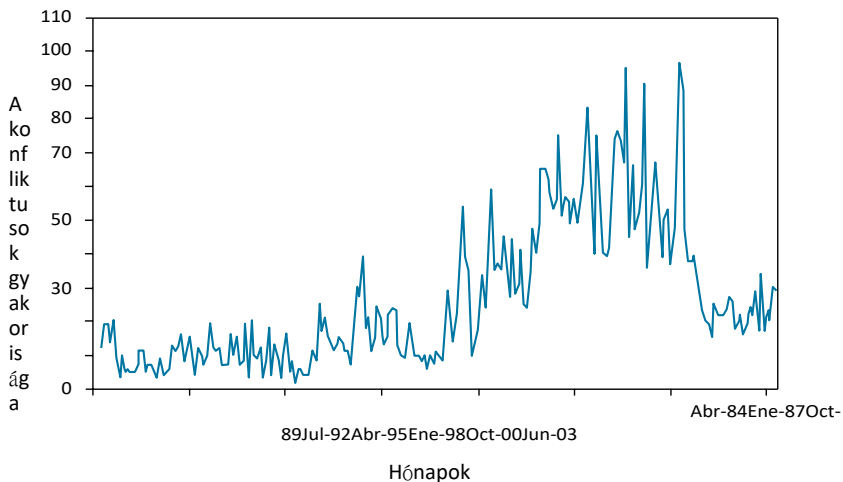
* Ezekben az években országos és tartományi képviselőket választottak.

Valójában a pártok legitimitásvesztése, vagy - Gramscival szólva - az alul lévők közötti *konszenzus* szinte teljes hiánya a politikai elit kormányzásának módját illetően azt jelentette, hogy a társadalmi követelések egyre inkább közvetlenül a népi mozgósításon keresztül jutottak el a társadalomhoz, egyes szerzők (Suárez, Alibrahim és Ruiz, 2013) - Tarrow (2004) nyomán - az *antinoliberalis jellegű tiltakozás* hiteles *ciklusaként* fogalmazták meg, amely változó intenzitással az 1990-es évek eleje és körülbelül 2006 között zajlott. ^{6 A} 2. ábra ennek a tiltakozási ciklusnak az első részét mutatja be:

6 "Az Andok Népi Akciók Központja (CAAP) által készített tanulmány szerint a "társadalmi konfliktusok" (amelyek többsége népi sztrájkoknak és tiltakozásoknak felel meg) száma az 1985-ös 84-ről 1990-re 118-ra, az 1995-ös 371-ről 2000-re 641-re nőtt" (Mejía *et al.*, 2009: 63).

2. ábra

A társadalmi konfliktusok alakulása (1984-2003, havonta)

Forrás: CAAP, az *El Comercio* és az *El Universo* újságok információi alapján.

Kidolgozás: Mejía *et al.* (2009).

A Sánchez-Parga (1996) által összeállított adatok azt mutatják, hogy 1984 és 1995 között a társadalmi összefogás főszereplői a következők voltak: a szakszervezeti mozgalom (23,7%), a munkások (21,1%), a szomszédsági mozgalom (18,1%), a regionális polgári mozgalom (11,5%), a diákmozgalom (7,9%), a szakszervezeti mozgalom (3,2%), a parasztmozgalom (2,9%) és az őslakos mozgalom (0,9%). A szervezett munkás főszereplésével azonban az 1980-as évek második felében és az 1990-es évek első felében, a század vége felé, és a szélesebb körű, kontinentális szintű mozgósítási folyamatokkal összhangban az őslakos mozgalom kezdett nagyobb központi szerepet kapni a nemzeti közéletben, maga mögé utasítva más társadalmi szubjektumokat, amelyek, mint a szakszervezetek vagy a városi-népi mozgalom, a korábbi évtizedekben a főszereplők voltak (Guerrero és Ospina, 2003).

Az alábbiakban az antineoliberális tiltakozási ciklus néhány főbb kritikus pontját mutatjuk be, amelyek rávilágítanak az 1997 óta súlyosbodó államválság politikai-intézményi dimenziójára.

3.3. Abdalá Bucaram eltávolítása hivatalából

1996 második felében a neoliberális politika és a féktelen korrupció által kiváltott, egyre növekvő népi tiltakozási hullámmal szemben Abdalá Bucaram kormánya inkább elnyomással és kényszerrel, mint tárgyalásokkal válaszolt, mint például az energiaágazatban a kormány politikája ellen küzdő olajipari szakszervezeti vezetők üldözése esetében. Ezek a tüntetések nem voltak teljesen spontának: az olyan társadalmi szervezetek erőinek összefogásából is adódtak, amelyek már korábban is vívtak néhány csatát az előző elnök, Durán-Ballén neoliberális politikája ellen. E társadalmi szereplők dühe a hagyományos oligarchikus frakció elégedetlenségével artikulálódott, amely szemben állt a Bucarammal, és politikailag a León Febres Cordero volt elnök Szociálkeresztény Pártja (PSC) körül artikulálódott; ez a frakció kiszorult az államapparátusban elfoglalt hagyományos kiváltságos pozíciójából, amely a meggazdagodás és a büntetlenség eszközeként szolgált. Az "alul lévők" dühének és a "felül lévők" egy részének bosszúságának kombinációja 1997 elején a népi mozgósítások kritikus pontjához vezetett, amely fontos népi erőket (társadalmi, szakszervezeti, őslakos, politikai és vallási mozgalmak) fogott össze, majd a kongresszus az elnök felmentéséről döntött, aki mentálisan alkalmatlannak nyilvánította a kormányzásra.⁷

Az akkori népi megmozdulások Bucaram megbuktatásán túl egy olyan követelést is megfogalmaztak, amely megmutatta a politikai-intézményi válság mélységét, amely valóságos hegemoniaválsággá vált: az 1979-es alkotmány megreformálását célzó alkotmányozó gyűlés szükségességét, amelynek célja egy új, inkluzív politikai paktum létrehozása. Ez a követelés, ha részben is, de teljesült, mivel az 1998-as alkotmány két ellentmondásos tendenciát fejezett ki: egyrészt politikailag progresszív volt a politikai jogok elismerése tekintetében, de gazdaságilag szentesítette a közel húsz éve alkalmazott neoliberális politikát, olyannyira, hogy a "neoliberális alkotmányosság" részeként jellemezték (Ávila, 2009: 957).

7 Annak elemzéséhez, hogy a gyenge kormánykoalíciók (az elnök és az ellenzéki pártok között) milyen szerepet játszottak mind Bucaram, majd Mahuad és Gutiérrez elnökök leváltásában, lásd Mejía és Polga (2010), akik számára az "elnöki válságok" a törvényhozási koalíciók gyors erőzójához kapcsolódtak (és az általuk felgyorsítottak); az erőző "az elmúlt évtizedben három elnök hirtelen eltávolításában is döntő szerepet játszott" (2010: 73).

3.4. Mahuad megbuktatása

Röviddel Bucaram leváltása után az ecuadori oligarchia visszaszerezte az államapparátus feletti közvetlen ellenőrzést azzal, hogy 1998 augusztusában Jaime Mahuadot választotta köztársasági elnökké. Amint azt e szöveg második részében említettük, Mahuad válasza a gazdasági válságra a bankszünet és a betétek befagyasztása volt, valamint az ezt követő moratórium a külföldi adósságra, amelyet azután rendelt el, "hogy a gazdaságot többször is átállították, hogy megpróbálják fenntartani az [adósság] kiszolgálását, még a tanárokat, orvosokat, ápolókat és a fegyveres erők tagjait is több hónapig fizetetlenül hagyva" (Acosta, 2012: 241).

Miután bebizonyosodott, hogy a kormány képtelen végrehajtani az 1999 óta folytatott tárgyalások során elért megállapodásokat, az Ecuadori Belső Nemzeti Mozgalom (CONAIE) égisze alatt működő öslakos mozgalom a Társadalmi Mozgalmak Koordinációs Bizottságával (CMS) és a fegyveres erők egy részével együttműködve népfelkelést készített elő, amelynek közvetlen célja az elnök leváltása volt.⁸ A koalíció ugyanakkor a neoliberalizmussal szemben alternatív kormányprogram kidolgozására is összpontosított. Ez a megközelítés 2000 januárjának első napjaitól a tartományi népi parlamentek alkotmányozásában öltött testet, amelyek január 11-én egy széleskörű tanácskozási és hatalmi térben, az alkotmányos hatalom alternatívájaként, de legitimitási válságban lévő Ecuador Népeinek Nemzeti Parlamentjében egyesültek (Saltos, 2005). Január 11-én a Népek Parlamentje a "Mandato de los Pueblos del Ecuador" (Ecuador népeinek mandátuma), amely a következő napokban felkelésre szólított fel. Ez az esemény a népfelkelés utolsó szakaszának kezdetét jelentette.

A fegyveres erők középszintű parancsnokainak támogatásával január 21-én a társadalmi mozgalmak elfoglalták a Köztársasági Kongresszus ülését, és a népi parlament kiadta a rendeletet a Nemzeti Megmentési Junta létrehozásáról, amelyet Lucio Gutiérrez ezredes, Antonio Vargas (a CONAIE elnöke) és Dr. Carlos Solórzano (a Legfelsőbb Bíróság volt elnöke) alkotott. A dokumentum tagadta a három államfőt, és ratifikálta a köztársaság újraalapítására vonatkozó mandátumot. A kísérlet kezdetben sikeres volt: Mahuad elnök elmenekült, bár lemondás nélkül. A hadsereg azonban, amely eredetileg támogatta a Junta de Salvación és a Népi Parlament stratégiáját, engedett a kormány stratégiájának.

⁸ A követelések között szerepelt "a három hatalmi ág lemondása és egy új, alternatív, közvetlen és részvételi demokratikus rend létrehozása" (García, 2000/2001: 72).

stratégiai váltást hajtott végre, átadva a parancsnokságot a köztársaság alelnökének és egyben a DP harcosának, Gustavo Noboának (Saltos, 2005).

3.5. Lucio Gutiérrez: repülés és repülés

Az ecuadori választási rendszer legitimációs válságának egyik legnagyobb bizonyítéka a 2002-es elnökválasztás első fordulójának eredménye volt, amikor Lucio Gutiérrez, a 2000-es felkelésben részt vevő egyik katonatiszt a szavazatok alig több mint 20 százalékát kapta; a többi jelölt minimális szavazatot kapott. Gutiérrez, aki a baloldali Movimiento Popular Democrático (MPD) és a Pachakutik pártokat tömörítő, neoliberális ellenzéki koalíció tagjaként került az elnöki székbe, gyors politikai fordulatot vett, és azonnal elfogadta az IMF megszorító politikáját, valamint az Egyesült Államok "legjobb szövetségesének" nyilvánította magát, ami a fent említett pártokkal való szakításába került.

E szakadás orvoslására a Gutiérrez-kormány 2003 közepe felé új szövetséget kezdett kötni, immár a Kongresszus vezető erejével, a PSC-vel. Az űslakos mozgalom a maga részéről 2004 elején Gutierrez-ellenes megmozdulásokkal válaszolt, bár az eredmények tekintetében nem sok sikerrel, részben a súlyos elnyomás miatt.⁹ Ezzel egyidejűleg egy sor korrupciós botrány látott napvilágot, amelyekben magas rangú kormányzati tisztviselők is érintettek voltak.

2004 közepén, az egyes olajmezők feltételezett magánkézbe adásából származó vagyonról kialakult oligarchák közötti vita, valamint a helyi hatóságok megválasztása során a politikai megállapodások elérésének képtelensége miatt az ezredes szövetsége a PSC-vel repedezni kezdett. Ezzel egy időben Gutiérrez paktumot kötött az önmagát száműző Bucarammal, a PRE vezetőjével, a kongresszus harmadik politikai erejével, valamint Febres Cordero és a PSC politikai ellenségével. Néhány hónappal később a PRE és a PRIAN (a banánmilliárdos Álvaro Noboa pártja) támogatásával Gutiérrez úgy döntött, hogy a ~~logsum~~ keresztlül keresztlülviszi az Alkotmánybíróság és a Legfelsőbb Választási Bíróság radikális átalakítását, valamint a Febres Cordero befolyása által áthatott akkori Legfelsőbb Választási Bíróság megváltoztatását (Conaghan, 2012; Ruilova, 2006).

9 "A népi szervezetek elleni puccsok, az intézmények lerombolása, az állami erőszak mind-mind egybecseng az ezredesnek Bush amerikai elnök geopolitikájához való igazodásával, akinek legjobb szövetségesének vallotta magát. Nem meglepő tehát, hogy bel- és külpolitikája egybeesett a szabadkereskedelmi megállapodás aláírására irányuló törekvésével és az ország Kolumbia Tervben való részvételével" (León, 2009: 256).

egy új bíróság (a "Pichi" bíróság)¹⁰, amelyben a PRE-hoz és Bucaramhoz nagyon közel álló bírák vettek részt, és amely nagyon rövid ideig működött volna, mivel 2005. április 15-én Gutiérrez maga oszlatta fel végrehajtási rendelettel.

Hasonlóan ahhoz, ami Buca- kos 1997-es eltávolításakor történt, Gutiérrezre is erős támadás indult "felülről" és "alulról". Április közepén Quitóban és a Sierra néhány más városában a középosztály nagy csoportjai az utcára vonultak, hogy Gutiérrez ellen tiltakozzanak, és kezdetben elfojtották őket; a rendfenntartó erők lojalitása az elnök iránt azonban fokozatosan csökkent, egészen addig a pontig, hogy az ezredes a menekülés mellett döntött. A kongresszus átvette az irányítást, és elrendelte Gutiérrez elbocsátását és letartóztatását. Aktiválták az ~~aktívs~~ utódlási mechanizmust, amelynek révén Alfredo Palacio alelnök került az elnöki székbe, ideiglenes közvetítőként működve a különböző versengő társadalmi érdekek között, de anélkül, hogy sikerült volna megoldani a több mint egy évtizede húzódozó állami instabilitás válságának gyökereit.

A konszenzuskomponens javítására és a legitimációs mozgáster kiszélesítésére tett kísérlet részeként a Palacio-kormány beiktatásakor néhány fontos minisztériumba ~~nehézs~~ szakembereket neveztek ki. Ennek a manővernek kulcsfontosságú része volt Rafael Correa gazdasági miniszterré történő kinevezése, aki később Ecuador elnöke lett. Rövid miniszteri hivatali ideje alatt Correa átirányította a gazdaságpolitika irányvonalát, és a külföldi adósságelőlegeket az olajbevételekből az egészségügy és az oktatás területére irányította át. Palacios elnök felajánlotta, hogy újjáalapítja az országot, de a delegitimált kongresszusba tömörült politikai pártok nem támogatták. Így annak ellenére, hogy különböző formulák segítségével alkotmányozó vagy alkotmányozó gyűlést ajánlott fel (Hurtado, 2006), Palacio kormánya 2007 januárjában véget ért a kabinet konfliktusai, a törvényhozással folytatott viták, a neoliberális bányászati politika elleni számos tiltakozás és az infrastrukturális munkálatokra szánt állami forrásokat követelő regionális sztrájkok sorozata közepette.

10 Nevét a később elnöklő bíró, Guillermo "el Pichi" Castro Dager beceneve után kapta.

4. Egy új állami paktum kialakulása 2006 és 2008 között

A Palacio elnökségének *zsákutcája* megnyitotta az utat egy olyan politikai-választási koalíció kialakulása előtt, amely a társadalmi mozgalmakat, a kis baloldali pártokat és a középosztály fontos rétegeit egyesítette.

-A kormány, amely a Guriérez elleni 2005-ös tüntetések során került a középpontba (Conaghan, 2009; Ramírez, 2007), azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy egy új állami paktum felé vezető átmeneti programot hozzon létre, amely a gazdasági, politikai és társadalmi befogadás csatornáinak kiszélesítésén alapul, vagyis azzal a céllal, hogy új társadalmi konszenzust hozzon létre az országot sújtó elhúzódo hegemoniaválság megoldása érdekében. Ahogy egy kutató akkoriban megjegyezte:

A jelenlegi válság nem csak az intézmények, a politikai rendszer válsága vagy a korrupció eredménye. Egy ilyen diagnózis csak a tények felszínes diagnózisa. Ez a függő kapitalizmus, az akkulációs modell és a neoliberális stratégia válsága (legalább 1,5 millió gazdasági száműzött és a munkanélküliek és alulfoglalkoztatottak száma az Európai Munkügyi Alap fele-kétharmada); a politikai uralomban válság, időnként csőd (1996 óta három bukás és 9 elnök); társadalmi szinten bibliai méretű katasztrófa (migránsok és családjaik, szegénység, a formális oktatásból kizártak, megelőzhető betegségek áldozatai stb.); politikai szinten gazdasági válság, időnként csőd (1996 óta három bukás és 9 elnök); társadalmi szinten bibliai méretű katasztrófa (migránsok és családjaik, szegénység, a formális oktatásból kizártak, megelőzhető betegségek áldozatai stb.), Ideológiai-kulturális válság is van (a legutóbbi események előtt a demokráciába vetett hit a mélyponton volt, a reménytelenség elterjedt, még ma sem hisz senki a pártokráciában, a kongresszus teljesen lejárátódott); mindez hegemoniaválságot okoz (Rosero, 2008: 6).

A szerves válságnak ez a kerete tette lehetővé egy heterogén politikai összetételű választási platform sikerét, amely egy újszerű elnökjelöltséget indított, mivel azt egy hagyományos politikai körökön kívüli akadémikus személyesítette meg. E platform fő kampánycíme egy teljes jogkörrel rendelkező Alkotmányozó Neműs összehívása volt, amely a polgári forradalom élére állt, és amelynek célja a régi rend két, általa a régi rend pillérének tekintett dolog leküzdése volt: az úgynevezett "partidokrácia" (mint az oligarchikus állam maradványa) és a neoliberális politikák elsőbbsége.

Az űslakos mozgalom támogatása kulcsfontosságú volt a Movimiento País sikeréhez a 2006-os elnökválasztáson, amely az állampolgárság és a megkülönböztetett bánásmód követelésével összeegyeztethető diskurzust védte, amely képes volt megfordítani a következő kormányok által kialakított tendenciát

jobbra (León, 2010). Így Correa jelölése - anélkül, hogy politikai pártot alakított volna - egy olyan széles poliklasszista tömb törekvéseit fejezte ki, amely különböző okokból elégedetlen volt a legutóbbi kormányok irányításával, és nem volt képes egy olyan ~~rend~~ projektet létrehozni, amely a befogadás és a társadalmi stabilitás minimális szintjét biztosítaná. Így első hivatali éve alatt Correa néhány döntést a választói bázisának követeléseire válaszul hozott:

[...] a kábítószer-ellenes katonai együttműködési megállapodás felmondása, amely lehetővé tette az USA számára, hogy operatív jelenlétet tartson a Manta bázison; az amerikai OXY olajtársasággal kötött szerződés lejártának ratifikálása; az északi nagyhatalommal kötendő szabadkereskedelmi megállapodásról szóló tárgyalások felfüggesztése; a munkaerő kiszervezésének betiltása; és egy olyan stratégia felvázolása, amely megfordítja a külföldi adósság súlyát az állami költségvetésben (Ramírez, 2010: 179).

Így Correa győzelme és az új alkotmányos paktum szükségessége a szubalternák koalíciójának eredménye volt, akik - miután látták, hogy az előző kormányok irányváltási kísérletei kudarcot vallottak - úgy döntöttek, hogy egy olyan karizmatikus személyiség által vezetett politikai-elektromos mozgalmat támogatnak, aki a társadalmi mozgalmak követeléseinek jó részét beépítette a beszédébe, és olyan rétegeket épített be kormányra irányításába, amelyek eddig a politikai életből háttérbe szorultak. Egy mozgalom, amely a mélyen széttöredezett állami közösség képzeletbeli újjáépítésének lehetőségét jelentette. Az "alulról", a szub-alternosok közelmúltbeli mozgásításai és a középosztály által vezetett mozgalom, valamint az állam antioligarchikus modernizációjának projektje közötti konvergencia, amelynek alapvető mérföldköve volt a 2007 decembere és 2008 közepe között megrendezett Alkotmányozó Nemzetgyűlés (ANC).

A Correa elnök által vezetett Alianza País (PAIS) mozgalom az alkotmányozó gyűlés 130 tagjából 80-at szerzett meg. A PAIS így kényelmes többséggel jutott be a Közgyűlésbe, ami lehetővé tette számára, hogy olyan alkotmánytervezetet dolgozzon ki, amely a választási támogatását adó társadalmi koalíció számos követelését felvette. Így az Alkotmányozó Gyűlés volt az a kiváltságos tér, ahol a szubalternak nemcsak az állami-jogi rend reformjára vonatkozó követeléseiket terjeszthették elő, hanem a különböző típusú követelések - az ellenük irányuló hosszú történeti sérelmek termékei - becsatornázásának tribünjeként is szolgált. A Közgyűlés által megnyitott különböző terekben való polgári részvétel fontosságát olyan nemzetközi szervezetek hangsúlyozták, mint a Carter Center, amely szerint "markáns ellentét" van a Közgyűlés "politikai és társadalmi" és a Közgyűlés "politikai" aspektusai között.

az 1998-as Közgyűlés, amely végül zárt ajtók mögött, egy katonai táborban ülésezett, és a jelenlegi Közgyűlés között, amely fizikailag és virtuálisan is fogadta a polgárokat és javaslatukat" (Carter Center, 2008: 11). A befogadás szellemében létrehozták a Társadalmi Részvételi Egységet (UPS), amelynek feladata a Ciudad Alfaróba érkező több ezer javaslat összegyűjtése, szervezése, csatornázása és rendszerezése volt.¹¹

Az új alkotmányos rend alappilléreinek és az úgynevezett "új latin-amerikai alkotmányossághoz" (Gargarella, 2010) való fő hozzájárulásainak magyarázata külön feladat lenne. Elég azonban itt rámutatni arra, amit Ramiro Ávila jegyzett meg, aki egy évvel a Montecristi alkotmány kihirdetése után arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmány végrehajtásának folyamata "egy olyan politikai átalakulás része, amelynek célja az állam újbóli intézményesítése és az országban fennálló egyenlőtlen viszonyok megváltoztatása" (2009: 953).

Miután a Közgyűlés jóváhagyta az alkotmánytervezetet, a Legfelsőbb Választási Bíróság népszavazást írt ki, hogy a lakosság kifejtse véleményét a tervezetről. A megkérdezettek 63,93%-a szavazott az új alkotmány mellett, amely 2008. október 20-án lépett ^{hatályba}12.

Ugyanakkor a jelenlegi kormány első éveiben egy sor gazdasági és intézményi reformot hajtottak végre, amelyek célja az állam által az ecuadori társadalom általános fejlődésére adott irányultság átírása volt. A közszekornak mint az állampolgárság és az államiság építésének terének megmentése, szemben a közszekornak a társadalom akadályaként és a magánfelhalmozás menedzsereként való megítélésével, több dimenzióban is megnyilvánult, amelyeket Ramírez (2010) így összegez: a) állami vállalatok létrehozása/megerősítése a gazdaság stratégiai ágazataiban (olaj, bányászat, közszolgáltatások); b) a bankszektor szabályozása; c) a kamatlábak ellenőrzése, a külföldi befektetések repatriálása, valamint d) a közszektor létrehozása és megerősítése, amely az állam fejlődésének kulcseleme: a kamatlábak ellenőrzése, külföldön elhelyezett tartalékainak hazahozatala, a termelőapparátus dinamizálása hitelezéssel és az állami bankok megcélzásával; e) a külföldi adósság súlyának csökkentése az állami költségvetésben; f) az adóbeszedés javítása egy progresszív adóreform keretében; g) az államapparátus átfogó reformja annak érdekében, hogy

11 2008. január elejétől júniusig a Közgyűlés tagjai mintegy 70 000 embert fogadtak, akik Montecristiben javaslatokat vagy konkrét követeléseket terjesztettek elő. Maga az UPS a polgárok javaslatait rendszerező dokumentumban arról számolt be, hogy 1632 javaslatot dolgozott fel.

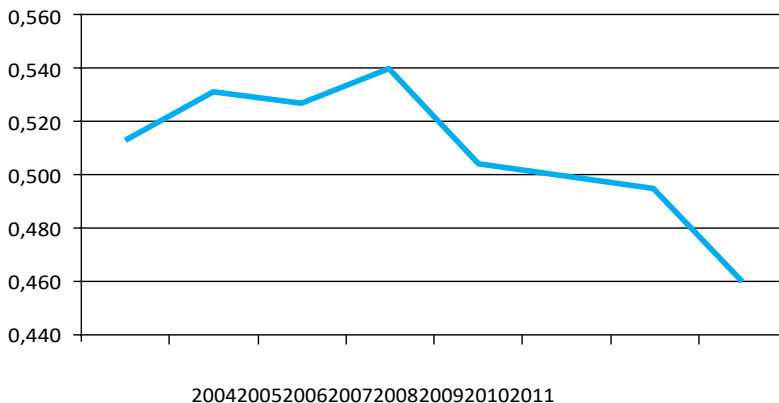
12 Ki kell emelni e szavazás legitimitását, mivel a Montecristi Alkotmányt támogató szavazatok százalékos arányát az összes érvényes szavazat összeszámlálásával érték el, azaz az érvénytelen és üres szavazatokkal együtt.

A cél az, hogy javítsák a közügyek irányítását, szabályozását és ellenőrzését, valamint növeljék az állami jelenlét szintjét a területeken.

Ezen iránymutatások egyik fő célkitűzése (az állam mint a reformok tervezője és irányítója kapacitásainak megerősítése mellett) az volt, amit "a szociális adósság törlesztésének" nevezhetnénk, azaz olyan politikák bevezetése, amelyek prioritásként a lakosság többségének életkörülményeinek javítását célozták, egyértelmű erőfeszítéseket téve az ország szociális szerkezetének újjáépítéséhez szükséges anyagi alapok megteremtésére; Más szóval, olyan politikák bevezetése, amelyek prioritásként a lakosság többségének életkörülményeit javítanák, és egyértelműen arra irányulnak, hogy megteremtsék a kormányzók és a kormányzottak közötti kapcsolatok újjáépítésének anyagi alapjait egy új társadalmi paktum körül, ami - más mutatók mellett - az ecuadoriak jövedelmében az egyenlőtlenségek fokozatos csökkenésében fejeződik ki 2007 óta, amint azt a 3. ábra mutatja, amely a jövedelemkoncentráció Gini-indexének alakulását mutatja:

3. ábra

A Gini-index alakulása Ecuadorban az ECLAC szerint.

Forrás: Saját kidolgozás a CEPALSTAT adatai alapján.

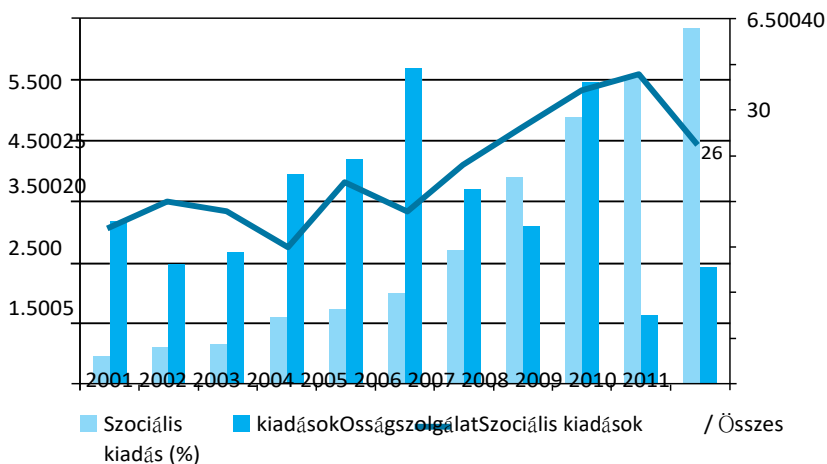
A politikai akarat mellett a kedvező világgpiaci feltételek is hozzájárultak a fordulathoz: ez különösen igaz a 2000-es években a reálolaj árának tartós emelkedésére, amely az ország fő bevételi forrása. Ezt használta ki a kormány az ún.

A "polgári forradalom" olyan jogi és intézményi reformokat hajtott végre, amelyek lehetővé tették, hogy a csökkenő kitermelés mellett is növelje a befolyt olajbevételek összegét.

Az olajbevételeket, amelyeket a közelmúltig főként az államadósság törlesztésére használtak fel, a lakosság életkörülményeinek javítására, a kommunikációs és közlekedési eszközök ~~úszerzésére~~ az áramtermelésre, valamint a gazdaság újraindítására kezdték fordítani a termeléshez és a kereskedelemhez nyújtott hitelek révén. Amint az a 4. és 5. ábrán látható, 2006 óta kettős tendencia alakult ki: az adósságszolgálat súlyának csökkenése a GDP százalékában, és a szociális kiadások növekedése, mind abszolút, mind relatív értelemben:

4. ábra

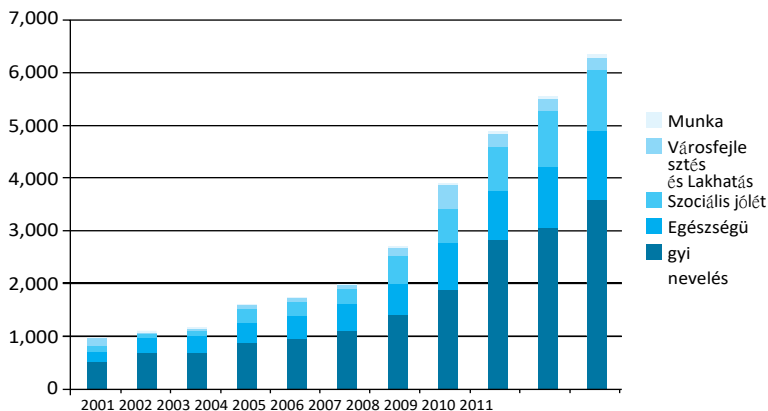
Szociális kiadások vs. adósságszolgálat millió USD és az összes közkiadás %-a

Forrás: Készítette az EKB és a Gazdasági és Pénzügyminisztérium, a *Boletín de Coyuntura* del Ministerio de Economía y Finanzas alapján.

5. ábra

Az elhatárolt szociális kiadások alakulása tételesenként. Milliárd USD

Forrás: Saját feldolgozás a *Boletines de Coyuntura* del Ministerio de Economía y Finanzas alapján.

A fent vázolt elemek, valamint a polgárok államba vetett bizalmának helyreállítását célzó egyéb kormányzati stratégiák alkalmazása lehetővé tette a közirányítás több évtizede nem látott viszonylagos stabilitását. Ez a stabilitás az elmúlt öt év során többször is élvezte az ecuadori társadalom széles rétegeinek választási támogatását, ami megerősíti a neoliberalizmustól távol álló történelmi projekt társadalmi legitimitását.

13

1) Correa győzelme a választások második fordulójában 2006. november 26-án, az érvényes szavazatok 56,7%-ával; 2) az Alkotmányozó Gyűlés jóváhagyása az érvényes szavazatok 81,7%-ával 2007. április 15-én; 3) az Alianza País képviselőinek többsége (80/130) a Gyűlésben 2007. szeptember 30-án; 4) győzelem az új alkotmányt jóváhagyó 2008. október 16-i népszavazáson a szavazatok 63,93%-ával; 5) Correa győzelme a 2009. április 26-i elnökválasztáson a szavazatok 51,9%-ával; a Képviselőház tagjainak többsége AP mellett; az összes törvényhozó 47%-a; és a polgármesterek több mint egyharmada (221-ből 80); 6) a szavazatok többsége a 2011 májusában tartott népszavazáson és a különböző kérdésekről tartott népi konzultáción.

5. Következtetés

Ebben az esszében bemutatjuk, hogy a hegemonia válsága Ecuadorban 1990 és 2006 között hogyan nyilvánult meg két kiemelt területen: a gazdasági-strukturális és a politikai-intézményi területen. Az elsőben nyilvánvaló a neoliberais rend megszilárdulása, amely megpróbálta deregulálni és kereskedelmi forgalomba hozni a különböző alárendelt szektorok anyagi és szimbolikus reprodukciójának alapvető szempontjait: a munka liberalizációja és az őslakos területek földpiacra való bevonása csak két példa erre. E kezdeményezésekkel szemben a nagyobb befogadás és a gazdaság irányításának megváltoztatására, valamint a demokratikus intézmények kialakítására és működésére irányuló követelések álltak.

A neoliberais korszak kormányai különböző módokon próbáltak olyan minimális konszenzusra jutni, amely lehetővé teszi a szubaltern szektorok érdekeinek beépítését anélkül, hogy az alkotmányos rendet radikálisan megváltoztatná. Így sikerült az őslakos mozgalomnak elérni, hogy 1994-ben módosítsák az agrárfejlesztési törvényt, és részt vegyenek az 1997-es alkotmányozó gyűlésen. A követelések részleges beépítésének jogi és intézményi eredményei azonban a neoliberais elvek és a progresszív intézkedések keverékét eredményezték, amelyek nem kaptak elegendő támogatást az alárendelt csoportoktól a hatékony megvalósításukhoz.

Ilyen tárgyalásokra mindenekelőtt az 1990-es évek második felében került sor, csak akkor, amikor a tiltakozások elfojtása már fokozta a nép elégedetlenségét, és a kormányok kénytelenek voltak a párbeszédet folyamatokat utánozni, és úgy tenni, mintha kompromisszumokat kötnének. Ez a magatartás Lucio Gutiérrez jobbra tolódásával elérte a határát. Ezt követően az Alfredo Palacio kormánya alatti tüntetések, valamint a politikai pártok képviseleti válsága és az igazságszolgáltatás legitimitásának elvesztése politikai lehetőséget teremtett az ország állami paktumának újraszervezésére.

Így Rafael Correa 2006-os megválasztása az államrend két fő pilléren nyugvó újjáépítési folyamatának kezdetét jelentette:

a) a néposztályok legközvetlenebb gazdasági és társadalmi érdekeinek figyelembevétele, amelyet elsősorban az állami beruházások növelése támogatott; és b) egy olyan politikai-intézményi reform, amely kiszorította a nemzeti szinterről azokat a domináns pártokat és frakciókat, amelyek az előző évtized neoliberais (de)rendjét fenntartották. Ez az új projekt elkötelezett amellett, hogy az adósságtörlesztés keretein belül új jogok - például a részvétel - gyakorlása révén az alárendelt szereplők érdekeit érvényre juttassa.

A társadalmi párbeszéd, amely újrászervezi a kormányzók és a kormányzottak közötti kapcsolatot, bár nem problémamentesen és ellentmondásmentesen, ami egy másik alkalommal mélyreható elemzést igényel.

6. Bibliográfia

ACOSTA, Alberto

2012 Brief *Economic History of Ecuador*, 3. bővített és frissített kiadás.
Quito: Corporación Editora Nacional.

ÁVILA, Ramiro

2009 "El Constitucionalismo Ecuatoriano. A 2008-as alkotmány rövid jellemzése". In Miguel Carbonell, Jorge Carpizo és Daniel Zovatto, coords. *Tendencias del constitucionalismo en Iberoamérica*. Mexico: Instituto de Investigaciones Jurídicas et al. Elérhető a <http://biblio.juridicas.unam.mx/libros/6/2701/34.pdf> oldalon.

CARTER CENTRE

2008. évi *jelentés az Ecuadori Köztársaság Alkotmányozó Gyűléséről*. Quito.
Elérhető: http://www.cartercenter.org/resources/pdfs/peace/americas/Informe_Final_AC_-_Centro_Carter_distribuido.pdf.

CISNEROS, Paul

2007 "Gobernanza ambiental y conservación de la naturaleza: un caso de control territorial indígena en el Parque Nacional Yasuní". Társadalomtudományi mesterképzésre benyújtott ~~szöveg~~ Quito: Flacso Ecuador.

CONAGHAN, Catherine

2012 "Elnöki ügyek: Az ecuadori korrupciós ügyek politikája". In *Journal of Latin American Studies* 44. szám: 649-678.

2009 "Ecuador: La Presidencia Plebiscitaria de Correa". In *Journal of Democracy en Español* n.º 1: 112-128. Elérhető a <http://www.journalofdemocracyenespanol.cl/pdf/conaghan.pdf> címen.

GARGARELLA, Roberto

2010 "El nuevo constitucionalismo latinoamericano: algunas reflexiones preliminares". In *Revista Crítica y Emancipación* n.º 3: 169-188.

GASTAMBIDE, Axel

2010 *El camino hacia la dolarización en Ecuador*. Quito: Flacso.

- GRAMSCI, Antonio
1999 Cuadernos *de la cárcel*, 5. kötet. Mexikó: ERA-BUAP.
- GARCIA, Fernando
2000 "A politika, az állam és az őslakos mozgalom: új tárgyalási stratégiák [2001] a polarizáció idején". *Indiana* n.º 17/18: 69-81.
- GUERRERO, Andrés
1996 "El levantamiento indígena de 1994. Discurso y representación política en Ecuador". In *Nueva Sociedad* n.º 142: 32-43.
- GUERRERO, Fernando és Pablo OSPINA
2003 *A közösség ereje. Strukturális kiigazítás és az őslakos mozgalom az ecuadori Andokban*. Buenos Aires: Clacso.
- HURTADO, Edison
2006 "Conlictividad socio-política Marzo-Junio 2006". In *Ecuador Debate* n.º 68: 45-50.
- LEÓN, Catalina
2009 *Ecuador, la cara oculta de la crisis: ideología, identidades políticas y protestas en el fin de siglo (Ecuador, a válság rejtett arca: ideológia, politikai identitások és tiltakozás a század végén)*. Buenos Aires: Clacso.
- LEÓN, Jorge
2010 "Az őslakos szervezetek és Rafael Correa kormánya". In *Íconos* no. 37: 13-23.
- MEDINA, Santiago
2001 "Los bancos privados y el Banco Central del Ecuador: crisis bancarias 1914-1927 y 1995-2000". Szakdolgozat. Quito: Pontificia Universidad Católica del Ecuador.
- MEJÍA, Andrés *et al.*
2009 "Agentes con poder de veto, instituciones frágiles y políticas de baja calidad (1979-2005)". In Andrés Mejía, coord. *Por el ojo de una aguja: la formulación de políticas públicas en el Ecuador*. Quito: Flacso.
- MEJÍA, Andrés és John POLGA
2010 "Parlamentari megoldások az ecuadori elnökválságra". In Mariana Llanos és Leiv Marsteintredet, szerkesztők: *Elnöki összeomlások Latin-Amerikában. A végrehajtó hatalom instabilitásának okai és következményei a fejlődő demokráciákban*. New York: Palgrave Macmillan.

ORTIZ, Santiago

1997 "Las Asambleas Ciudadanas". In *Revista Íconos* no. 3: 75-82.

OSORIO, Jaime

2004A *vulgáris közgazdaságtan* kritikája. *Reproducción del capital y dependencia*. Mexikó: Miguel A. Porrúa, Universidad Autónoma de Zacatecas.

PAREDES, Lorena

2011A *politikai változás* folyamata a *mai Ecuadorban: ellenpontozás Venezuelával*. Quito: Flacso.

RAMÍREZ, Franklin

2010 "Poszt-neoliberalismo indócil. Agenda pública y relaciones socio-estatales en el Ecuador de la Revolución Ciudadana". In *Temas y Debates folyóirat* 20. szám: 175-194.

2007 "Politikai változások, intézményi súrlódások és az új eszmék felemelkedése". In *Íconos* n.º 28: 23-38.

ROMERO, Marco

1998 "A válság elmélyül a pénzügyi bizonytalanság és a költségvetési kérdéssel kapcsolatos tervek kimerülése miatt". In *Ecuador Debate* n.º 45: 5-19.

ROSERO, Andrés

2008 "El proceso ecuatoriano en perspectiva". In *Revista Espacios* 14. szám.

RUILOVA, Eduardo

2006Gutiérrez : *edecán del imperio*. Cuenca: Casa de la Cultura Ecuatoriana.

RUIZ, Miguel

2012 "Los problemas de la hegemonía en el Ecuador contemporáneo: 1978-2011". Különböző szerzők. *Gobernabilidad y seguridad: fortaleciendo capacidades para mejorar la gestión pública*. Quito: Belügyminisztérium.

SALGADO, Wilma

2004La *casa del jabonero: argucias para garantizar la impunidad a deudores morosos, banqueros corruptos y testaferros*. Quito: Abya-Yala.

SALTOS, Napóleon

2005 "Poder y democracia en tiempo de crisis: política comparada de la caída de Mahuad y Fujimori". Diplomamunka, Quito: Flacso.

SÁNCHEZ-PARGA, José

1996A *társadalmi konfliktusok számai Ecuadorban: 1980-1995*. Quito: CAAP.

SUÁREZ, David, Lama ALIBRAHIM és Miguel RUIZ

2013 "Sectores medios y ciclo de protesta antineoliberal ecuatoriano: El caso de la Unión Nacional de Educadores". In *Revista Ecuador Debate* n.º 87.

VALLEJO, Raul

1999 "Luna de hiel entre Mahuad y Aspiazu". In Varios Autores. *Ban- cos y Banqueros*. Quito: El Conejo.

TARROW, Sidney

2004El *poder en movimiento. Társadalmi mozgalmak, kollektív cselekvés és politika*, 2. kiadás, Madrid: Alianza.

Egyéb források:

Latinobarómetro. *Éves jelentések. Különböző évek*. Elérhető a <http://www.latinobarometro.org/latino/LATContenidos.jsp> címen.

A bírák kiválasztásának rendszere Európában (Németország, Spanyolország, Olaszország és Portugália). Néhány kritikai fogadtatás Latin-Amerikában

Antonio Salamanca Serrano

1. A bírák kiválasztási rendszere: a bírói függetlenség strukturális feltétele

A bírói függetlenség az igazságszolgáltatás alapvető strukturális feltétele a bírói gyakorlatban. Ez a bíró személyes függetlenségét és a bíróságok intézményi függetlenségét jelenti. A bírák személyes függetlensége az a - egyes szerzők szerint "emberi" - jog, hogy a bírák autonómiával, pártatlansággal és az eljárásban részt vevő felek, az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó bármely szerv, a társadalmi szereplők vagy az állam egyéb hatalmi szervei (szolgálati) (pl. végrehajtó, jogalkotó, gazdasági, média stb.) nyomása nélkül gyakorolják szolgálatukat. A bíróságok intézményi függetlensége az igazságszolgáltatás kollektív joga arra, hogy autonóm módon, pártatlanul és az eljárásban részt vevő felek, az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó bármely szerv, a társadalmi szereplők vagy az állam más hatóságai (szóló) által gyakorolt nyomás nélkül gyakorolja szerves szolgálatát.

A jogi doktrína többnyire úgy véli, hogy a bírói függetlenség legmagasabb fokának garantálásához elengedhetetlen feltételek integrált rendszerére van szükség: a bírák kiválasztásának és képzésének módja, munkakörüik és pénzügyi stabilitásuk, önkormányzatiságuk, valamint a jogellenes cselekmények szankcionálására és a bírói pályáról való kilépésre vonatkozó jogi rendelkezések.

Az igazságszolgáltatásnak a törvényhozó és a végrehajtó hatalom általi ellenőrzéséért, instrumentalizálásáért és leigázásáért folytatott harc az ókor óta folyamatos, csakúgy, mint a függetlenségének felszabadítására tett folyamatos, több-kevesebb sikerrel kecsegtető kísérletek.

Anélkül, hogy tovább mennénk vissza, a polgári alkotmányosság kezdeti időszakában (17-18. század) a polgárság eredeti elképzelése a bírói hatalommal kapcsolatban az volt, hogy "a bírákat magában a társadalomban felhívja" (Olarieta Alberdi, 2011), és osztályérdekei szolgálatában ellenőrizzék őket. Montesquieu számára a bírói hatalmat nem az állam hanem a nép embereinek kellett gyakorolniuk, láthatatlan és semmi hatalom volt, amely ideiglenes időtartamú, attól függően, hogy szükség van-e rá vagy sem. Rousseau számára is a bírói funkciót csak ideiglenesen lehetett gyakorolni. A francia forradalmárok számára a bíróságok kiváltságokba burkolózó, az Ancien Régime szolgálatában álló testületek voltak. "Az igazságügyi szervezetnek tehát olyan politikai súlya volt, amely felboríthatta a forradalom és ellenforradalom közötti egyensúlyt. Ezt próbálták Montesquieu és az első francia alkotmányos képviselők érvényesíteni" (Olarieta Alberdi, 2011). A Girondin J. G. Thouret számára az új liberális rendszer nem veszélyesebb, mint az esprit de corps, és nem volt veszélyesebb testület, mint az igazságszolgáltatás.

A baloldal (A. Barnave) által javasolt megoldás az volt, hogy a bírákat a Képviselőház választójoggal (ideiglenes esküdtsek) válassza meg. Ily módon a burzsoázia, amely a Képviselőház felett gyakorolt ellenőrzést, végül a bírákat is befolyásolta. A jobboldal (J. Cazalès) által javasolt megoldás az volt, hogy a király a hatalmának alárendelt hivatalnokokat élethosszigan nevezze ki.

A franciaországi bíróságok jövőbeni konfigurációja az Alkotmányozó Gyűlés eredeti terveitől nagyon eltérő irányt követett [...] Ma viszont a bírák bürokratikus, ülő és hivatásos szervek; az államapparátus szerves részét képezik, és eltávolodtak a társadalomtól. A hatáskörük sokkal szélesebb, mint akkoriban volt, és olyan - "önkormányzatiságnak" nevezett - formulákkal rendelkeznek, amelyek korábban elképzelhetetlenek voltak, hiszen az akkoriban létező kevés bíró a másik két hatalomtól függött. Akkoriban ezek a hivatásos bírák veszélyt jelentettek az állampolgári jogokra, ma pedig ugyanezen jogok biztosítékaként jellemzik őket (Olarieta Alberdi, 2011).

Az amerikai forradalmárok ugyanazokat a panaszokat emelték a metropolisz ellen, amelyeket másfél évszázaddal korábban az angol burzsoázia emelt a monarchia ellen a bírák hatáskörébe való beavatkozás és a bírói testületek összetételének manipulálása miatt:

A korábban választott bírák fizetése kizárólag a koronától függ [...] A gyarmatosítókat Angliába lehet vinni, hogy ott bíróság elé állítsák őket, árulással, lázadással, felkeléssel, és a gyarmatosítóknak a koronától kelljen fizetniük.

vagy a gyarmatokon elkövetett hazaárulás eltitkolása; és egy későbbi törvény értelmében büntetőeljárást indítottak az e rendelkezés alá tartozó esetekben (az Első Kontinentális Kongresszus 1774-es nyilatkozata, idézi: Olarieta Alberdi, 2011).

A XIX. századi európai alkotmányosság abban az ellentmondásban mozgott, hogy a bírói függetlenség elvét a jogalkalmazás függetlenségeként hirdette, ugyanakkor ~~szociálmunka~~ (bírák kiválasztásának rendszere stb.) az igazságügyi minisztériumok utasításai alá integrálva (tehát a végrehajtó hatalomtól függően) maradt. Az igazságszolgáltatásnak a végrehajtó hatalomtól való függetlenségét választási rendszer bevezetésével próbálták megteremteni, beleértve a Semmitőszékeket is (1790. évi 16-24. francia törvény), de ez rövid életű volt. Spanyolországban például a 19. század végén bevezették a bírák versenyvizsgával történő kinevezésének rendszerét; a kormány azonban megtartotta a vizsgálóbírószágok tagjainak kinevezésére, a tisztségek beosztására, az előléptetésekre és előléptetésekre, a hivatalból való eltávolításra, az ellenőrzésekre, a gazdasági és anyagi erőforrások elosztására és az igazságszolgáltatás igazgatási szervezetére vonatkozó hatáskörét. Ez a rendszer általában véve az 1978-as spanyol alkotmányig fennmaradt. A kapitalista Nyugat-Európában a törvényhozó és végrehajtó hatalomnak az igazságszolgáltatásba való beavatkozásának története a 20. században számos népet elnyomó fasiszta diktatúrákban súlyosbodott. A múlt század második feléig Nyugat-Európában a bírói szervezet általában az Ancien Régime modelljét követte: alávetés a végrehajtó hatalomnak (az egykori spanyol corregidor alakja világos példája a végrehajtó és a bírói hatalom egy kézben való egyesülésének; a Monarcha képében és hasonlatosságában, a bírák legfőbb vezetőjeként) (Guerra, 1997: 12; 15-18).

A második világháború után, miután az úgynevezett "kapitalista demokrácia" megvalósult, olyan országokban, mint Németország, Spanyolország, Olaszország és Portugália, az igazságszolgáltatás autonómiájának és függetlenségének megteremtése mellett érzett reakciót. Ennek lényeges eleme volt a bírák kiválasztásának és felvételének rendszere. Az új európai alkotmányok ~~úgy döntöttek~~, hogy az igazságügyi szervezetet (a bírák kiválasztásának rendszere, az igazgatási szervezet, a kormányzás, az ellenőrzések, a szankciók stb.) nem a legfelsőbb bíróságokhoz rendelik. Az okok között - a szigorúan joghatósági feladatok összezavarásán és adminisztratív feladatokkal való túlterhelésén túl - a bizalom hiánya szerepelt egy olyan rendszerrel szemben, amely egyszerre alkalmas a törvényszékek tagjainak endogám kooptációjának korlátozására és a bírói függetlenség elvesztésére, mivel a legfelsőbb bíróságok kezében a bírói függetlenség elveszne, mivel az a legfelsőbb bíróságok kezében van, nem pedig a bírák kezében.

Az alsóbb szintű bíró "engedetlensége" vagy jogi kritikája esetén a felsőbb szintű bíróság rendelkezik szankcionálási jogkörrel. Ennek elkerülése érdekében a választott út a három kormányzati ágtól elvileg különálló, a teljes igazságszolgáltatási rendszer megszervezésére hatáskörrel rendelkező szervek létrehozása volt. Ez vezetett az Igazságszolgáltatási Tanácsok létrehozásához (Franciaország, 1946; Olaszország, 1948; Spanyolország, 1978). Néhány országban, például Németországban azonban úgy döntöttek, hogy a hagyományt folytatják, és nem hoztak létre ilyen szervet (Guerra, 1997: 23-25).

Kelet-Európában az úgynevezett "reálszocializmus" alatt szerzett igazságszolgáltatási tapasztalatok arra készítetik egyes országokat, hogy a Szovjetunió 1989-es bukása után a kezdődő "kapitalista demokráciákat" függetlenebbé tegyék a törvényhozás és a végrehajtó hatalom beavatkozásától. Az *Amerikai Ügyvédi Kamara a Közép- és Kelet-európai Jogi Kezdeményezésen*, a *Soros Alapítványon* stb. keresztül az élen jár ebben az irányban. Az "ígéret földje" a *common law* hagyománya. Az idegen modellek különböző kulturális hagyományokra való átültetésének feltételezett terápiája kontraproduktívnek bizonyulhat (Oberto, 2003: 18-19).

Fél évszázadnyi tapasztalat után a bírák kiválasztási rendszerének európai térképe a következőképpen alakul az Európai Igazságügyi Reformbizottság 2012-es jelentése szerint (2010-es adatokkal): a legelterjedtebb a bírának a törvényhozás általi kinevezése (Szerbia és Szlovénia). Egyes szakosodott bíróságok esetében a kooptációt választották (pl. Franciaországban a munkaügyi bírák esetében; Svájcban a politikai pártok jelölteket állítanak a kantonális legfelsőbb bíróságok és a szövetségi bíróságok bíráira: a választást a törvényhozás hozza meg; más országokban szilárd tapasztalatra van szükség: Málta, Svájc, Egyesült Királyság-Anglia és Wales, Egyesült Királyság-Észak-Írország), amelyet versenyvizsga egészít ki (Franciaország, Észtország, Macedón Köztársaság, Törökország). Finnországban, Magyarországon és Svédországban a bírákat a bíróságokon eltöltött gyakorlat után nevezik ki. Dániában a jelölteknek a vizsgákon kívül ideiglenes bíróként is kell szolgálniuk. Néhány államban, például Andorrában, a Cseh Köztársaságban, Luxemburgban és Szlovéniában a munkaerő-felvételt nem bírósági szervek végzik. Más államokban csak a bírák felelősek a kiválasztásért (Ausztria, Ciprus és Lettország). A bírák hivatalos kinevezési hatósága a végrehajtó hatalom (az államfő) olyan országokban, mint Albánia, a Cseh Köztársaság, Dánia, Észtország, Franciaország, Finnország, Magyarország, Írország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Moldova, Monaco és Hollandia; a kormány olyan országokban, mint Málta és Svájc; valamint az igazságügyi miniszter Ausztriában és Írországban. Angliában és Walesben a lordkancellár vagy a királynő, Észak-Írországban a lordkancellár, Skóciában pedig a skót miniszter. Cipruson a

A Legfelsőbb Bíróság tagjaiból álló Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács nevezi ki az elsőfokú bírákat; a Legfelsőbb Bíróság bíráit az államfő nevezi ki. Szerbiában és Szlovéniában a törvényhozás nevezi ki a bírákat (European Commission for the Reform of the Judiciary, 2012).

Röviden, a polgári alkotmányosság óta, valamint a népek történelme során a bírák kiválasztási rendszereivel kísérleteztek a bírói függetlenség javításának szándékával. Négy általános módot próbáltak ki: a) a bírák kiválasztása a törvényhozó hatalom által; b) a bírák kiválasztása a végrehajtó hatalom által; c) a bírák kiválasztása a bírói kar által történő kooptáció útján; d) a bírák kiválasztása érdemi és versenyvizsgák útján, amelyeket a hatalmi ágaktól független intézmények végeznek, vagy valamennyi hatalmi ág képviselőinek részvételével.

A bírának a végrehajtó hatalom általi megválasztása vagy kiválasztása egyértelműen a függetlenség elvesztését bizonyítja. A ~~törvény~~ választás vagy kiválasztás (a bírák közvetlen nép- vagy képviselőválasztás útján történő kiválasztása) nyilvánvalóan a legmagasabb fokú legitimitással ruhazza fel őket. A kockázatot azonban az is jelenti, hogy az őket kinevező párt vagy csoport akaratának vannak alárendelve, és nincs bizonyítottan biztosítva a tisztség betöltéséhez szükséges képességek megléte. A bírák végül alávetik magukat a gyakran demagóg választási kampányoknak; igénybe vehetik a pártok gazdasági erőforrásait, amelyek aztán a hivatalukba látogatnak, hogy készpénzre váltsák őket; és csak a választóik javára dönthetnek (Oberto, 2003: 12).

A bírának a bírói testület által, tagjai közül történő kooptáció útján történő megválasztása vagy kiválasztása azzal az előnnyel jár, hogy nagyobb biztonságot nyújt a tisztségre megválasztottak technikai-szakmai alkalmasságát illetően. Ez a kiválasztási mód azonban a vállalati cimboraságba, egy zárt szakmai endogámiába torkollik, amely nem nagyon nyitott a társadalmi megújulás friss levegője felé, és gyakran ellenáll a közösség érdekeinek, és amely a vállalati érdekeknek vagy az azt instrumentalizáló egyes hatalmak (törvényhozó vagy végrehajtó hatalom) érdekeinek kedvez.

Mind a négy rendszer ma is létezik a világon, a maguk különbségeivel és sajátosságaival. Mint láttuk, a bírákat Svájc egyes kantonjaiban közvetlenül a nép vagy a parlament választja. A volt Szovjetunió országaiban a végrehajtó hatalom (és néha a törvényhozás) nagyon aktívan beavatkozik, aláásva a bírói függetlenséget (mint az Orosz Föderáció esetében). A skandináv országokban, a *common law* rendszerben a versenyvizsgák helyébe képzések lépnek.

képzés a terepen. A bírák kiválasztását megszervező független bizottság hiánya elméletileg érzékenyebbé teszi őket a végrehajtó hatalom beavatkozására (bár a gyakorlatban olyan tényezők, mint a függetlenség történelmi hagyománya, a szakmai kollégák esetleges megvetése stb. azt jelentik, hogy a bírói függetlenség egy viszonylagos foka megmarad) (Oberto, 2003: 18-19) (Oberto, 2003: 18-19).

Az igazságszolgáltatás függetlenségének biztosítása érdekében a két legelterjedtebb következtetés, amely a tapasztalatok alapján született, és amelyet számos ország osztott, a következő:

a) az érdemeken alapuló versenyvizsga-rendszer relevanciája (e rendszer fő korlátja, hogy a legtöbb esetben a bírói pályára való belépésre vonatkozik, és nem alkalmazzák a felsőbb és legfelsőbb bíróságok kiválasztásánál); b) a bírói tanácsok (a fő kritika szerint még mindig hiányosságok vannak, és hiányoznak azok a mechanizmusok, amelyek megakadályoznák a törvényhozás és a végrehajtó hatalom beavatkozását a bírói kar ellenőrzése érdekében) mint a kiválasztási folyamatok intézményeinek jelentőségét. A legtöbb európai államban vegyes, bíróból és nem bíróból álló intézmények végzik a kiválasztási folyamatot:

a) az igazságügyi tanácsok (Andorra, Albánia, Belgium, Bosznia és Hercegovina, Bulgária, Franciaország, Grúzia, Horvátország, Moldova Köztársaság, Monte Negro, Lengyelország, Románia, San Marino, Szerbia és Horvátország); b) a bírák kinevezésére létrehozott különleges tanács (Azerbajdzsán, Dánia, Észtország, Finnország, Izland, Írország, Lettország, Hollandia, Norvégia, Oroszország, Szlovénia, Svájc, egyes kantonok, Macedónia Köztársaság, Törökország, Anglia, Wales és Skócia). Ezek a testületek általában a bírói kar tagjaiból és gyakorló ügyvédekből állnak. Vannak olyan esetek, mint Észtország és Izland, ahol a Legfelsőbb Bíróság felelős a bírák kinevezéséért. Magyarországon azok a bírák, akik sikeres versenyvizsgát tettek, és három éve gyakorolják a bírói hivatást, bírói pályázatot nyújthatnak be a Bíróság elnökének. Luxemburgban és Máltán a bírák felvételi eljárását az igazságügyi miniszter végzi (Európai Bizottság az igazságügyi reformért, 2012).

A délnyugat-európai országokban a legelterjedtebb rendszer a jogász diplomások nyílt versenyvizsgája. Egyes esetekben (többek között Spanyolországban és Portugáliában) a versenyvizsga a bírói iskolába való bejutás, nem pedig közvetlenül a bírói pályára lépés. Olaszországban viszont a versenyvizsga sikeres teljesítése a bírói cím megszerzéséhez vezet, de ezt a bírói képzést a bírói képzőhelyen töltött időszak alatt kell megszilárdítani. Németország esetében a második nemzeti vizsga letétele megnyitja az utat a hároméves bírói gyakorlat előtt (Oberto, 2003: 16-17).

Ennek megfelelően az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága a témáról szóló legutóbbi ajánlásában¹ felszólítja a tagállamokat annak biztosítására, hogy a bírák kiválasztása törvényben vagy az illetékes hatóság által előzetesen meghatározott objektív kritériumok alapján történjen. Ezeknek a kritériumoknak a jelölt érdemeire kell épülniük, figyelembe véve képzettségét, készségeit és képességeit. Javasoljuk továbbá, hogy a kiválasztási rendszerről döntő hatóság legyen független a törvényhozó és a végrehajtó hatalomtól. Tagjainak legalább a felét pedig a közülük választott bíráknak kell alkotniuk. Azokban az országokban, ahol a törvény az államfőnek, a végrehajtó vagy a törvényhozó hatalmat ad a bírák kiválasztásáról való döntésre, olyan hatóságot kell létrehozni, amely elsősorban bírákból áll, és amely képes ajánlásokat tenni vagy véleményt nyilvánítani, amelyeket a kiválasztási gyakorlatban követni kell.

A bírák alapképzéséről azt javasoljuk, hogy azt teljes mértékben az állam irányítsa. Ugyanakkor egy független, tudományos autonómiával rendelkező hatóságot szorgalmaz, amely biztosítja, hogy a bíróság tevékenységében rejlő nyitottság, hozzáértés és pártatlanság célkitűzései megvalósuljanak. A bírák értékelésének az illetékes igazságügyi hatóság által közzétett objektív kritériumokon kell alapulnia, és a bírák ellen kifogásolására eljárásoknak kell létezniük (Ajánlás, 2010: 44-49, 56-58).

Európán túl, nemzetközi szinten az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával (1948) világméretű mozgalom indult a független és pártatlan bírákhoz való jog megvalósítása érdekében (ENSZ, 1985: 10. cikk; Bírák Nemzetközi Uniójának Központi Tanácsa, 1999: 9. cikk). Általános konszenzus alakult ki (ebben a küzdelemben társadalmi aktivista volt többek között a Bírák Nemzetközi Uniója).

2. A bírák kiválasztási rendszere Németországban

A németországi bírák kiválasztási rendszerét szabályozó rendelkezések a módosított 1972. évi igazságügyi törvényben találhatók. A bírák a bírói hatalmat a Német Szövetségi Köztársaság Alaptörvényének 92. cikke szerint gyakorolják.

Az igazságügyi törvényben a bíróvá válás *feltételei* a következők: német állampolgárság; a jelölt elkötelezettsége a ~~demokratikus~~ elvek mellett az Alaptörvény keretein belül; a bíróság vezetésére való alkalmasság; és a szükséges szociális kompetenciák.

¹ A Miniszteri Bizottság CM/Rec (2010)12 *ajánlása* a tagállamoknak a bírákról: függetlenség, hatékonyság és felelősség.

A bírósági vezetéshez *szükséges képesítés a* következő szakaszok elvégzése után szerezhető meg: a) egyetemi jogi tanulmányok és az első államvizsga letétele; b) gyakorlati idő letöltése és a második államvizsga letétele. A második államvizsga letétele a bírósági vagy bírói hivatalra való alkalmasságot (*Befähigung zum Richteramt*) jelenti. Ez a képesítés szinte valamennyi jogi szakma gyakorlásához szükséges Németországban (ügyvédek, ügyvédek, jogászok stb.), és ezt követően lehetővé teszi, hogy a köztisztviselők, közalkalmazottak és jogászprofesszorok bírói állásra pályázhassanak azokon a bíróságokon, ahol tapasztalattal rendelkeznek.

Németország föderális jellegéből adódóan a 16 szövetségi állam (*Bundesländer*) mindegyike saját szabályozással rendelkezik az egyetemekre és az előkészítő tanfolyamokra vonatkozóan (*Vorbereitungsdienst*). Az igazságügyi törvény mindenestre előírja, hogy az egyetemi tanulmányok négy évig tartanak. A kötelezően oktatandó tantárgyak a következők: Polgári jog, közjog, eljárásjog, európai jog, a jogi és filozófiai tudományok módszertana, valamint történelem és társadalom. A szakirányú tantárgyak célja a kötelező tantárgyak ismereteinek elmélyítése interdiszciplináris és interkulturális szempontból. A hallgatóknak egy idegen nyelv ismeretét is bizonyítaniuk kell. A tanulmányi programnak tartalmaznia kell továbbá az igazságszolgáltatási gyakorlat, az igazgatás, a jogi tanácsadás, a tárgyalásvezetés, a retorika, a békéltetés, a közvetítés és a kommunikációs technikák terén nyújtott képzést. Az igazságügyi gyakorlat legalább három hónapig tart, és a szövetségi államok valamelyik ügynökségénél tölthető. Sok egyetemen a hallgatóknak szakdolgozatot kell írniuk és vizsgát, valamint szóbeli vizsgát kell tenniük. Az egyetemi képzés végén országos vizsga lesz. A kiválasztási folyamatot általában az egyes államok igazságügyi minisztere szervezi.

Az *első országos vizsgát* a regionális legfelsőbb bíróság alá tartozó államigazgatási hivatal szervezi. A vizsgáztatók egyetemi tanárok, bírák és esetenként gyakorló ügyvédek. A vizsgáztatókat általában az igazságügyért felelős államminiszter vagy a regionális legfelsőbb bíróság elnöke nevezi ki három-öt évre. A vizsga hat vagy hét írásbeli tesztből és egy szóbeli vizsgából áll. A tesztek nem vitatott tényekkel kapcsolatos esetekre vagy jogi problémákra vonatkoznak. A szóbeli vizsga körülbelül négy órán át tart, és különböző témakörökben egyszerű jogi problémákat tárgyal. A vizsgabizottságot a vizsgahivatal vezetője alkotja. Általában a három vizsgálóból egy polgári jogi, egy büntetőjogi és egy közigazgatási jogi szakértő.

A *képzési szakasz* az első államvizsgát letevő jelöltek számára van. A sikeres hallgatókat az állami igazságügyi közigazgatásban alkalmazzzák, mint gyakornokokat. A képzésük idejére kis összegű fizetést kapnak. Néhány hónapot kell eltölteniük a polgári, büntető, közigazgatási és ügyészségi bíróságokon. Ennek a szakasznak a célja, hogy a jelöltet megismertesse a különböző jogi szakmák joggyakorlatával. A kurzusok a gyakorlati esetekre összpontosítanak, hogy a hallgatók megismerkedjenek a bírósági ügyek ~~eljárás~~ és eldöntésének módszereivel. Ezt a szakaszt az egyes államok igazságügyi minisztériumai szervezik. A beavatás két évig tart. Ezt a rendes polgári bíróság, a polgármesteri hivatal vagy a büntetőbíróság és a közigazgatási hatóság végzi. Ennek az időszaknak a végén második nemzeti vizsgára kerül sor. Aki a második államvizsgát leteszi, az jogosult a bíróságra.

A *második nemzeti vizsga* tárgyai nagyon hasonlóak az első vizsga tárgyaihoz. Ezek azonban mélyreható eljárási jogot tartalmaznak. A kérdéseket és problémákat a bíróság szemszögéből teszik fel, amelynek egy gyakorlati ügyet kell megoldania; vagy az ügyvéd szemszögéből, akinek az ügyfele helyzetével kell foglalkoznia. Ismét van egy teszt és egy szóbeli vizsga.

A vizsgáztatókat a hivatal vezetője választja ki. A vizsga azzal kezdődik, hogy a jelöltnek egy esetet mutatnak be. A jelöltnek egy óra áll rendelkezésére a felkészülésre. A jelöltnek ezután tíz percen szóban kell érvelnie, és állásfoglalást kell javasolnia. Ezt követően a jelöltet egy gyakorlati szituációban vizsgálják (pl. egy ügyfél látogatása az ügyvédnél, egy eljárási kérdés egy tárgyalás során, egy közigazgatási ügy stb.).

A vizsgázók átlagéletkora 28-30 év. Az átmenők közül csak a legmagasabb pontszámot elérők válnak bíróvá. A két vizsgát letevőknek csak mintegy 10%-a éri el a szükséges képesítést.

A *próbaidős bírák* azok, akiket még nem neveztek ki életfogytiglanra (*Proberichter*). A képzésüket egy tapasztalt kolléga felügyelete mellett kezdik meg. Egyes körzetekben részt vehetnek tapasztalt bírák által tartott szakszemináriumokon. Egyes szövetségi államokban a jogászképzés első öt évében jogi akadémiák működnek. A próbaidős bírákat legfeljebb öt évre lehet kinevezni, ezt követően élethossziglani bíróvá kell kinevezni őket, vagy élethossziglani köztisztviselőkké kell válniuk.

Az *életfogytiglani bírák azok, akik* bírói státuszukat megszilárdították. Ehhez a képesítés megszerzése után három évig kell dolgozniuk egy bíróságon.

Az *Igazságügyi Kinevezési Tanács*. Ilyen tanács létezik a Szövetség minden egyes legfelsőbb bíróságán. Feladatai közé tartozik, hogy írásbeli véleményt adjon a kiválasztandó vagy kinevezendő bíróról. Ha a vélemény pozitív, vagy egy hónap telik el válasz nélkül, a bírót kiválasztottnak vagy kinevezettnak tekintik. Másképp nem. A bíró kinevezéséhez az igazságügyi hivatalok (bíróságok) vezetői által javasolt négyévenkénti értékelésen kell átesnie.

A *Szövetségi bírák kiválasztása* a szövetségi hatóságok: a Szövetségi Választási Bizottság és egy miniszter feladata. Az első az összes tartományi igazságügyi miniszter és a szövetségi parlament 16 tagja alkotja. A választáson minden tag bemutatja jelöltjeit. A bírói kar a *Prasidialraton*, a bírák képviseleti testületén keresztül vesz részt, amely véleményt nyilvánít a jelölről (O'Connell és McCaffrey, 2012: 3-32).

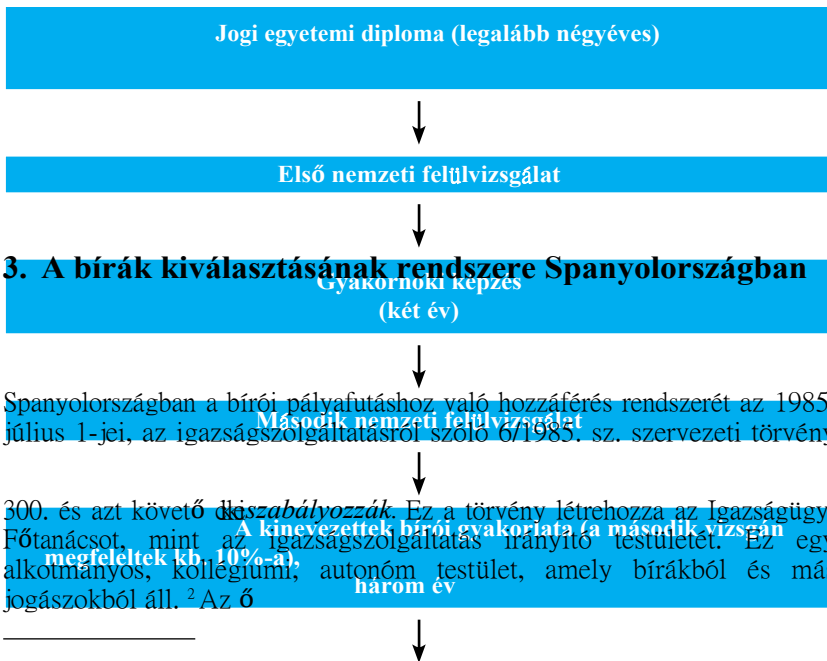
A *szövetségi alkotmánybíróság (Bundesverfassungs- gerichtshof) bírának kiválasztása*. A 16 tagot fele-fele arányban választják meg a parlamenti kamarák. A felsőház vagy *Bundesrat* plenáris ülésen választja meg, a tartományok igazságügyi minisztereiből álló bizottság jelentése alapján. Az alsóház (*Bundestag*) egy 12 tagú bizottság választja meg a parlamenti pártok közül, és kétharmados többséggel dönt. A Bíróság bírái bírák vagy professzorok, akik bírói tisztségre alkalmasak. A szövetségi igazságügy-miniszter két listát készít: az egyiket a szövetségi bíróságok bíráiból, a másikat pedig a felek által jelölt személyekből. A választás 12 évre szól (O'Connell és McCaffrey, 2012: 3-32).

A hivatásos bírák mellett vannak laikus bírák is. A városi bíróságokon, valamint a regionális bíróságok büntető- és fiatalokkal foglalkozó tanácsain ülnek. Ezeket a bírákat ötévente választják meg a 25-70 év közötti, a településen lakóhellyel rendelkező, fizikailag és szellemileg cselekvőképes, csődeljárás alatt nem álló, büntetőeljárás vagy büntetőítélet nélküli németek közül.

A Német Igazságügyi Akadémia (*Deutsche Richterakademie*) a legfontosabb akadémia a bírák képzésében valamennyi igazságszolgáltatási ágban. Az Akadémia a szövetségi kormány és a szövetségi államok közötti közigazgatási megállapodás eredménye. Évente körülbelül 140 szemináriumot kínál.

1. ábra

A bírák kiválasztási rendszere Németországban

3. A bírák kiválasztásának rendszere Spanyolországban

Spanyolországban a bírói pályafutáshoz való hozzáférés rendszerét az 1985. július 1-jei, az igazságszolgáltatásról szóló 6/1985. sz. szervezeti törvény

300. és azt követő cikkében szabályozták. Ez a törvény létrehozta az Igazságügyi Főtanácsot, mint az igazságszolgáltatás irányító testületét. Ez egy alkotmányos, kollegiumi, autonóm testület, amely bírákból és más jogászokból áll.² Az ő

² Az Általános Igazságszolgáltatási Tanács, mint kollegiumi testület, a következőkből áll: húsz tag, úgynevezett vocales, akiket a Cortes Generales (Kongresszus és Szenátus) választ öt évre a bírák (kamaránként hat) és a jogászok (kamaránként négy) közül, akik elismert szakértelemmel rendelkeznek és több mint 15 éves gyakorlattal rendelkeznek; elnöki tisztét a Legfelsőbb Bíróság elnöke tölti be. Az Igazságszolgáltatási Főtanács tagjait a kamarák háromötödének minősített többségével választják meg a bírói, illetve az ügyvédi kamarák által előterjesztett jelöltek közül.

A hatáskörök közé tartozik a bírák és bírák kiválasztása, képzése és továbbképzése, az álláshelyek biztosítása, az előléptetések, az igazgatási helyzetek és a fegyelmi rendszer.

A bírói pályára háromféleképpen lehet belépni: 1) bíró; 2) bíró; 3) a Legfelsőbb Bíróság bírója. Az első az, amelyen keresztül a legtöbb jelölt belép.

A bírák nyílt versenyvizsga útján lépnek be a bírói pályára, és elméleti és gyakorlati kurzust végeznek el az igazságügyi iskolában. A versenyvizsgát legalább kétevente (a gyakorlatban évente) kell megtartani, és a teljes bírói pályafutás során közös. A bírói tisztség betöltésére való alkalmasság és az érdemek elvei alapján történik. Az elismert szakértelemmel rendelkező jogászok számára a Legfelsőbb Bíróság bírójaként vagy bíróként is lehetőség van a bírói pályára lépni, miután elvégezték az Igazságügyi Iskola tanfolyamát.

Az *Igazságügyi Akadémiára* való felvételhez szükséges versenyvizsgát az Igazságügyi Minisztérium és az e téren hatáskörrel rendelkező autonóm közösségek felkérésére az Igazságügyi Főtanács *szervezi*. A Tanács megszervezi az üres álláshelyek betöltéséhez szükséges versenyvizsgákat, versenyvizsgákat és szelektív szakmai és szakirányú vizsgákat. Az üres álláshelyek legalább 5%-át fogyatékkal élők számára tartják fenn.

Az Igazságügyi Iskolába való felvételre irányuló nyílt versenyvizsgán való részvétel *feltételei*: spanyol állampolgárság, nagykorúság és jogi végzettség, valamint az, hogy ne álljon a törvényben meghatározott alkalmatlansági okok valamelyikének hatálya alatt.

A versenyvizsga tartalma három feladatból áll. Az első egy általános kérdőíves teszt megválaszolásából áll (150 percben) a második feladat témáira (alkotmányjog, polgári jog és büntetőjog), valamint a harmadik feladat témáira (polgári és büntetőjog) vonatkozóan. A második gyakorlaton a következő témakörökből öt témát kell szóban (60 percben) bemutatni a vizsgabizottságnak: egyet az alkotmányjogból, kettőt a polgári jogból és kettőt a büntetőjogból. A harmadik feladat öt témakör szóbeli bemutatását írja elő (60 percen belül) a következő témakörökből: kettő a polgári eljárásjogból, egy a büntető eljárásjogból, egy a kereskedelmi jogból és egy a közigazgatási vagy munkajogból.

A vizsgálóbizottság elnöke a Legfelsőbb Bíróság vagy a Legfelsőbb Bíróság bírója, illetve kamarai vagy legfelsőbb bírósági bíró, vagy a Legfelsőbb Bíróság ügyészsége. Ezenkívül két bíróból, két bíróból, annak a jogi szakterületnek egy egyetemi tanárából, amelyben a felvételi vizsgákat kell tartani, annak a jogi szakterületnek egy professzorából, amelyben a felvételi vizsgákat kell tartani, egy

Állami ügyvéd, több mint 10 éves szakmai tapasztalattal rendelkező ügyvéd és az első kategóriába tartozó, bírósági titkár, aki a bíróság hivatalvezetőjeként jár el.³

Hozzáférés a bírói pályához bíróként. A bírák (a Legfelsőbb Bíróság és az Alkotmánybíróság bírái kivételével) minden negyedik megüresedett bírói álláshelyre pályázatot írnak ki elismert szakértelemmel rendelkező, több mint tízéves szakmai gyakorlattal rendelkező jogászok között, akik elvégezték a képzést. A megüresedett álláshelyek egyharmada az első vagy második kategóriába tartozó bírósági tisztviselők számára lesz fenntartva.

A Legfelsőbb Bíróság bírájaként való hozzáférés a bírói pályára. A Bíróság különböző tanácsaiban megüresedett öt álláshelyből egyet ügyvédek és más jogászok töltenek be, akik mindannyian elismert szakértelemmel rendelkeznek.

Az *Igazságügyi Akadémia* (2/1995. sz. rendelet) közigazgatási jellegű köztestület, amely az Igazságügyi Tanácsba (CGPJ) integrálódik, és ezért intézményi függetlenséget élvez a törvényhozástól és a végrehajtó hatalomtól. Az Igazságügyi Iskola feladata kettős: a) kiválasztani és felvenni a pályára lépő bírákat, mind a versenyvizsgán, mind az elismert szakértelemmel rendelkező jogászok vizsgáján; és b) ellenőrizni a különböző igazságügyi szakterületekre való bejutásukat.

A kiválasztási kurzus multidiszciplináris képzési programot és az összes joghatósági szerv különböző bíróságain folytatott felügyelt gyakorlati időszakot foglal magában. A gyakorlonki idő alatt a bírójelöltek segítik a hivatalban lévő bírák munkáját és együttműködnek velük. Kivételesen helyettesítőként vagy erősítésként is működhetnek. Az elméleti képzés időtartama semmiképpen sem lehet rövidebb kilenc hónapnál, a gyakorlati képzés időtartama pedig hat hónapnál. Az elméleti és gyakorlati kurzuson (a megállapított követelményeknek megfelelően) megfeleltek a következők lesznek

³ A felvételi bizottság tagjairól a felvételi bizottság dönt: az elnök az Igazságügyi Főtanács elnökének és a legfőbb államügyésznek közös javaslatára; a két bíró az Igazságügyi Főtanács javaslatára; a két bíró a legfőbb államügyész javaslatára; a professzor az Egyetemi Koordinációs Tanács javaslatára; az államügyész és a bírósági titkár az Igazságügyi Minisztérium javaslatára; az ügyvéd az Ügyvédi Kamara Főtanácsának javaslatára. A felvételi bizottság összetételét a Hivatalos Közlönyben teszik közzé. A bizottságot az Igazságügyi Főtanács egy tagja és egy kamarai ügyész, akik évente felváltva elnökölnek, egy bíró, egy ügyész, az Igazságügyi Iskola igazgatója, az Igazságügyi Igazgatási Jogi Tanulmányok Központjának igazgatója és az Igazságügyi Főtanács technikai szerveinek egy tagja, valamint az Igazságügyi Minisztérium egy legalább főigazgató-helyettesi szintű tisztviselője alkotja, mindketten jogi diplomával rendelkeznek, akik felváltva látják el a bizottság titkári feladatait.

a bírák kinevezése az Igazságügyi Akadémia javaslatának (2/1995 rendelet) sorrendjében.

A belső előléptetések kiválasztási rendszere. A bírák belső előléptetése és előmenetelük a bírói pályán az üres álláshelyek függvénye. A bírói kategóriában minden négy megüresedő álláshelyből kettő az e kategórián belül a hierarchiában első helyet elfoglaló bírák előléptetésére ad okot. A harmadik üres álláshelyet a bírák közül a polgári és büntetőjog területén szelektív vizsgával, a közigazgatási, szociális és kereskedelmi jogterületeken pedig szakosodással töltik be. A negyedik üres álláshelyet versenyvizsgával töltik be az elismert szakértelemmel rendelkező, több mint tízéves szakmai gyakorlattal rendelkező, a képzésen megfelelt jogászok között. A megüresedett álláshelyek egyharmada az első vagy második kategóriába tartozó bírósági tisztviselők számára lesz fenntartva.

A ranglétrán való előléptetéshez három év tényleges bírói szolgálat szükséges. Két év tényleges szolgálati idő azonban elegendő a tanári vagy szakvizsgára való jelentkezéshez, függetlenül a jelölt közigazgatási státuszától. A bírói pálya bírói rangú tagjai is részt vehetnek a közigazgatási peres és szociális bíróságok szakvizsgáin, és a bírói pályára való belépés egyik formájaként a bírói pálya tagjai is tehetnek ilyen vizsgát; mindkét esetben legalább két év tényleges szolgálati idő szükséges az adott pályán. A belső előléptetésre irányuló, érdemeken alapuló versenyvizsgák meghatározott skálán alapulnak.⁴

4 (a) Átmenő jegyet meghaladó minősítésű jogi diploma, beleértve a tudományos gyakorlatot is.

b) Jogi doktori fokozat és az annak megszerzése során szerzett képesítés, beleértve a tudományos tapasztalatot is.

c) Többéves eredményes joggyakorlat a bíróságok és törvényszékek előtt, kiadott vélemények és adott tanácsok.

d) Állami egyetemeken vagy magánegyetemeken hasonló kategóriákban teljes munkaidőben teljes jogállású egyetemi tanárként vagy tudományágak teljes jogállású professzoraként eltöltött tényleges szolgálati évek.

e) Hivatásos köztisztviselőként eltöltött szolgálati évek bármely más olyan közigazgatási szervnél, amelyhez kifejezetten doktori vagy jogi diplomával kell rendelkezni, és amely a bírók előtt, az ügyészi testületben vagy a bírósági hivatalnokok testületében való részvétellel jár, valamint az ott betöltött beosztások és az ott ellátott feladatok.

f) A bírói karrierhez nem tartozó bírói tisztségek tényleges gyakorlásának évei és a hozott határozatok száma, valamint ezek minőségének értékelése.

g) Tudományos és jogi kiadványok.

h) Előadások és közlemények a releváns jogi érdekű konferenciákon és tanfolyamokon.

A felvételi *vizsgabizottságot* az Igazságügyi Főtanács nevezi ki, elnöke a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy a Legfelsőbb Bíróság vagy a Legfelsőbb Bíróság általa megbízott bírója, tagjai pedig a következők: két bíró, egy izcal, két egyetemi tanár, akiket a tárgykör alapján neveznek ki, egy több mint tízéves szakmai gyakorlattal rendelkező ügyvéd, egy állami ügyvéd, egy első osztályú bírósági titkár és az Igazságügyi Főtanács technikai szerveinek egy jogi diplomával rendelkező tagja, aki titkárként jár el. Ha nem lehetséges egyetemi professzorok kinevezése, kivételesen rendes professzorok is kinevezhetők.

A *legfelsőbb bíróságok, a nemzeti bíróság és a felsőbbbíróságok bíráinak kiválasztása* a szükséges kategóriával rendelkező, a hierarchiában a legjobb pozíciót elfoglaló bírák versenyvizsgálja útján történik.

A *legfelsőbb bíróságok elnökeinek kiválasztása az* Igazságszolgáltatási Főtanács javaslatára és ötéves időtartamra történik, azon bírák közül, akik tíz éve bírói kategóriában szolgálnak, erre pályáztak és legalább tizenöt éve tagjai az igazságszolgáltatásnak.

A *Legfelsőbb Bíróság bíráinak kiválasztása* a bírói pálya azon tagjai közül történik, akik legalább tízéves szolgálati idővel rendelkeznek a bírói kategóriában, és legalább tizenötéves szolgálati idővel. Ötből négy üres álláshelyet így töltenek be.⁵

i) Legalább háromszáz órányi jogi szakirányú tanfolyam elvégzése, valamint a Nemzeti Minőségügyi és Akkreditációs Ügynökség (Agencia Nacional de la Calidad y Acreditación) által akkreditált kutatási öngyilkosság megszerzése.

j) A bírói pályára való felvételi vizsgák bármelyikének sikeres teljesítése.

A szabályok gyakorlati tesztek is tartalmazznak majd, amelyek egy olyan vélemény elkészítésére vonatkoznak, amely lehetővé teszi a vizsgabizottság számára, hogy értékelje a pályázó alkalmasságát.

5 A bírói pályára fenntartott négy helyből:

a) Két olyan bíró, akiket a polgári és büntetőjogi joghatósági rendben a megfelelő kiválasztási tesztek révén vettek fel a kategóriába, vagy akik e kategória birtokában megfeleltek; vagy a joghatósági rendtől függetlenül két olyan bíró, akik a tartalmi-igazgatási és szociális joghatósági rendben szakosodtak, vagy akik ez utóbbi esetben a megszünt munkaügyi bírói testülethez tartoznak. Ebben a váltásban 15 év a pályán és csak öt év a kategóriában szükséges.

A polgári bíróságok helyeinek fenntartása céljából a kereskedelmi ügyekre való szakosodási vizsgán megfelelt ~~hat~~ polgári bíróságok felvételi vizsgáin megfelelt bírákkal azonos helyzetbe kell hozni.

b) Két olyan bíró, aki megfelel a Legfelsőbb Bírósághoz való hozzáférés előző cikkben meghatározott általános feltételeinek.

A *Legfelsőbb Bíróság kamarai elnökeinek kiválasztása* - szintén ötéves időtartamra - az Igazságszolgáltatási Főtanács javaslatára történik, a Legfelsőbb Bíróság azon bírái közül, akik három évig szolgáltak a kategóriában.

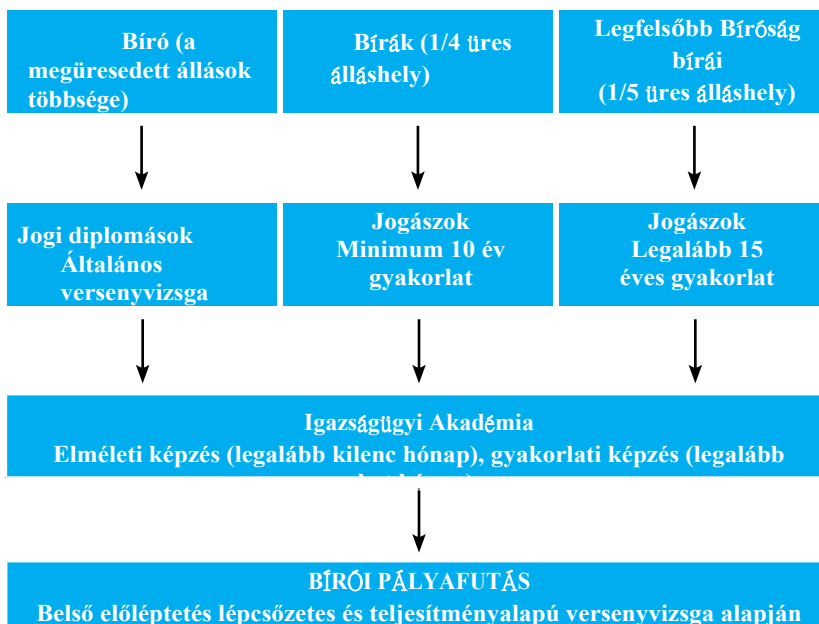
A *Legfelsőbb Bíróság elnökének kiválasztása a Legfelsőbb Bíróság* Általános Igazságszolgáltatási Tanácsának javaslatára történik a bírói pálya tagjai vagy elismert szakértelemmel rendelkező, a pályafutásuk során vagy a hivatásuk gyakorlása során több mint 15 éves szolgálati idővel rendelkező jogászok közül. A Legfelsőbb Bíróság elnökének (és a CGPJ elnökének) megbízatása az őt javasoló Tanács megbízatásához kapcsolódik. A hivatali idő öt év. Újraválasztása és kinevezése csak egyszer lehetséges egy újabb hivatali időre. Az Igazságszolgáltatási Főtanács javaslatát az alakuló ülésen a tagok háromötödének többségével kell elfogadni; az elnök azonban csak egyszer választható újra és nevezhető ki újabb hivatali időre.

A spanyol alkotmánybíróság az alkotmány legfőbb értelmezője. Az egész ország területén kizárólagos joghatósággal rendelkezik. Hatáskörét az Alkotmány, a szervezeti törvénye és más ~~szabályozások~~ törvények szabályozzák; az alapvető hatáskörök a következők: a) a törvényi rangú (állami vagy autonóm közösségi) szabályok alkotmányosságának ellenőrzése; b) az 53. cikkben említett jogok és szabadságok megsértése miatti jogorvoslati kérelmek az Alkotmány 2. §-ában foglaltak szerint; c) alkotmányos összeütközések; d) a helyi autonómia védelmében a települések és tartományok által kezdeményezett összeütközések az alkotmányosan garantált helyi autonómiát ~~és~~ állami és autonóm közösségi szintű törvények és rendeletek miatt; e) a nemzetközi szerződések alkotmányosságának ellenőrzése a kormány, a kongresszus vagy a szenátus kérésére; f) a Bíróság hatáskörének védelmében a Bíróság kezdeményezésére és minden olyan aktus vagy határozat ellen, amely aláássa a Bíróság hatáskörét, megsemmisítés.

Az *Alkotmánybíróság* 12 tagját a következőképpen *választják ki*: négyet a Képviselők Kongresszusa javaslatára, a képviselők háromötödének többségével; négyet a Szenátus javaslatára, ugyanilyen többséggel; kettőt a kormány javaslatára és kettőt az Igazságszolgáltatási Főtanács javaslatára. A Számvevőszék plenáris ülése titkos szavazással választja tagjai közül a Számvevőszék elnökét és alelnökét. A kiválasztás olyan spanyol állampolgárok közül történik, akik egyben bírák vagy bírák, egyetemi tanárok, köztisztviselők vagy ügyvédek, és akik mindannyian elismert szakértelemmel rendelkező, a szakmában több mint tizenöt éves tapasztalattal rendelkező jogászok. A hivatali idő kilenc év.

2. ábra

Az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés útjai és rendszere Spanyolországban

4. A bírák kiválasztási rendszere Olaszországban

Olaszországban az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést a 160/2006. sz. törvényerejű rendelet I. fejezete és a 2007. július 30-i 111. sz. törvény szabályozza. A *Consiglio Superiore della Magistratura* (CSM)⁶ a rendes bírói kar autonóm irányító szerve, amely az olasz alkotmány 105. cikke szerint felelős a bírák felvételéért, kinevezéséért, áthelyezéséért, előléptetéséért és fegyelmi intézkedéseikért.

6 A Legfelsőbb Tanács három hivatalból eljáró tagból áll: az államfőből, a Semmítőszék elnökéből és a köztársasági ügyészből, valamint további választott tagokból. A 44/2002 törvény 24. cikke meghatározza a választott tagok számát. Közülük 16 bíró és nyolc laikus. Ez utóbbiakat a Parlament együttes ülésen, titkos szavazással választja meg, az első két szavazáson a képviselők háromötödének többségével. Az ő esetükben a harmadik szavazás a szavazók háromötödös többségével történik. A bírák képviseletének megoszlása a következőknek felel meg: a Legfelsőbb Bíróság két bírása (bírák és izcalok); négy a joghatóságban izcal feladatokat ellátó személyek közül; és tíz a bírói feladatokat ellátó személyek közül, a presztízs bírák közül. A bírói tisztséget betöltő tagok megválasztása többségi rendszerben történik, minden egyes kategóriában egyetlen nemzeti kollégiumban.

A bírák többségét az Alkotmány 106. cikkének (1) bekezdésében előírt *nyilvános versenyvizsga* alapján nevezik ki a bírói karba. A Semmítőszék bírúinak kiválasztásakor az Alkotmány lehetőséget biztosít az érdemi módszer alkalmazására, valamint a 15 évnél hosszabb tapasztalattal rendelkező jogászok és egyetemi jogászprofesszorok kiválasztására.

A versenyvizsgára bocsátás fő feltételei a következők: a) olasz állampolgárság; b) a polgári jogok gyakorlása; c) jogi diplomával (legalább négyéves); d) a diplomát a szakiskolában szerezte.

Szintén jogosultak a felvételre a közigazgatási bírák és tanácsosok; bizonyos követelményeknek megfelelő, legalább ötéves szolgálati idővel rendelkező állami alkalmazottak; jogi tárgyak egyetemi tanárai; jogi diplomával és legalább ötéves munkatapasztalattal rendelkező kormányzati alkalmazottak; több mint öt éve ügyvédi kamarai tagsággal rendelkező, szankciómentes ügyvédek; legalább hatéves büntetlen szolgálati idővel rendelkező tiszteletbeli bírák; valamint jogi doktorátussal rendelkező jogászok.

Annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a szakképesítés megszerzését, és hogy a legmagasabb színvonalú jogi képzést biztosítsák a bírói, ügyvédi és közjegyzői hivatásra pályázni kívánó jogi diplomások számára, 1997-ben a 398/97. sz. törvényerejű rendelettel létrehozták a jogi szakiskolákat. Az iskolák a 2001-2002-es tanév óta működnek. A szakirány tanulmányi ideje két év. A specializáció tartalma elméleti (500 óra) és bírósági gyakorlat.

A *verseny* írásbeli és szóbeli vizsgából áll. Az írásbeli vizsga polgári, büntetőjogi és közigazgatási ügyekre terjed ki. A szóbeli vizsga a következő tárgyakból történik: polgári és római jog; büntetőjog; polgári és büntetőeljárás; közigazgatási, alkotmányos, kereskedelmi és ipari adójog; munkajog és társadalombiztosítási jog; uniós és nemzetközi jog; a ginformatika elemei; valamint egy, a jelölt által választott uniós idegen nyelv. A szóbeli vizsga a közösségi és a nemzetközi jogra helyezi a hangsúlyt. Azok a pályázók, akik az írásbeli vizsgákon a 20-ból legalább 10 pontot érnek, részt vehetnek a szóbeli vizsgán.

Azok a jelentkezők, akik a 10-ből legalább 6-os eredményt értek el minden tantárgyból (kivéve a nyelvi tárgyat). Azok a pályázók, akik a két vizsgán együttesen legalább 105 pontot érnek el, sikeres vizsgát tesznek.

Azok, akik sikeresen leteszik a vizsgát, rendes bírói státuszt kapnak, és megkezdik a szakmai gyakorlatot. Ezek a bírák felvételt nyertek a *Scuola Superiore della*

Magisztrátus, ahol a 18 hónapos kötelező szakmai gyakorlatból 6 hónapot töltenek. Ez alatt az időszak alatt a jelölt nem lát el bírói feladatokat.

A rendes bírák alapképzésére vonatkozó szabályzat (2012) szerint a képzés három, nem feltétlenül egymást követő időszakban zajlik. Az első, rendes képzés a következőképpen oszlik meg: két hónap gyakorlat a polgári bíróságokon, két hónap a büntetőbíróságokon és két hónap az ügyészségen. A második, hat hónapos irányított képzésre egy olyan igazságügyi hivatalban kerül sor, amely hasonló ahhoz az első megbízáshoz, amelyet a bíró kap. A harmadik, az iskolai képzés összeegyeztethető az első kettővel: négy hónap a rendes képzési idő alatt és két hónap a felügyelt gyakorlat ideje alatt. Ebben a szakaszban a bírójelöltnek elméleti és gyakorlati tanulmányokat kell végeznie a CSM és az iskola vezetőségi bizottsága által az éves programban meghatározott témakörökben. A bírójelölt a rendes és a felügyelt képzési szakasz során egy bírójelöltet (tutort) kap.

Ha az időszak végén az értékelés kedvező, akkor bíróság elé kerül. Kinevezésük ellenére a rendes bírácoknak négy évet kell eltölteniük, és át kell esniük az első szakmai értékelésen ahhoz, hogy büntetőbírói feladatokat láthassanak el, előzetes vizsgálatokat folytathassanak és előzetes tárgyalásokon ítéelkezhessenek. Negatív értékelés esetén a bíró egyéves továbbképzési időszakra jogosult. További negatív értékelés esetén a bíró gyakornoki státuszát elveszíti.

A szakmai gyakorlat első 28 éve alatt a CSM négyévente ellenőrzéseket és értékeléseket végez, amelyek a *belső előléptetéshez szolgálnak* alapul. Ezek az értékelések figyelembe veszik az ezen időszak alatt megszerzett képzést (tudományos szakirány stb.), a hatékonyságot, az érdemeket, a ~~szók~~stb.

Az Alkotmánybíróság bírácinak (15 tag) *kiválasztása* a felsőbb rendes és közigazgatási bíróságok bírái közül történik, még ha nyugdíjasok is, a jogi tárgyak egyetemi tanárai és a húsz évnél hosszabb ideje ügyvédi tevékenységet folytató ügyvédek közül (a CRI 135. cikkének (2) bekezdése). Az Alkotmánybíróság bíráinak egyharmadát a legfelsőbb bíróságok, egyharmadát a köztársasági elnök, a többit pedig a parlament együttes ülésén nevezi ki.

3. ábra

A bírák kiválasztási rendszere Olaszországban

Jogi egyetemi diploma (legalább négyéves)

5. A bírák kiválasztási rendszere Portugáliában

Szakképző iskolák a jogi szakmák számára

Portugáliában a bírák kiválasztási rendszere a nyilvános bírói

versenyvizsga. A 2002. február 19-i 13/2002. sz. törvény jóváhagyja a közigazgatási és ügyészégi bíróságok alapszabályát (amelyet a 2008.

január 14-i 2/2008. sz. törvény módosított, amely szabályozza a bírói pályára lépés rendszerét a bírák képzését, valamint az Igazságügyi Tanulmányok Központjának 18 fellegét, felépítését és működését; módosította a 2011. november 28-i 60/2011 sz. törvény és a 2013. július 3-i 45/2013. sz. törvény).

Portugáliában a bírói kar a Legfelsőbb Bíróság bíráiból, a "relações" (másodfokú) bírákból, a törvényszéki bírákból (elsőfokú) és a különleges bírákból (a Számvevőszékben, a közigazgatási bíróságokon, a katonai bíróságokon és az ügyészégi bíróságokon) áll. A portugál bírák kiválasztásának rendszerét a francia rendszer befolyásolja, és egyes jellemzői megegyeznek a spanyol rendszerrel. Ez egy alkotmányos rendszer. A portugál alkotmány a következő elveket tartalmazza

Az Alkotmány arról is rendelkezik, hogy ezt a folyamatot egy testület irányítja: a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács (Consejo Superior de la Magistratura) (Oberto, 2003: 97-98). Az Alkotmány rendelkezik arról is, hogy ezt a folyamatot egy testület, a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács irányítja (Oberto, 2003: 97-98).

A bírói hivatás szabályozásáért felelős szervek a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács (*Conselho Superior da Magistratura*)⁷ és a Közigazgatási és Ügyészségi Bíróságok Legfelsőbb Tanácsa (*Conselho Superior dos Tribunais Administrativos e Fiscais*).⁸ Ezek az igazságszolgáltatás igazgatására és irányítására szolgáló szervek, de összetételükből adódóan nem tartoznak rendszeren a bírói önkormányzathoz.

A Magisztrátus Főtanácsának a bírák tekintetében a következő hatáskörökkel rendelkezik: 1) to designate, transfer, appoint, promote and promote judges; 2) to appoint, assign, transfer, promote, dismiss and assess the professional merits of judicial magistrates and judicial officers; 3) to issue opinions and reports on the status of judicial magistrates and on judicial organisation; 4) to study and propose to the Minister of Justice legislative decisions for the improvement of judicial institutions; 5) to determine the number and composition of the sections of the High Court of Justice and of the Courts of Relation (2nd instance); 6) to establish priority criteria for the processing of cases pending in the courts; 7) to establish the number of judges and judges of the High Court of Justice and of the Courts of Relation (2nd instance); 8) to establish the number of judges and judges of the High Court of Justice and of the Courts of Relation (2nd instance); 9) to establish the number of judges and judges of the High Court of Justice. 6) a bíróságok előtt folyamatban lévő ügyek feldolgozására vonatkozó elsőbbségi kritériumok megállapítása.

A Közigazgatási és Ügyészségi Bíróságok Főtanácsának hatáskörébe tartozik: 1) a bírák kinevezése, kinevezése, áthelyezése, előléptetése, hivatalukból való felmentése és szakmai érdemeik értékelése, valamint fegyelmi intézkedések elfogadása; 2) javaslatok és vélemények megfogalmazása a jogszabályokról,

7 A Magisztrátus Főtanácsának hatáskörét és illetékességét a Portugál Köztársaság Alkotmányának 217. és 218. cikke szabályozza. Az 1979-ben létrehozott, az Igazságügyi Minisztériumtól független hivatal. Az elnök a Legfelsőbb Bíróság elnöke. Ezenkívül két, a köztársasági elnök által kinevezett tagból áll, hét, a köztársasági közgyűlés által választott tagból, és csak hét rendes joghatóságú bíróból. A bírák megválasztására a hatályos törvény (az 1985. július 30-i 21/85. számú törvény, a bírák statútuma) közvetlen és általános választójogot ír elő, arányos képviselettel, legalább húsz választópolgárból álló listák összeállításán keresztül. Minden listának tartalmaznia kell a Legfelsőbb Bíróság egy bíróját, két másodfokú bírót és négy elsőfokú bírót.

8 A Közigazgatási és Ügyészségi Bíróságok Főtanácsát a Legfelsőbb Közigazgatási Bíróság elnöke vezeti, és két, a köztársasági elnök által kinevezett tagból, négy, a köztársasági közgyűlés által választott tagból, valamint négy, az arányos képviselet elve alapján a kollégák által választott tagból áll.

(3) vizsgálatok és ellenőrzések elrendelése.

A bírák alapképzési eljárásába a *Diario de la República* című napilapban közzétett *nyilvános versenyvizsga* út lehet bekerülni, amely többek között meghatározza a vizsgatárgyakat. Az eljárás különböző kiválasztási módszereket vesz figyelembe.

A versenyvizsgára való jelentkezés *feltételei* a következők: 1) portugál állampolgárság vagy portugál nyelvű államok portugál állampolgára, aki a viszonyosság feltételei mellett állandó lakóhellyel rendelkezik Portugáliában; 2) jogi diplomával vagy azzal egyenértékű jogi végzettséggel rendelkezik; 3) a tudományos minősítési útvonal esetében a jelöltnek mester- vagy doktori diplomával vagy azzal egyenértékű jogi végzettséggel kell rendelkeznie; 4) a szakmai tapasztalattal rendelkező jelöltnek legalább ötéves szakmai tapasztalattal kell rendelkeznie; 5) a közfeladat ellátására vonatkozó egyéb általános követelményeknek kell megfelelnie.⁹

Miután a versenyvizsgára bocsátottak listáját jóváhagyták és közzétették, a *Centro de Estudos Judiciários*¹⁰ igazgatója a versenyvizsgára bocsátottak számának megfelelően **határozza meg** a *vizsgabizottságok* számát. Az esküdtszékeket alkotó bírákat a mindenkori Legfelsőbb Tanács nevezi ki, a többi bírót pedig az igazságügyi miniszter nevezi ki az *Ordem dos Advogados* vagy a CEJ igazgatójának javaslatára a fennmaradó ügyekben. Az egyes esküdtszékek elnökét a CEJ igazgatója nevezi ki a felsőbbbíróságok bírái és ügyészei közül. A zsűri összetételét a *Diário da República* című napilapban és a CEJ honlapján legalább 10 nappal a kiválasztási eljárás kezdete előtt közzé kell tenni.

A *kiválasztási módszer* három szakaszból áll: a) tudásvizsgálat; b) tantervi értékelés; c) pszichológiai vizsgálat. A tudáspróbák a versenyfeltételekben megjelölt témakörökben zajlanak. Két kieséses szakaszból állnak: (i) írásbeli szakasz; ii) szóbeli szakasz. A jelöltek számára

⁹ A versenyvizsgára való jelentkezési lapon a pályázóknak - egyéb követelmények mellett - adott esetben meg kell jelölniük, hogy melyik felvételi útvonalat választják, mivel ugyanazon a versenyvizsgán belül nem választhatják mindkettőt. Továbbá, ha a bírói kar vagy az ügyészség megüresedett álláshelyeinek betöltésére, valamint a közigazgatási bíróságok és a törvényszékek bírói álláshelyeinek betöltésére kiírt versenyvizsgára jelentkeznek, akkor is nyilatkozniuk kell választásukról, amennyiben alkalmasak.

¹⁰ Az *École National de la Magistrature* (ENM) francia ihletésű *Centro de Estudos Judiciários*. A központ az Igazságügyi Minisztériumhoz tartozik, de jogi személyiséggel, valamint igazgatási és pénzügyi autonómiával rendelkezik. A központ igazgatóját a miniszterelnök és az igazságügyi miniszter nevezi ki. Három tanácsa van: általános, pedagógiai és fegyelmi.

Ha van szakmai tapasztalata, ezt a szakaszt az önéletrajzának értékelése váltja fel.

Az *írásbeli szakasz*¹¹ anonim értékelésből áll, amely a jelölt által a jog alkalmazásával kapcsolatban adott információk minőségét, a válaszok tartalmának relevanciáját, az elemző és szintetizáló képességet, az előadásmód egyszerűségét és egyértelműségét, valamint a portugál nyelv ismeretét vizsgálja.

Az igazságügyi bíróságok írásbeli szakasza a következő, egyenként háromórás tudáspróbákból áll: (i) a polgári és kereskedelmi jog és a polgári eljárásjog eseteinek megoldására vonatkozó teszt; ii) a büntetőjog és a büntetőeljárásjog eseteinek megoldására vonatkozó teszt; iii) a kulturális, társadalmi és gazdasági témák fejlesztésére vonatkozó teszt. A tapasztalati úton jelentkező pályázók esetében az írásbeli vizsga egy bírósági határozat megfogalmazásából áll, amelyhez a pályázó által megjelölt választástól függően a bírósági eljárásokban általában előforduló, polgári vagy büntetőügyekben keletkező releváns dokumentumokat kell felhasználni.

A közigazgatási és bírói testületek megüresedett álláshelyeinek betöltésére irányuló írásbeli szakasz a közigazgatási és adójogi ügyek és eljárások megoldása, valamint a kulturális, társadalmi vagy gazdasági témák fejlesztése tárgykörökből álló tesztből áll. A szakmai tapasztalat alapján jelentkező pályázók esetében az írásbeli vizsga egy határozat megszövegezéséből áll, amely a pályázó által a felvételi kérelmében megjelölt lehetőségtől függően egy sor, általában bírósági, közigazgatási vagy adóügyekben előforduló releváns dokumentum elrendezésével történik.

Azok a jelöltek, akik az alábbiakban felsoroltak közül mindegyikből legalább 10 pontot (a 20-ból) szereznek, a *szóbeli* szakaszba¹² vagy a tantervi értékelésre kerülnek.

11 Az írásbeli szakasz esküdszékei legalább három tagból állnak, akiknek lehetőség szerint a következő arányokat kell tiszteletben tartaniuk: a) egy bíró, illetve adott esetben egy közigazgatási vagy igazságszolgáltatási bíró; b) egy ügyészségi bíró; c) egy elismert tekintélyű jogász vagy a tudomány és a kultúra más ágaiban elismert tekintélyű személyiség. A tudásvizgák szóbeli szakaszának és a tantervi értékelő zsűri öt tagból áll a következő arányban: a) két bíró, akik közül az egyik bíró igazságügyi bíró. A közigazgatási bíróságok és fellebbviteli bíróságok bírúinak elbocsátása esetén egy bíró az adott joghatóságból és egy másik bíró az ügyészségről; b) három személyiség, általában jogászok, a jog vagy a tudomány és a kultúra más területein elismert tekintéllyel rendelkező személyek vagy a civil társadalom más ágazatainak képviselői.

12 Az ismeretek szóbeli szakaszának és a tananyag-értékelésnek a bírálóbizottsága öt tagból áll, a következő arányban: a) két bíró.

az írásbeli szakaszt alkotó tesztek. A vizsga célja a jelölt jogi ismereteinek, kritikai, érvelési és kifejtési készségeinek, szóbeli kifejezőkészségeinek és portugál nyelvtudásának értékelése. A következő tudáspróbákból áll: a) az alkotmányjog, az európai uniós jog és az igazságügyi szervezet témaköreinek megvitatása; b) a polgári jog, a polgári eljárásjog és a kereskedelmi jog témaköreinek megvitatása; c) a büntetőjog és a ~~büntetőjog~~ ~~polgári jog~~ témaköreinek megvitatása; d) a közigazgatási jog, a ~~polgári jog~~ ~~polgári jog~~, a család- és fiataikorúak joga, valamint a munkajog témaköreinek megvitatása.¹³

A közigazgatási bíróságok bírói álláshelyeire pályázók esetében a szóbeli szakasz a következő tudáspróbákból áll: a) az Európai Unió alkotmányjogáról és igazságügyi szervezetéről szóló megbeszélés; b) a közigazgatási és adójogról szóló megbeszélés; c) a közigazgatási és adóügyi eljárásról és eljárásról szóló megbeszélés.

A *pszichológiai* tesztre azok a pályázók jelentkezhettek, akik a szóbeli szakasz valamennyi tudáspróbáján a 20-ból 10 vagy annál magasabb pontszámot értek el. A *pszichológiai vizsgálatot* egy illetékes szerv végzi. Célja a bírójelöltek képességeinek és személyiségjegyeinek felmérése pszichológiai módszerek alkalmazásával.

A *tantervi értékelés* egy nyilvános teszt, amelynek célja, hogy értékelje és rangsorolja a jelölt igazságügyi vagy kapcsolódó területeken szerzett szakmai tapasztalatainak következetességét és relevanciáját a bírói gyakorlat szempontjából. Ezek a vizsgák a következők: a) a jelölt önéletrajzáinak és szakmai tapasztalatának megvitatása; b) a jelölt tapasztalatai alapján jogi kérdések megvitatása egy gyakorlati eset kifejtése vagy megvitatása formájában. Az értékelés 60 percig tart.

A tantervi értékelés a következő kritériumokat veszi figyelembe: a) a jelölt szakmai tapasztalatának koherenciájával és relevanciájával kapcsolatos tényezők összességének relevanciája (60%); b) a jelölt önéletrajzáinak koncepciójával, szerkezetével és bemutatásával kapcsolatos tényezők összessége (60%); c) a jelölt szakmai tapasztalatával kapcsolatos tényezők összessége (60%); d) a jelölt szakmai tapasztalatának koherenciájával és relevanciájával kapcsolatos tényezők összessége (60%).

Legalább egy bíró vagy közigazgatási és helyi bíró, valamint az ügyészség egy bírāja, az e jogkörben megüresedett bírói állások esetében; b) három személyiség, általában jogászok vagy a tudomány és a kultúra területén elismert tekintéllyel rendelkező személyek, vagy a civil társadalom más ágazatainak képviselői.

13 A 2011. november 28-i 60/2011. sz. törvénnyel és a 2013. július 3-i 45/2013. sz. törvénnyel módosított, a bírói pályára lépés rendszeréről, a bírák képzéséről, valamint az Igazságügyi Tanulmányok Központjának jellegéről, felépítéséről és működéséről szóló, 2008. január 14-i 2/2008. sz. törvény 19. cikke.

(20%); a jogi kérdések megvitatásában való közreműködés minőségével kapcsolatos tényezők összessége (20%).

Alapképzés. A legmagasabb pontszámot elérő jelöltek között osztják ki az igazságügyi auditor státuszú alapképzésben való részvételre rendelkezésre álló helyeket.¹⁴ Az alapképzés két ciklusból áll: 1) egy elméleti és gyakorlati ciklus, amelyet a KEB székhelyén végeznek, a bíróságokon való rövid tartózkodás sérelme nélkül; 2) egy elméleti és gyakorlati képzési ciklus és egy bírósági tartózkodás a választott bírói szakterületen. Az alapképzés általános célja, hogy az igazságügyi ellenőrök a bírósági közigazgatási és közigazgatási bíróságokon bíróként, valamint az ügyészségen bíróként betöltött funkcióik gyakorlásához szükséges teljesítményminőséget és szakmai alkalmasságot szerezzenek. Mindkét ciklus időtartama szeptembertől a következő év júliusáig tart.

A helyettes bíróként eltöltött idő. Az alapképzési tanfolyamot sikeresen elvégző igazságügyi ellenőröket az Igazságügyi Főtanács, a Közigazgatási és Ügyészségi Bíróságok Főtanácsa vagy az Ügyészség Főtanácsa nevezi ki bíróhelyettesé. A helyettesítő bírói megbízatás időtartama 12 hónap (egyes esetekben további hat hónappal meghosszabbítható), az SJC által kidolgozott egyéni terv szerint. Az időszak végén, ha nincs akadálya, a bírákat ténylegesen kinevezik, ha pedig üresedés van, akkor asszisztensként.¹⁵

A *Conselho Superior da Magistratura*, a *Conselho Superior dos Tribunais Administrativos e Fiscais* és a Procuradoria General de la República évente megküldi az Igazságügyi Minisztériumnak az igazságügy-minisztériumnak az egyes bírói hivatalok számára szükséges bírák várható létszámáról szóló megalapozott információkat, figyelembe véve az alapképzésre fordított időt. A versenyvizsgára fenntartott helyek 25%-át a bírák, az ügyészségi bírák, a közigazgatási bíróságok bírái, illetve az izcal bírák számára tartják fenn.

¹⁴ Ez egy szerződéses képzési kapcsolat a sikeres pályázó és az Igazságügyi Tanulmányok Központja között. A szerződés semmilyen körülmények között nem ruházza fel a jelöltet köztisztviselői vagy állami alkalmazott státusszal. Lásd a január 14-i 2/2008. sz. törvényt, amely szabályozza az igazságszolgáltatásba való belépés rendszerét, a bírák képzését, valamint az Igazságügyi Tanulmányok Központjának jellegét, felépítését és működését (módosította a november 28-i 60/2011. sz. törvény, valamint a július 3-i 45/2013. sz. törvény), 31. cikk.

¹⁵ A 2008. január 14-i 2/2008. sz. törvény a bírói pályára lépés rendszeréről, a bírák képzéséről, valamint az Igazságügyi Tanulmányok Központjának jellegéről, felépítéséről és működéséről (módosította a 2011. november 28-i 60/2011. sz. törvény és a 2013. július 3-i 45/2013. sz. törvény), 32. és 70. cikk.

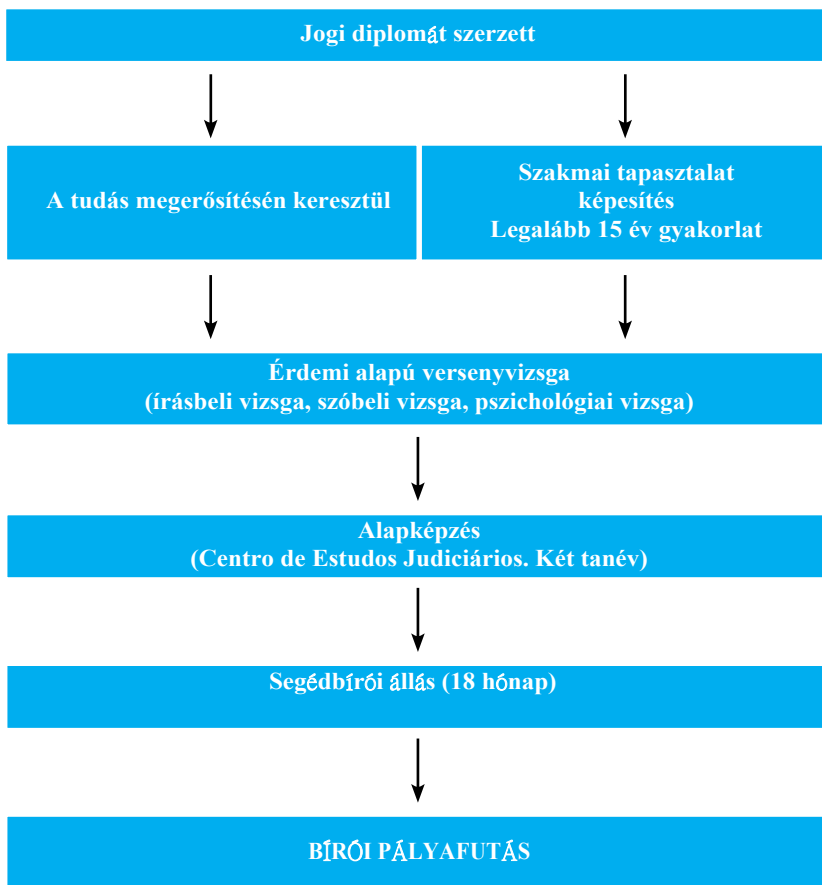
A bírói pályán belüli *előléptetés* előléptetések és belső versenyvizsgák útján történik. Az előléptetés során figyelembe veszik az igazságügyi ellenőrök által végzett ~~mutató~~ értékeléseket. Ezek a Magisztrátus Legfelsőbb Tanácsa által kinevezett, ~~köz~~ bírák, akiket a fellebbviteli bíróságok és az elsőfokú bírák közül választanak ki (Oberto, 2003: 99).

A Legfelsőbb Bíróság bíráinak kiválasztása nyilvános és nyílt, érdemeken alapuló versenyvizsga útján történik. Ezt az eseményt a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanács szervezi, általában kétévente. A pályázaton rendes bíróságok bírái, bírák és jogi végzettséggel rendelkező, igazolt érdemekkel rendelkező, a joggyakorlatban vagy a jogi oktatásban legalább húszéves szakmai tapasztalattal rendelkező személyek vehetnek részt.

Az *Alkotmánybíróság bíráit* a többi bíróság bírái és a jogi alap-, mester- vagy doktori fokozattal rendelkező jelöltek közül *választják ki*. Az Alkotmánybíróság tizenhárom bírójának közül tízet a Közgyűlés nevez ki, hármat pedig maguk közül választanak, minden esetben kétharmados minősített többséggel. A jelölt bírák közül hatnak más bíróságok bírájának kell lennie.

Egyes munkaügyi, családi, fiatakorúakkal kapcsolatos és vidéki bérleti ügyekben a bíróságok laikus bírákat (*juizes sociais*) is alkalmaznak. A 25 és 65 év közötti, portugálul írni és olvasni tudó, a polgári és politikai jogokat teljes mértékben gyakorló, elismert alkalmassággal rendelkező portugál állampolgárok közül választják ki őket, akiket nem vádoltak meg bűncselekménnyel, és nem is ítélték el bűncselekmény miatt.

4. ábra
A bírói pályára való belépés útjai és rendszere
Portugáliában

6. Európai doktrinális és elméleti befolyás Latin-Amerikában

Amint az már kiderült, a második világháborút követően a bírói függetlenség garantálására néhány európai állam (Spanyolország, Olaszország, Portugália stb.) két közös lehetőség volt: a) az érdemeken alapuló versenyvizsga-rendszer jelentősége; és b) a bírói tanácsok vagy a bírói kar jelentősége.

Az Igazságszolgáltatási Tanácsok létrehozása tekintetében Latin-Amerikában követik a példát. Ebben a régióban az elmúlt három évtizedben, és különösen az 1990-es években az igazságszolgáltatásnak a végrehajtó hatalomtól való függése és instrumentalizálása nyilvánvaló volt. Pontosan ebben az időben hozták létre vagy reformálták meg az Igazságszolgáltatási Tanácsot néhány latin-amerikai országban: Argentínában (1994), Bolíviában (1994), Kolumbiában (1981, majd 1991-ben reform), Costa Ricában (1989), a Dominikai Köztársaságban (1989), Mexikóban (1989) és az Egyesült Államokban (1991). (1994), Dominikai Köztársaság (1994), Ecuador (1992), El Salvador (1983), Mexikó (1983), Guatemala (1992), Honduras (1992), Honduras (1992), Nicaragua (1992), Mexikó (1992). (1995), Panama (1987) és Paraguay (1992) (Salas és Rico, 1990). Az Igazságszolgáltatási Tanácsok pozitív hozzájárulása mindkét kontinensen, valamint a bírák teljesítményalapú versenyvizsgával történő kiválasztásának rendszerének elfogadása általánosan elismert, de a bírói függetlenség ~~hosszú~~ való hozzájárulásuk, sikerük kisebb-nagyobb mértékben más alapvető társadalmi-politikai tényezőktől függ. A gazdasági és a médiarendszer fokozatos demokratizálódása például ugyanilyen strukturális anyagi ~~forrás~~ a bírói függetlenségnek. A tapasztalatszerzés folyamatban van (Guerra, 2002: 253-257).

Ami az igazságügyi iskolákat illeti, néhány európai ország (pl. a spanyol igazságügyi iskola, 1944) tapasztalatait kiterjesztették néhány latin-amerikai országra. Például Argentínában (1978) Chaco tartományban létrehozták a Centro de Estudios Judiciales-t, Mexikóban (1978) az Instituto de Especialización Judicial del Poder Judicial de la Federación de México-t, Chilében (1979) az Escuela de Jueces de la Universidad de Chile-t, Venezuelában (1980) az Escuela de la Judicatura en Venezuela-t, stb. stb. (Salas és Rico, 1990). 2011-ben a Latin-Amerikai Bírói Hálózaton (REDLAJ) belül létrehozták a Latin-Amerikai Bírói Iskolát (EJAL), amely a bírák és bírák képzésének és etikai normáinak emelését szolgálja (célja, hogy az elkövetkező években mintegy 50 000 bírót képezzenek ki). Jelenleg Spanyolországon és Portugálián kívül 19 latin-amerikai ország, valamint öt vendégország (Angola, Zöld-foki Köztársaság, Mozambik, São Tomé és Príncipe, Kelet-Timor) alkotja.

Ecuador konkrét esetében a Legfelsőbb Bíróság függetlensége veszélybe került, és az intézményt a történelem során instrumentalizálták. A tények azt mutatják, hogy a ~~függés~~ hiánya hogyan sértette az egyének, népek, nemzetiségek és a természet jogait. Az 1979-es alkotmányban a bírójelölteket a Nemzeti Kongresszus terjesztette elő, és ugyanez a Kongresszus nevezte ki őket. A követelmény az volt, hogy a pályázó legalább 40 éves legyen, és legalább 15 éves szakmai tapasztalattal (tanítás, szakmai gyakorlat vagy bírói pálya) rendelkezzen. A szám a

A Legfelsőbb Bíróságba megválasztott tagok száma 16 volt. Hatéves időtartamra választották őket. Az újráválasztás lehetséges volt, és a megüresedett helyeket ideiglenesen maga a CSJ töltötte be, amíg a Nemzeti Kongresszus kinevezte a tagokat. Az első alkotmányreform (1983) négy évre csökkentette a kinevezési időszakot. A második alkotmányreform (1992) ismét hat évre emelte, kétévente egyharmados részleges megújítással. Emellett 31-re emelte a Legfelsőbb Bíróság tagjainak számát, és megállapította, hogy a bíróság bírójelöltjeit egyenlő számban az elnök, a Nemzeti Kongresszus és maga a Legfelsőbb Bíróság terjeszti elő. Elismerte a határozatlan idejű újráválasztás lehetőségét is. A harmadik reform (1996) fenntartotta az előző reformban jelzett változásokat. A negyedik reform (1997) ismét megváltoztatta az eljárást; a bírói tisztségekre pályázó jelölteket a Legfelsőbb Bíróságnak kellett bemutatni és jóváhagyni. A követelmények a következők voltak: legalább 40 éves életkor és 20 év szakmai tapasztalat (tanítás, szakmai gyakorlat vagy bírói pálya). A Legfelsőbb Bíróság választott tagjainak száma 31 maradt, akiket **határozott** idő nélkül választottak meg, és a megüresedett helyeket kooptálással töltötték be.

Az 1998-as alkotmányban a CSJ bírójelöltjeit maga a CSJ választotta ki előzetesen, amelyet egy évvel korábban a Kongresszus (ismét) újjáalakított. A követelmény az volt, hogy a pályázó legalább 45 éves legyen, és 15 éves szakmai tapasztalattal (tanítás, szakmai gyakorlat vagy bírói pálya) rendelkezzen. A Legfelsőbb Bíróságba megválasztott tagok száma 31 volt. **Meghatározott** időtartam nélkül választották meg őket. A megüresedett helyeket kooptációval töltötték be. Az igazságszolgáltatás szervezeti törvényének első reformja (2005) létrehozta a polgárokat mint a bírójelölteket bemutató testületet, valamint egy ("egyelőre") minősítő bizottságot a bírák kinevezésére. Ezen túlmenően a CSJ tagjává válás korhatárát 65 éves korban **állapította meg**, és egyéb követelmények mellett azt is előírta, hogy a kinevezést megelőzően legalább három évvel korábban, legalább tizenöt éve működő egyetemen szerzett jogi doktori diplomával kell rendelkeznie. A fent említett törvény második reformja (2006) fenntartotta azt, amit az első reformban megreformáltak.

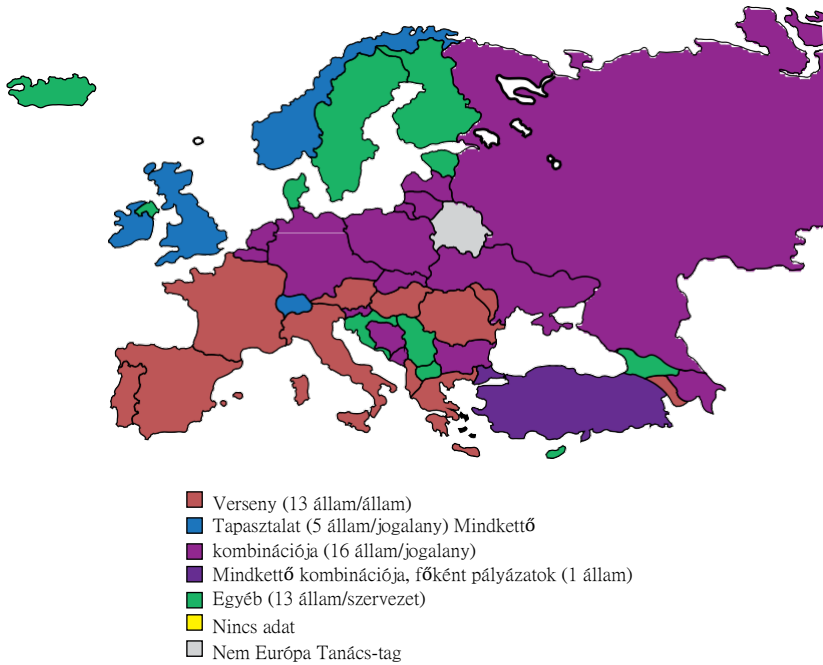
Az ecuadori bírák kiválasztási rendszerének e leírásából arra következtethetünk, hogy az 1998-as alkotmány sokkal zártabb rendszert tartalmazott, mint az 1979-es alkotmányban meghatározott rendszer; a 2008-as alkotmány azonban elkötelezett a Nemzeti Bíróság (amely a Legfelsőbb Bíróság helyébe lépett) függetlensége mellett. E célból megállapítja, hogy a Nemzeti Bíróság bírójelöltjeit maguk a polgárok választják ki előzetesen, és az Igazságszolgáltatási Tanács nevezi ki őket. A követelmény legalább 10 év tapasztalat, minimális életkorhatár nélkül. A Legfelsőbb Bíróság választott tagjainak száma 21. Kilenc évre választják őket, egyharmados megújítással.

háromévente, az újraválasztás lehetősége nélkül. Az üres álláshelyeket az Igazságszolgáltatási Tanács tölti be érdemi versenyvizsga útján. A bírák kiválasztásának ez a rendszere előrelépést jelent a nemzeti bíróságok bíráinak európai kinevezési rendszeréhez képest, ahol még mindig egy olyan rendszer van érvényben, amelyben más állami hatáskörök is közreműködnek.

Végezetül egy óvatosságra intő szó. A különböző jogrendszerekben, például Dél-Európában a bírák kiválasztásánál az érdemeken és a versenyen alapuló nyilvános versenyvizsga-rendszerek alkalmazása, valamint ezek hatása és átvétele Latin-Amerikában kettős célt szolgálhat. Az első, a becsületes és legitim, a bírák beavatkozástól való megszabadítására és függetlenségük megerősítésére irányuló őszinte vágynak felel meg, összhangban az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában (10. cikk) megfogalmazottakkal. A második, rejtett és illegitim megoldás az lenne, hogy magasan képzett, politikailag semleges és depolitizált, döntéseikben kiszámítható, a kapitalista piac érdekeinek közvetlen vagy közvetett kiszolgálói közé tartozó technikai bírákat hoznának létre. Ez lenne az a jogi eszköz, amelyre a tőkekapcsolatok egyre összetettebb piacának szüksége van. Ahhoz, hogy reprodukálni tudja önmagát, a kapitalizmusnak szüksége van arra, hogy megragadja, ellenőrizze és instrumentalizálja a nép igazságszolgáltatási hatalmát, különösen akkor, ha kormányaik nem a burzsoá érdekek, hanem a népi szükségletek és képességek kielégítése mellett döntenek.

melléklet

A bírák kiválasztási rendszere Európában

Forrás: Európai Igazságügyi Reformbizottság, *Európai igazságszolgáltatási rendszerek* (Európa Tanács, 2012).

7. Bibliográfia

AZ IGAZSÁGÜGYI REFORM EURÓPAI BIZOTTSÁGA

2012 *Európai igazságszolgáltatási rendszerek.* Európa Tanács.

A BÍRÁK NEMZETKÖZI SZÖVETSÉGÉNEK KÖZPONTI TANÁCSA

1999A *bíró egyetemes státusza*, n.d.

DI FEDERICO, Giuseppe, koordinátor.

2005 *A bírák és ügyészek felvétele, szakmai értékelése és előmenetelük Európában: Ausztria, Franciaország, Németország, Olaszország, Hollandia és Spanyolország.* Bologna: Editrice Lo Scarabeo.

GUERRA, Luis López

1997 "A bírák kormányzásának modelljei: Parlament és alkotmány".

In *Anuario Universidad Castilla-La Mancha* n.º 1: 10-32.

JARIA I MANZANO, Jordi

2010 "Selección, perfil profesional y formación inicial de los jueces en España". In *Revista de Educación y Derecho* n.º 3: 1-26.

O'CONNELL, Fiona és Ray MCCAFFREY

2012 *Bírói kinevezések Németországban és az Egyesült Államokban.* Northern Ireland Assembly: Research and Information Service Research Paper. 60/12. sz. dokumentum: 3-32. Március.

OBERTO, Giacomo

2003 *Recrutement et formation des magistrats en Europe. Etúd összehasonlító.* Németország: Editions du Conseil de l'Europe.

OLARIETA ALBERDI, Juan Manuel

2011 "A hatalommegosztás a polgári alkotmányosságban". A oldalon. *Nomádok. Revista Crítica de Ciencias Sociales y Jurídicas* n.º 32.

ENSZ

1985A *bírák függetlenségének alapelvei*, é.n.d.

SALAS, Luis és José María RICO

1990 *La carrera judicial en América Latina. Függetlenség, képzés és szakmaiság.* Centro para la Administración de la Justicia. San José de Costa Rica. Elérhető: http://enj.org/portal/biblioteca/funcional_y_apoyo/carrera_judicial/19.pdf, hozzáférés: 2013.1.19.

Jogi források

Németország:

A hatályos, 1972. évi módosított bírósági törvény.

Spanyolország:

Az igazságszolgáltatásról szóló, 1985. július 1-jei 6/1985. sz. szervezeti törvény (legutóbb 2011.7.22-én módosítva).

Az Alkotmánybíróságról szóló, 1979. október 3-i 2/1979. sz. szervezeti törvény (és annak a 8/1984., 4/1985., 6/1988., 7/1999. és 1/2000. sz. szervezeti törvényekkel bevezetett módosításai, valamint különösen a 2007. május 24-i 6/2007. sz. szervezeti törvény, a 2010. február 19-i 1/2010. sz. és a 2010. november 4-i 8/2010. sz. szervezeti törvények szerinti reformok).

Az Igazságügyi Akadémiáról szóló, 1995. június 7-i 2/1995 rendelet.

Olaszország:

160/2006. sz. törvényerejű rendelet az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésről.

A 2007. július 30-i 111. sz. törvény az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésről szóló 160/2006. sz. törvényerejű rendelet I. fejezetének módosításáról.

SCM, A rendes bírák alapképzésének szabályzata, 2012. június 12.

Portugália:

Az 1985. július 30-i 21/85. sz. törvény az igazságügyi bírák státútumáról.

A 2007. augusztus 14-i 36/2007. sz. törvény, amely igazgatási és pénzügyi autonómiával ruházta fel a Legfelsőbb Igazságszolgáltatási Tanácsot.

A 2002. február 19-i 13/2002. sz. törvény a közigazgatási és ügyészségi bíróságok alapszabályának jóváhagyásáról (a 2008. január 14-i 2/2008. sz. törvénnyel módosított, a bírói pályára lépés rendszeréről, a bírák képzéséről és az Igazságügyi Tanulmányok Központjának jellegéről, felépítéséről és működéséről szóló, a 2011. november 28-i 60/2011. sz. törvénnyel és a 2013. július 3-i 45/2013. sz. törvénnyel módosított).

Európa Tanács:

A Miniszteri Bizottság CM/Rec (2010) 12. ajánlása a tagállamoknak a bírákról: függetlenség, hatékonyság és felelősség.

A bírói függetlenség és a demokrácia Ecuadorban

Ricardo Restrepo Echavarría

Minden önjelölt demokrata egyetért azzal, hogy az igazságszolgáltatásnak függetlennek kell lennie. Azonban gyakran vita tárgyát képezi, hogy egy adott helyzet példázza-e ezt a függetlenséget vagy sem. A dolgozat célja, hogy kidolgozza a demokráciában a bírói függetlenség megfelelő koncepcióját, és azt felhasználva elemezze az ecuadori igazságszolgáltatási rendszert.

Az elemzés egy bizonyos szintjén a demokratikus bírói függetlenség alapja ennek a hatalmi ágának a létjogosultsága. Ennek létjogosultsága abban áll, hogy a joghatósági szférában a jogokat garantáló funkciót tölti be, függetlenül az érintettek hatalmi pozíciójától, beleértve az államhatalom más ágaiban tevékenykedő szereplők pozícióit is, elkerülve ezzel a lehetséges visszaéléseket, amelyektől Montesquieu és a fiatalabb Madison is óvott. Ahhoz azonban, hogy az igazságszolgáltatás megfelelő függetlenséggel rendelkezzen, meg kell védenie magát a hatalom nem állami szereplőinek indokolatlan befolyásától, illetve attól, hogy az igazságszolgáltatás egyes pártok politikai zsákmányává váljon. A jogok alkalmazása mind az igazságszolgáltatásban konkrét konfliktushelyzetekben, mind pedig az egyéb állami ~~fiók~~ alkotmányos ellenőrzése során történik. A független jogalkalmazás a bírák belső konfliktusokra való képességét és hajlandóságát is érinti. Az igazságszolgáltatás akkor független, ha ténylegesen ellátja feladatát, akár belső, akár külső, pozitív vagy negatív beavatkozás nélkül. A bírói funkció betöltéséhez szükséges feltételek megteremtésének módja szorosan kapcsolódik a bírói érdekek kérdéséhez. Gyakran hangoztatják, hogy az igazságszolgáltatásnak függetlennek kell lennie a politikától és a piactól. Owen Fiss (2003) szerint az igazságszolgáltatás politikától való függetlensége csak bizonyos mértékig megfelelő. Például az olyan államszakadások vagy átmenetek esetében, mint amilyenek 1983-ban Argentínában és 1989-ben Chilében történtek, nem helyénvaló azt gondolni, hogy a

A bírói funkciót teljesen el kell választani az állam jellegének politikai változásától. Általános tanulságként elmondható, hogy a demokratikus átmenet során az igazságszolgáltatást nem szabad megvédeni a történelmi változásoktól.

Másrészt azt gondolhatnánk, hogy az igazságszolgáltatási ügyeket mindenféleképpen el kellene szigetelni a piactól. Például egy olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely a bizonyítékok és ítéletek adásvételén alapul, nyilvánvalóan nem rendelkezik megfelelő függetlenséggel. Az igazságszolgáltatási rendszernek függetlennek kell lennie ettől a *fajta* piactól, különben a tőke korrupciójától függne. A jó igazságügyi szolgálat biztosítása érdekében azonban rendelkeznie kell a bírák kinevezésének alapjával a káderek közötti versenyben, a bírói tisztségek betöltésére irányuló nyilvános versenyvizsgákon, amelyekhez a funkciójuknak megfelelő fizetések társulnak. Ahogy Zaffaroni mondja, "az emberek azért fizetnek nekik, hogy bíráskodjanak, és jó igazságszolgáltatást akarnak" (1992: 145), amihez hozzáadható a jogaik garantálása a bírói szférában. Egy nagyon jó mechanizmus a hozzáértő bírák biztosítására az igazságszolgáltatásban egy ilyen bírói versenyvizsga-rendszer. Ebben a tekintetben a bírói függetlenség fogalma az intézményi tényezők olyan fokozatait és típusait tekintve alakul ki, amelyek lehetővé teszik és ösztönzik a bírói függetlenséget arra, hogy a jogokat garantáló igazságszolgáltatási közszolgáltatást nyújtson. Ebben a cikkben az igazságszolgáltatás és a többi hatalmi ág közötti kapcsolat elemzésével kezdjük, azzal a céllal, hogy összefoglaljuk és szintetizáljuk a bírói függetlenséggel kapcsolatos fogalmakat.

Ezeket az általános fogalmakat szem előtt tartva a továbbiakban a jog helyzetére alkalmazzuk Ecuadorban a demokráciába való 1979-es belépése óta, kiemelve a 2008-as alkotmány által fémjelzett alkotmányos átmenetet mint demokratikus és demokratizáló átmenetet, amely egy új, a gazdasági magánhatalmaktól és a politikai pártoktól független igazságszolgáltatási funkció kiépítésére törekszik, amelytől eddig függött.

1. Az igazságszolgáltatás függetlensége, amelyre érdemes törekedni

1.1 Az igazságszolgáltatás függetlensége az átmeneti államokban

Kiindulópontként jellemezhetjük a libertáriánus és liberális gondolkodásnak azt a kifejezett tendenciáját, hogy az államot a jogokat és a szabadságot fenyegető legfőbb veszélyként azonosítja. A kormányzati ágak közötti felosztás azt a célt szolgálja, hogy az egyes kormányzati ágak rendelkezzenek a szükséges függetlenséggel, hogy

ellensúlyozzák a többit, és így egyensúlyba hozzák a rendszert. A független hatalmak szerepe az, hogy ellensúlyozzák a többi hatalom tevékenységét. Mivel az államot a jogokat és a szabadságot fenyegető veszélynek tekintik, az egyensúlyt az állami cselekvés nettó megszüntetésében találják meg. Az állam minden egyes független ágának energiája arra összpontosul, hogy állandó harcot folytasson a többi ággal szemben. Az egyes hatalmak megerősödését úgy tartják fontosnak, hogy hatékonyan ki tudják küszöbölni a többi államhatalom fellépését, de nem annyira, hogy az veszélyeztesse a saját törekvéseik ellensúlyozására való képességüket - vagyis az államhatalmak akkor függetlenek, ha sikertelenül harcolnak egymás ellen. A hatalommegosztás és a hatalmi ágak függetlensége akkor kiegyensúlyozott, ha az állam ágai és ellenágai közötti kölcsönhatás *nulla egyensúlyt* mutat. A bírói függetlenség akkor valósul meg, ha a bírói ág kiküszöböli a többi ág tevékenységét, anélkül, hogy olyan felsőbbrendűséget érne el, amely megfélemez a többi ág képességét, hogy saját ambíciói ellen küzdjön. Mivel az állam állandó harcban áll ágai között, az embereket megvédi a visszaélésektől.

Ez a libertáriánus gondolat, ahogyan ismeretes, Montesquieu *A törvény szellemének* egy bizonyos értelmezésében gyökerezik, és erősen befolyásolta az amerikai állam kialakítását. "Nincs szabadság, ha csak a törvény hatalom nincs elválasztva a törvényhozó és a végrehajtó hatalomtól" (Montesquieu, 1748: 173), nehogy a népért és a nép között működő kormányban egyesek ambíciója ellensúlyozza mások visszaélési ambícióját (Madison, 1788). Nozick (1974) neoliberais gondolkodása nagyjából ugyanez: az emberek jogainak állítólagos védelme egy olyan állammal szemben, amely a törvényhozás és a közpolitika hatékony végrehajtása során - még ha alkotmányos rendelkezések vagy a lakosság többsége alkotja is - ipso facto illegitim hatalomforrás, mivel az ilyen cselekvés mindig költségekkel jár a nem beleegyező egyének számára.¹ Gyógyszerként azonban a totalitárius politikai hatalom ellensúlyozására független bíróságok bevezetését javasolják a rosszindulatú uralkodó vagy diktátor hatalmának ellensúlyozására, nulla egyensúlyban.

Az emberek, a jogok és a szabadság javára vált volna, ha Latin-Amerika 20. századi elnyomó katonai diktatúráinak lett volna olyan igazságszolgáltatásuk, amely független és harcolni akaró volt, hogy fellépjen az emberi jogok nagyarányú megsértéséhez vezető állami intézkedésekkel szemben. Ehelyett azonban a bíróságok gyakran szolgáltak

¹ Nozick számára, és ahogyan a neoliberális korszakban látjuk, a szűk értelemben vett fizikai biztonság és az ezen a területen működő szereplők kiváltságos szerepet játszanak.

hogy a törvénytelen és jogokat sértő politikai hatalom, az igazságosság és a szabadság. Ahogy Owen Fiss megjegyzi, az 1973-as chilei államcsíny után "a bíróság elnöke, Enrique Urrutia Manzana, az elnöki zászlót a tábormokra tette, és büszkén kijelentette: "A bírói hatalmat az önök kezében hagyom"" (Fiss, 2003: 58). Ekkorra Chile már ratifikálta az 1969 óta hatályos Emberi Jogok Amerikai Egyezményét. Az 1973-as puccs megsértette a 23. cikkben kodifikált politikai jogokat, amely többek között elismeri a választópolgárok szabad véleménynyilvánítással történő, egyenlő feltételekkel történő választásához és megválasztásához való jogot. Chile természetesen addigra még nem ratifikálta az Amerika-közi Bizottság és az Emberi Jogi Bíróság hatáskörét, és a panasz benyújtásakor úgy nyilatkozott, hogy ez a hatáskör az alkotmánya által előírt parlamenti ratifikációtól függ (Amerikai Államok Szervezete, é.n.). Emiatt sem az Amerika-közi Bizottság, sem az Amerika-közi Bíróság nem rendelkezett intézményi hatáskörrel arra, hogy üldözze ezt a jogsérelmet, amely az Emberi Jogok Amerikai Egyezménye szerint nem másból, mint "az emberi személy tulajdonságaiból" ered. Ez a pont azért fontos, mert megmagyarázza, hogy bár az emberi jogokat elismeri az Amerika-közi rendszer, amelynek feladata azok védelme, ezek a jogok attól függetlenül léteznek, hogy elismeri vagy védi őket ez a testület; és ezért lehetséges, hogy a jogokat anélkül is megsértik, hogy az Amerika-közi emberi jogi rendszert ~~alkotmány~~ foglalkozzon azok megsértésével.

Hónapokkal a diktatúrát létrehozó puccs előtt Chile ratifikálta a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi ^{Egyezségokmányát}, amely kimondja, hogy a diktatúrát megalapozó

"Az önrendelkezéshez való jog az emberi személy eredendő méltóságából ered", és elismeri: "Minden népnek joga van az önrendelkezéshez. E joguknál fogva szabadon határozzák meg politikai státuszukat, és szabadon folytatják gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésüket" (1. cikk). Ez az eszköz azonban csak 1976-ban lépett hatályba, amikor a chilei diktatúra már jól bejártott volt.

Mint ismeretes, ezeket a politikai jogokat továbbra is megsértették, amíg Patricio Aylwin meg nem választották és hivatalba nem lépett 1990-ben. De e jogsérelem mellett az állam politikája volt a több ezer ember megkötése, a kínzás és az eltűnések, és nehéz meghatározni, hogy melyik nemzetközi jogi eszközökben elismert emberi jogot ne sértette volna meg az állam. Ez idő alatt az igazságszolgáltatás az elnyomást szolgálta, mert - ahogy a legfelsőbb bíróság elnöke mondta - büszkén adta át magát Pinochetnek.

2 1972. február 10-én (United Nations, n. d.).

Amikor Patricio Aylwin elnök lett, két, az igazságszolgáltatás szempontjából releváns helyzettel kellett szembenéznie: 1) a jelenlegi alkotmányt 1980-ban, a diktatúra rémuralma idején fogadták el, amely írta, hogy módosításához a törvényhozás mindkét házában háromötödös szavazata szükséges (Constitución Política de Chile, 1980: 63. cikk), amelyben a Pinochet által irányított intézmények, különösen a nemzetbiztonsági hivatal és a legfelsőbb bíróság szenátorai voltak (Chile politikai alkotmánya, 1980: 45. cikk); és 2) a Legfelsőbb Bíróság, amely a Pinochet által kinevezett 17 bíróból 14-ből állt.

Tekintettel a Pinochet által vezetett katonaság akkori hatalmára, a Pinochet által vezetett katonaság akkori hatalmára, nem tűnt megvalósíthatónak, hogy elinduljon egy demokratikus legitimitású új társadalmi szerződés kidolgozására irányuló alkotmányos folyamat, amely kifejezné a nép szabad elhatározását a kormányzás és a kormányzás, vagy egy reform tekintetében. Ugyanezen okból, a katonai de facto hatalom fenyegetése miatt nem tűnt megvalósíthatónak egy más összetételű, demokratikus függetlenséggel rendelkező Bíróság létrehozása sem, amely a saját maguk által hozott törvények alkalmazásával érvényre juttatja a kormányzottak akaratát.

A demokratizálódó átmenet kontextusában azonban érdemes feltenni a kérdést, hogy *tisztán igazságügyi szempontból* - vagyis ha ez reális lehetőség lett volna, és ártatlan vérontás nélkül - vajon helyénvaló lett volna-e, ha az elnök egy új bírói kinevezési folyamatot irányít. Volt-e döntő oka annak, hogy nem támogatta egy új chilei Magna Carta demokratikus felépítését? Volt-e döntő oka annak, hogy nem vezette be a bírák demokratikus kiválasztási folyamatát a Pinochet-ichák helyett? A katonai fenyegetéstől eltekintve a válaszok nemnek tűnnek. Ami erkölcsileg megakadályozta az ideiglenes kormány felállítását, az a katonai fenyegetés volt. Ami erkölcsileg megakadályozta az igazságszolgáltatásba való beavatkozást, az az a fenyegetés volt, hogy a hadsereg elnyomással válaszol, és visszaállítja a diktatúrát; nem pedig az, hogy a bírói függetlenséghez nem lehetett hozzányúlni.

A maga részéről az argentin diktatúra idején az igazságszolgáltatás a rendszer szolgálatában állt, amely még Pinochetnél is jobban megsértette az emberi jogokat, ha az eltűntek számának hivatalos adatai ezt mutatják.³ A diktatúra nevezte ki a Legfelsőbb Bíróság bíráit. A hatalmi kérdéseket figyelmen kívül hagyva, és pusztán az igazságszolgáltatás kérdésére összpontosítva érdemes feltenni a kérdést, hogy a demokratikusan megválasztott Alfonsín elnök követelhetne volna-e ezeknek a bírónak a lemondását. Úgy tűnik, hogy erkölcsileg

³ A hivatalos chilei adatok a Rettig-jelentés szerint 2296 minősített gyilkosságról szólnak; Argentínában pedig az Emberi Jogi Titkárság szerint 13 000 eltűnt személyről van szó (Calvo, 2003).

törvényes lett volna, ha így tesz. A bírói függetlenség nem akadályozta meg a bíróságokat abban, hogy beavatkozzanak annak érdekében, hogy az igazságszolgáltatási rendszer kezdjen megfelelően alkalmazkodni a demokratikus rendszerhez.

Ugyanez mondható el a hivatalosan demokratikusnak tekintett nemzetekről az államátalakítási folyamatok során, még akkor is, ha a végrehajtó hatalom megmarad. Kérdéses, hogy az Egyesült Államok 1776-ban vagy 1787-ben demokrácia lehetett volna-e. Az Egyesült Államok függetlenségi nyilatkozatában és alkotmányában a születőben lévő nemzet, az Egyesült Államok az egyenlő jogok tiszteletben tartását és a nép kormányát hirdette meg. Hivatalosan az Egyesült Államokat demokratikus országnak tekintik. Nem szabad azonban megkérdőjeleznünk, hogy ez a nemzet demokratikus lehetett, amikor az állam jellege kizárólag a fehér férfi ültetvényesek és a fehér férfi elit kifejeződése volt. Manapság kétségbe vonhatjuk a demokrácia mértékét ebben az országban, mivel olyan politikai rendszerrel rendelkezik, amelyben a pénz, és nem az emberek megfontolt hangja határozza meg erősen az állam cselekedeteit (Ferguson, 1995; Lessig, 2011). A demokrácia hivatalos történetében azonban ezt a nemzetet gyakran demokráciának tekintik, és 1865-ben, amikor Észak megnyerte a polgárháborút a rabszolgatartó Dél ellen, az ország demokratizálódó átalakuláson ment keresztül.

A bíróságok eddig a tulajdonhoz való alkotmányos jog alapján tartották fenn a rabszolgarendszert. Azonban 1870-ben egy fehér déli számára nem lett volna fenntartható, hogy visszakövetelje azt a rabszolgát, amelyet egy másik fehér déli 1860-ban ellopott tőle. Nemcsak azért, mert a rabszolgaság etikaiilag megengedhetetlen, hanem azért is, mert a rabszolgatartás jogilag már nem létezett. Egyértelműnek tűnik, hogy igazságtalan lett volna, ha egy déli bíró 1870-ben úgy dönt, hogy a rabszolgatartó pozícióját vissza kell adni annak, aki igényt tart rá. Emellett valószínűtlen azt állítani, hogy a rabszolgarendszert támogató bíró a demokratikus és emberi jogi értékek szerint kívánatos értelemben függetlenebb bíró lett volna, mint az, aki a rabszolgaság eltörlésével bekövetkezett politikai változás miatt a helyébe lépett. Az igazságszolgáltatásba való be nem avatkozás, hogy a rabszolgarendszer védelmezőinek számító bírakat olyanokkal cseréljék le, akik nem voltak azok, nem igazolható a bírói függetlenség elvével.

Ezen esetek tanulsága az, hogy a jelentős demokratikus átmenetek során az igazságszolgáltatásnak nem feltétlenül kell összhangban lennie a politikai változásokkal, és néha csak az a tisztességes, ha beavatkozik. Ha egyik diktatúrából a másikba történik átmenet, a korábbi bírák megtartásának kérdése a függetlenség alapján nem tűnik indokoltnak.

a bírói függetlenség, mivel a két bírói testület egyike sem lenne független. Az állam demokratizálódó átalakulása esetén nem lenne szükségszerű a korábbi bírák fenntartása a bírói függetlenség alapján, mivel egy másik, demokratikusabb alapokon nyugvó állammodellt fogadtak el. Természetesen a demokratikus államból diktatúrába való átmenet során elengedhetetlen a korábbi bírák fenntartása, hogy megpróbáljuk megmenteni a rendszer legitimitásának élő elemeit. Ha az átmenet demokratizálódó átalakulás, amely új bírák megválasztását vonja maga után új kiválasztási folyamatok révén, amelyek az emberi jogokat garantáló legjobb gyakorlatokat fogják rögzíteni, akkor ennek megfelelően szükségszerű a változtatásuk.

1.2. A bírói függetlenség és a nép hatalma

A demokratikus és köztársasági elmélet⁴ alapján az állami cselekvés nem feltétlenül sérti sem a jogokat, sem az emberi szabadságot, sem a definíció, sem a természetjog alapján. A demokráciában a népek önrendelkezési joga, ahogyan azt a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya elismeri, alapvető emberi jog. A demokráciában ez a jog azt jelenti, hogy az állami cselekvés középpontjában álló döntéshozatali szabály a többségi szabály, amely felhatalmazza az államot arra, hogy aktívan vagy passzívan beavatkozzon az uralom megszüntetése érdekében: amikor egyesek jogait mások megsértik. A demokratikus alkotmány természetesen az állami cselekvés központi tengelye, mert kifejezi az együttélés elveit, amelyeket az emberek szabadságuk kihasználásával biztosítanak maguknak.

A demokratikus alkotmány elérésének egyik módja - talán a legfontosabb, bár nem a leggyakoribb - a polgároknak az alkotmány kidolgozásában, majd elfogadásában való magas szintű részvétele. Az alkotmánynak viszonylag merevnek kell lennie, de ez nem jelenti azt, hogy azt ne változtathatnák meg maguk a szuverén emberek, akik szabad akaratukat fejezik ki a szövegezés során.

Alexis de Tocqueville, aki az Egyesült Államok demokráciájáról írt, egyike azon klasszikus szerzőknek, akiket foglalkoztat, hogy a többség uralma ne váljon zsarnoksággá. Az általa elemzett rendszer legnyilvánvalóbb zsarnoksága azonban a kisebbségé volt. Éppen ellenkezőleg, mivel a lakosság többi részét elismerték és jogokat garantáltak neki, képes volt a kisebbség szerepét felvállalni.

⁴ Lásd például Ian Shapiro (2005; 2007; 2011; 2012), Philip Pettit (1997; 2009), valamint Sunstein és Holmes (2011) munkáit.

politikai jogok, például a választójog, amelyek javították az emberi jogok és szabadságok feltételeit.

Az igazságszolgáltatás egyik feladata az alkotmányos ellenőrzés alkalmazása azokban az esetekben, amikor a törvényhozó többség megpróbál eltérni azoktól az alkotmányos ~~paraméterektől~~ amelyek az emberek önrendelkezése során állapítottak meg. Ilyen esetekben a többség vagy az Alkotmány dönt? Ha az Alkotmány uralkodik, bármi legyen is az, akkor a demokráciában a szuverén emberek felett döntési szabály van. Ilyen esetekben az alkotmány nem lenne demokratikus alkotmány, és ezért nem olyan elvek összessége, amelyet az emberek önrendelkezésük során adnának meg maguknak. Első pillantásra úgy tűnhet, hogy ez az alkotmányos ellenőrzés gondolatának következménye. Ezután azonosíthatjuk a nyilvánvaló dilemmát: vagy az alkotmányosság ellenőrzése, vagy a demokratikus alkotmányosság.

Ahogy azt a *Marbury kontra Madison* ügyben klasszikusnak tűnő módon kifejezték, ha a többség döntései felett alkotmányos ellenőrzés van, akkor a többség nem hozhat az alkotmánnyal ellentétes döntéseket, és ezért az alkotmány a törvényesen alkotott hatalom alapvető forrása. Ecuador alkotmányának 1. cikke azonban a népet ismeri el szuverénnek, tehát a törvényesen megalkotott hatalom forrásának; így a nép ennek megfelelően ~~megadja~~ megadja az alkotmányt. Ráadásul a többségi szabály alkalmazásával az 1998-as alkotmányt, amely nem volt az alkotmány paraméterein kívül eső aktus, mivel nem vették figyelembe az alkotmányban, hatályon kívül helyezték, és elfogadták a 2008-as neokonstitucionalista alkotmányt. Hasonlóképpen, a szavazás segítségével történtek alkotmánymódosítások a politikai rendszerben a népjogok garantálásának elmélyítése érdekében, mind Chilében az 1989-es 59 reformmal és 2005-ben továbbiakkal (Biblioteca del Congreso Nacional de Chile, 2005), mind Argentínában 1994-ben.

Ráadásul, ha alaposan megnézzük a *Marbury kontra Madison* ügyet, láthatjuk, hogy az nem azt mondja ki, hogy a többség nem tehet minden helyzetben az Alkotmánnyal ellentétes dolgokat, hanem azt, hogy "rendes eszközökkel" nem teheti ezt meg. Marbury-nak abban az értelemben van igaza, hogy a törvényhozás egyszerű többsége nem változtathatja meg a legfelsőbb uralmat, amelyet a nép adományoz magának. Az Alkotmányban kikristályosodott alapvető szabályok megváltoztatásához a közakarat megbízható kifejeződésének azonosítására vonatkozó mérce emelkedik, de ez nem elérhetetlen *tout court*. Az Alkotmány határozza meg azokat a feltételeket, amelyek alapján az emberek elfogadják, hogy az állam képviseli őket, és a nevükben cselekszik. Emiatt a pusztá parlamenti többség vagy a választott végrehajtó hatalom nem elegendő e feltételek megváltoztatásához, mint ahogyan az sem, ha egy személy különleges meghatalmazást ad egy másik személynek, hogy a nevében eljárjon.

A másodikkak nincs törvényes hatalma arra, hogy megváltoztassa e hatalom feltételeit. Ehhez be kellene szereznie annak a személynek a beleegyezését, aki eredetileg közvetlenül adta neki a hatalmat. Hasonlóképpen, a népszavazás a legemblematikusabb módja annak, hogy a néphatalom legitim módon megváltoztassa az igazságszolgáltatás által az alkotmányos ellenőrzés során alkalmazott feltételeket. Ebben a tekintetben és ebben az értelemben a bírói funkciónak engedelmeskednie kell a demokratikus szuverénnek.

1.3. A bírói függetlenség és a piac

Egy valóban demokratikus államban az igazságszolgáltatás függetlensége azt jelenti, hogy a piacot nem engedik be az igazságszolgáltatás bizonyos területeire. A piac nem mindig jár megfelelő mechanizmusokkal és eredményekkel. Az igazságszolgáltatás egyik módja, hogy a piaci szabályok szerint működjön, a bizonyítékok, ítéletek és bírói tisztségek adás-vételének rendszere. E lehetőség szerint a bírák a legmagasabb ajánlatot tevőknek adják el ítéleteiket, és minden fél a pénz- és munkaerő-befektetéseket a személyes nyereség maximalizálására irányítja azon lehetőségek keretein belül, amelyeket az "igazságszolgáltatás" e rendszere kínál, így létrehozva a hatékonyság egy perverz típusát. Mint mindannyian tudjuk, ez egyszerűen a megvesztegetés legalizálásának egy újabb módja, és az igazságszolgáltatás szempontjából rendkívül hatástalan, mivel nem a valódi bizonyítékok és az emberek valódi jogai szerinti ítéletek - azaz az igazságosság - alapján működne, hanem aszerint, hogy ki tud a legtöbb pénzt felajánlani. Ez a fajta igazságszolgáltatási rendszer nagymértékben független lehet a politikai hatalomtól, de nagymértékben függ a tőkétől. Figyelemre méltó, hogy ebben a rendszerben sérül az az elv, hogy a törvény előtt mindannyian egyenlők vagyunk. Az igazságszolgáltatási rendszer, ahol a pénz uralkodik, bár nem a politikai hatalom, ezért nem nevezhető *függetlennek abban a* kívánt értelemben, ahogyan a demokráciában a bírói függetlenséget meghatározzák.

Hogy megvilágítsuk a bírói függetlenség más aspektusait, összehasonlíthatjuk egy másik szervvel, amellyel szemben azt mondják, hogy függetlennek kell lennie. Gyakran elhangzik, hogy a központi banknak egy független közintézménynek kellene lennie, amely az infláció ellenőrzésére hivatott. Ez még akkor is megtörtént, amikor túlértékelte a valutát, vagy elmulasztotta a likviditási válságok kezelésére szolgáló tőkeinjekciókat, aminek következményei például a termelőszektor és a foglalkoztatás károsodását, a válságok elhúzódását és következésképpen az emberek életkörülményeinek javítására irányuló képességet negatívan befolyásolják (Frenkel és Rapetti, 2010; Krugman, 2009; Baker, 2011). Az intézményi struktúra mögött egyértelműen a ~~magas~~ érdekei húzódnak meg, amely az alacsony inflációból a negatív hatások ellenére is profitál.

a lakosság többi része számára. A bírói függetlenség ilyen elmélete hasonlóképpen figyelmen kívül hagyhatja azt a ténnyt, hogy a feltételezett függetlenség a nép jogos érdekeitől távol álló hatalmak érdekeit instrumentalizálja, ami negatív hatással van a közjóra és a lakosság jogainak optimális biztosítására. Egyes teoretikusok rámutattak arra, hogy a bírósági függetlenség bejelentése gyakran jelzi a nemzetközi tőke számára a többségi döntéseket fékező intézmények dominanciáját, amelyek a jogaiknak kedvező erőforrás-elosztási rendszereket részesítik előnyben (Shapiro 2011).

A megfelelően elhelyezett és strukturált piac azonban szerepet játszhat a bírói függetlenségben. Zaffaroni szerint és az igazságszolgáltatás függetlenségéről szóló ENSZ-alapelvekkel összhangban a bírói függetlenség legmagasabb fokú fejlődése a bírák kinevezésének versenyeztetésen alapuló, érdemeken alapuló rendszerét foglalja magában, amely a nép törvényei szerint bíraskodik a vitás ügyekben. E célból kompetenciakritériumok alapján versenyvizsgákat tartanak, ahol a pályázók versenyeznek ezekért az állásokért, és azokat választják ki, akik a legjobban megfelelnek a megfelelő bírói, ismereti, etikai és jogi hivatástudattal rendelkező bírónak a kívánt területen.

1.4. Igazságügyi függetlenség, hatalmi harcok és kooptáció

Amint azt fentebb kifejtettük, a bírói függetlenség biztosításának egyik módja a bírák kiválasztásának meritokratikus módszerei. Ez biztosítja, hogy a bírákat ne klientelista indíttatásból vagy vállalati indíttatásból válasszák ki, ami olyan hatalmi hálózatokat táplál, amelyek aláássák a bírói kar azon képességét, hogy az igazságszolgáltatást szakszerűen és indokolatlan beavatkozás nélkül gyakorolja. Az igazságügyi tisztviselők szakmai alkalmasságával, biztonságával és képzésével kapcsolatban az Egyesült Nemzetek Szervezetének az igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó alapelvei kimondják:

A bírói tisztségre kiválasztott személyeknek feddhetetlen és alkalmas személyeknek kell lenniük, és megfelelő jogi képzéssel vagy képesítéssel kell rendelkezniük. Az igazságügyi személyzet kiválasztására alkalmazott bármely módszerrel biztosítani kell, hogy a személyzetet ne nevezzék ki nem megfelelő indíttatásból. A bírák kiválasztása során nem lehet megkülönböztetést alkalmazni faj, bőrszín, nem, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni helyzet, születés vagy jogállás alapján; nem tekinthető megkülönböztetésnek az a követelmény, hogy a bírói tisztségre pályázóknak az érintett ország állampolgárainak kell lenniük.

Amikor a pártok és hatalmi csoportok olyan mechanizmusokat vezetnek be, amelyek megakadályozzák a bírák meritokratikus kiválasztását, hogy olyan embereket ültessenek be, akik távol állnak az igazságszolgáltatástól, de a magán-, gazdasági és pártérdekeiket szolgálják, akkor a bírói függetlenség hiánya áll fenn.

A hatalmi harcok az érintett szereplőktől függően három szinten zajlanak: a formális államhatalom, a politikai pártok és a gazdasági hatalom szintjén. Mindegyik a közsféra terei és erőforrásai feletti uralomért folytatott illegitim harcot foglalja magában. Amikor a formális államhatalom küzdelme zajlik, az hagyományosan a klasszikus hatalmi ágak közül legalább kettő - a végrehajtó, a törvényhozó és a bírói hatalom - közötti küzdelmet jelenti. Ebben az esetben a fékek és ellensúlyok kezdetben említett szélsőséges forogatókönyvéhez közelítünk, ahol a hatalmak közötti egyensúlyt a közszereplés nettó hiányával azonosítják. A járulékos - de közvetlen - hatás azonban az állam létét egyáltalán indokoló közszolgálat hiánya, azaz az igazságszolgáltatás területén az igazságszolgáltatás hiánya. Az ilyen típusú konfliktusokban olyan hatalmak is részt vehetnek, mint a hadsereg vagy más, hivatalosan közhatalomként elismert hatalmak. Az igazságszolgáltatás azonban hagyományosan gyenge a többiekhez képest, és amikor hatalmi harcba keveredik, az általában nem azért történik, mert túllépi a demokratikus rendszerben az igazságszolgáltatás érvényesítésére szolgáló funkcióit, hanem azért, mert *más* hatalmak megpróbálják korlátozott vagy sikeres mértékben kooptálni autonómiájának területeit a jogérvényesítésben. A formális hatalmak küzdelme az igazságszolgáltatás elfoglalásáért azt jelenti, hogy a bírói funkciót nem lehet megfelelően gyakorolni, mivel nincs függetlensége a többi hatalmi ágtól. A függetlenség vagy azért sérül, mert a többi ág egyikének sikerült a saját javára és a közjó, a pártatlanság és a felek törvény előtti egyenlősége ellenében elfoglalnia a döntéshozatali teret, vagy azért, mert a többi ág közötti *va* bírói döntőbírói fenyegeti, sőt érinti.

Az elemzés egy másik szintje a politikai pártok közhatalmi erőforrásokért folytatott küzdelmére vonatkozik. Az egyik változat szerint egy politikai szereplő az állam fegyveres apparátusának felhasználásával törvénytelenül ráerőltetheti akarátát az általa kiválasztott bírák kinevezésére. Ahol a bírói függetlenség ilyen jellegű hiánya tapasztalható, ott a felek az állami hatáskörökért harcolnak és alkudoznak, ami a közcélok vagy a közös javak, például a jogok *ki* működés képességének rovására megy. Az igazságszolgáltatással kapcsolatban ez akkor fordul elő, amikor egy politikai párt az igazságszolgáltatás tereit és erőforrásait a saját politikai csoportja javára használja fel, és ha lehetséges, megbünteti az ellenzékiet, ezzel megsértve azt az elképzelést, hogy az igazságszolgáltatás a demokráciában normatív szempontból irreleváns kérdésektől függetlenül érvényesíti a jogokat.

A bírák kinevezésének egyik, erre különösen érzékeny rendszere a kooptáció, amely - figyelmeztet Popkin (2003: 176) - hajlamos "a konzervatív testületi mentalitás állandósítására, mivel a legfelsőbb bíróság bírái hajlamosak olyan embereket kiválasztani, akik ugyanazokat a nézeteket vallják, mint ők", megnyitva az ajtót a társ-pártiak előtt, és bezárva a többi előtt.

Az igazságszolgáltatás függetlenségéért folytatott hatalmi harcok kockázatának harmadik elemzési szintje a gazdasági hatalmaknak a közhatalom feletti ellenőrzésért folytatott harcát foglalja magában: a közhatalom privatizálását és a demokráciában betöltött funkcióinak elsorvasztását. A bírák érdekeikhez igazítása, kényszerítéssel vagy nagyképű beleegyezéssel, hogy az érdekeiknek megfelelő ügyekben ítéelkezzenek, egy újabb támadás a bírói függetlenség ellen.

Természetesen bizonyos esetekben ezek az egyszerű elemek kombinálódhatnak, és összetettebb helyzeteket teremthetnek. Például az egyik esetben az egyik formális kormányzati ág, amely az igazságszolgáltatás ellenőrzésére törekvő pártérdekek irányítása alatt áll, azzal álcázhatja tevékenységét, hogy azt állítja, hogy fékeket és ellensúlyokat hoz létre az igazságszolgáltatással való visszaélésekkel szemben. Hasonlóképpen előfordulhat, hogy egy pártos vagy gazdasági hatalom a bírói függetlenséggel ellentétes módon átvette az igazságszolgáltatás irányítását, de álláspontját a bírói függetlenség védelmének diskurzusába burkolózva leplezheti.

A hatalmi harcok során a bírák kinevezésére vonatkozó kooptációs rendszer különösen kedvez az igazságszolgáltatás átvételének a jogérvényesítést akadályozó hatalmak által, mivel nagyon kedvez bizonyos hatalmi csoportok bíróságokon való fennmaradásának és reprodukciójának, mivel lehetővé teszi számukra, hogy fennmaradjanak és reprodukálják magukat az igazságszolgáltatásban.

1.5. Anyagi feltételek

Montesquieu-t (1748: 171) idézve, aki a szabadságról beszél, egyetlen fogalom sem adott okot többféle értelmezésre, mint a *függetlenség* fogalma. Egyesek szerint ez az az eszköz, amellyel egy zsarnokot megdöntenek; mások szerint ez a hatalom egy olyan uralkodó beiktatására való felhatalmazás, aki engedelmisségre kényszeríti őket; megint mások szerint a fegyverviselés és az erőszak alkalmazása; egyes nemzetek úgy gondolják, hogy a függetlenség abban a kiváltságban áll, hogy hosszú szakállat viselhetnek. A függetlenség fogalmát mindenki a saját szokásainak és hajlamainak megfelelő ~~körülmény~~ között alkalmazza. Montesquieu (1748: 172) azonban a szabadságnak egy olyan jelentését ajánlja, amely a függetlenség megfelelő fogalmát jelezheti a bírói függetlenséggel kapcsolatban:

A szabadság csak abból állhat, hogy képesek vagyunk megtenni azt, amit meg kell tennünk, és nem kényszerülünk arra, amit nem szabad megtennünk.

A szabadságnak mint a függetlenség fogalmának ezen elemzéséből kiindulva az igazságszolgáltatás akkor független, ha: 1) megteheti, amit meg kell tennie; 2) megvan az akarata, hogy megtegye, amit meg kell tennie; és 3) nem találkozik olyan tényezőkkel, amelyek korlátozzák abban, hogy megtegye, amit meg kell tennie. Az eredmény az, hogy teljesíti a feladatát. És mit kellene tennie az igazságszolgáltatásnak? Igazságszolgáltatás a jogok alkalmazásával, beleértve az alkotmányos ellenőrzést is. Ez úgy történik, hogy egy ~~hatalmas~~ ~~hatalmas~~ bírő (beavatkozás, illetéktelen érdekek vagy előítéletek nélkül) a jog és az igazságosság legjobb ~~hatalmas~~ alkalmazza a bizonyított tényekre. Természetesen ez egy idealizálás, mert mindig lesznek korlátok, és valószínűleg soha nem lesz tökéletesen független bírói függvény; ahogyan nincsenek tökéletesen kör alakú valódi körök vagy valódi számítógépek, amelyek tökéletesen megfelelnek a matematikai elemzésüknek. Mindig lesznek tökéletlenségek. Azonban, ahogyan vannak olyan valós tárgyak, amelyek körök vagy számítógépek, mert elég közel állnak a matematikai követelményhez, úgy lehetnek olyan bírói hatalmak is, amelyek elég közel állnak az elemzéshez ahhoz, hogy független vagy nagyon független kategóriába lehessen sorolni őket. A függetlenség fokozatosan jön, és az a fontos, hogy megteremtjük az anyagi feltételeket ahhoz, hogy ez nagyon magas szinten megtörténhessen.

Zaffaroni szerint két szükséges feltétel a bírói tanács létezése, valamint a bírák nyílt érdek és versenyvizsgák alapján történő kiválasztása. Burgos (2003: 32) ~~emlékeztet~~ ~~emlékeztet~~ bírónak megfelelő képzéssel kell rendelkezniük a bírő által megfigyelt eljárások, érvelés és ítéletek alátámasztására, így védekezve a bírói ítélőképesség hiányával rendelkező bírő bizonytalansága ellen. Hasonlóképpen, pénzügyi védelmi biztosítási mechanizmusokat kell bevezetni annak megakadályozására, hogy a bírák olyan pénzügyi kiszolgáltatott helyzetbe kerüljenek, amely kiszolgáltatottá teszi őket a korrupciónak.

2. Ecuador útja: a 2008-as átmenet

Az eddig tárgyalt elemek nem alkotják a bírói függetlenség összetevőinek teljes katalógusát. Elemezhetjük azonban Ecuadorot a 2008-as alkotmány előtt és az alkotmányban megfogalmazott folyamat kezdetét is. 2008 előtt Ecuadorban olyan konszolidált politikai struktúra alakult ki, amelyet még Michel Camdessus, a Világbank

Nemzetközi Valutaalap, amelyet "a bankárok, a politikai-pénzügyi lobbik és a korrupciós kormánytisztviselők közötti vérfertőző kapcsolatként" írnak le (Burbach, 2008, idézi Ghosh, 2013). Ez a valóság, mint látni fogjuk, az igazságszolgáltatásban is megmutatkozott, amely komoly függetlenségi hiányosságokkal küzdött. A következőkben részletesen ismertetjük a bírói függetlenség szisztematikus megsértését, egy olyan államhatalmi ágat, amelyet 2004-re, a Legfelsőbb Bíróság bírúinak elbocsátásával gyakorlatilag teljesen átvettek más hivatalos államhatalmi ágak, politikai pártok és gazdasági érdekek, amelyek ellentétesek az ecuadori nép jogaival.

2.1. A neoliberális minimáldemokráciától a neoliberális áldemokráciáig

A bírói függetlenség formájának és mértékének változásait alkotmányos változások keretezték. 1997-re Ecuadorban véget ért a minimális ~~neoliberalis~~ demokrácia rendszerének viszonylagos stabilitásának időszaka, amikor az uralkodó elit úgy döntött, hogy az emberek kormányukkal szembeni elégedetlenségére alkotmánymódosítással, és ezzel együtt a bírói függetlenséget érintő mechanizmusok megváltoztatásával válaszol. Az 1997 és 2007 közötti évtizedet a "neoliberális áldemokrácia" korszakának nevezhetjük, egy olyan időszaknak, amelyben a minimális neoliberális demokrácia válságba került. Azért nevezhető *hamisnak*, mert a népnek az uralkodó elit általi megtevesztése új mélységeket ért el, és a lakosság többségének (ami egy demokratikus társadalom alapja) hiányzott a fennálló rend iránti érezhető érzése.

Ecuador neoliberális minimáldemokráciája Osvaldo Hurtado hatalomra kerülésével kezdődött 1981-ben, amikor Jaime Roldós elnök repülőgépe váratlanul lezuhant. Roldós 1979-ben választások útján került hatalomra, és az országnak egy határozottan nem neoliberális, az emberi jogokon alapuló, a teljes lakosságot érintő fejlesztési programot kínált. Hurtado lelkes híve volt a "felfelé történő újraelosztásnak", a neoliberalizmus egyik valódi elvének, olyan mechanizmusok révén, amelyek biztosították a veszteségek társadalmosítását és a nyereségek privatizálását, nagymértékben megsértve a tulajdonhoz való emberi jogot. Ebben az értelemben Hurtado, majd később Febres Cordero a Nemzeti Valutaalap és az Irányítóbizottság támogatásával az 1980-as években végigvitték az úgynevezett "szukretizációt". A magánszereplők dollárban fennálló kötelezettségeit átutalták a központi banknak, emellett az államadósságot a piaci érték feletti áron fizették ki, ami az ecuadoriaknak több mint 5 milliárd dollárjába került (Puetate, Viveros és Zapata, 2008). Az ECLAC és a Világbank adatai szerint Ecuadorban 1987 és 1998 között 17%-kal nőtt a szegénységi ráta.

A jogok és az anyagi életkörülmények romlása miatti lakossági elégedetlenség az elnöki székbe juttatta Abdalá Bucaramot, az anti-oligarchikus diskurzust folytató, rendszerellenes jelöltet. Hónapokkal az elnöki tisztség átvétele után a nyílt korrupció és a kormányzásra való nyilvánvaló alkalmatlanság tömeges összecsapásokban megnyilvánuló népi elutasítást váltott ki, amelyet az addig a politikai színteret uraló ~~and~~ pártok kihasználtak, hogy a közérdekű terek elfoglalásával előrébb jussanak. A León Febres Cordero, illetve Osvaldo Hurtado vezette Szociálkeresztény és Népi Demokrácia pártok a kongresszust arra kényszerítették, hogy Bucaramot kellő eljárás nélkül - mentális alkalmatlanság miatt - menessze, és népi konzultációval próbáltak eleget tenni a nép követelésének. Érdemes megjegyezni, hogy mivel az elnök nem kapott megfelelő eljárást a hivatalából való eltávolításához, alkotmányos értelemben Abdalá Bucaram maradt.

A kongresszus elutasította Rosalía Arteaga alelnököt elnöknek, és néhány nap múlva egyszerű többséggel Fabián Alarcónt választotta ideiglenes elnöknek, aki nem szerepelt az akkor hatályos alkotmányban. Csak az elnök volt jogosult népi konzultációt összehívni (Ecuador 1979-es alkotmányának 78. cikke). Fabián Alarcón azonban a törvényhozás támogatásával népi konzultációval próbált válaszolni a legitimációs válságra, amelynek két makroeleme fontos a jelen elemzés szempontjából: az első (3. kérdés) arra kérdezte a népet, hogy akarja-e, hogy az Alkotmány *reformja érdekében* nemzetgyűlés alakuljon; a második (11. kérdés) pedig arra kérdezte a népet, hogy akarja-e korszerűsíteni az igazságszolgáltatást azáltal, hogy jobb mechanizmusokat biztosít a Legfelsőbb Bíróság függetlenségének megőrzésére.⁵ A két kérdés népi jóváhagyásával a Szociálkeresztény Párt (PSC) és a Népi Demokrácia (DP) többséget szerzett a Nemzetgyűlésben, és Osvaldo Hurtado elnöksége alatt, felhatalmazás nélkül, tehát törvényesség és legitimitás nélkül úgy döntött, hogy a jelenlegi alkotmányt *eltörli* és egy újat készít, bitorolva a teljes alkotmányozói jogköröket. Eközben a kongresszus tizenhetedik alkalommal ígérte meg, hogy csak "ezúttal" ő választja ki a Legfelsőbb Bíróság bíráit (Albuja, 2006: 8). Az ugyanezen pártok által uralt Kongresszus elbocsátotta a Legfelsőbb Bíróság meglévő bíráit, és tetszése szerint bírákat állított be. Eközben az Országgyűlés jóváhagyta

5 A 11. kérdés feltételei a következők voltak: "a bírói kar korszerűsítése, a Legfelsőbb Bíróság bíráinak kinevezési rendszerének reformja, hogy azok magából a bírói karból kerüljenek ki; a **határozott** idő nélküli kinevezések, amelyek betartják a törvényben meghatározott szakmaiság és a bírói karrier kritériumait".

egy új alkotmány, amely a bírák kinevezésére a kooptáció mechanizmusát hozta létre, biztosítva a talárt öltött érdekképviseletek számára a reprodukció mechanizmusát. Ahogy az várható volt, a művelet "nagy nyertesei" a Keresztényszociális Párt érdekeltségei voltak (Conaghan, 2012: 656). Jamil Mahuad, a Népi Demokrácia képviselője támogatást kapott az elnöki tisztségre.

A pénzügyi intézmények általános törvénye, amelyet korábban Hurtado és Sixto Durán Ballén dolgozott ki és támogatott, lehetővé tette a bankok ingyenes állami garanciavállalását és a tőkeluxus liberalizálását, ösztönözve a bankokat a magas kockázatvállalásra, amelyet veszteség esetén a lakosságra hárítottak, nyereség esetén pedig privatizáltak (Vera, 2012). Ezt az 1998-as Magna Chartában, a negyvenkettedik átmeneti rendelkezésben alkotmányosították, elegendő idővel ahhoz, hogy a közpénzekkel rendelkező bankároknak kedvezzenek. Ez egy olyan perverz rendszer, amelyet Krugman úgy jellemzett, hogy ha fejre tippelünk, akkor én (az egyén) nyerek, ha pedig írva, akkor ön (a lakosság) veszít. A bankok 50%-a összeomlott, és a gazdaság 1999-ben közel 8%-kal zsugorodott. Az ECLAC adatai szerint 1998 és 1999 között a szegénység 44%-kal nőtt (27,17%-ról 39,24%-ra). A helyzetet súlyosbítja, hogy a szukres betétek befagyasztása miatt a dollárosítási folyamat során keletkezett veszteségek értékük mintegy 60%-át tették ki, ami az ecuadoriakra általánosságban áthárított költség. Jamil Mahuad betétjeinek befagyasztása önmagában az átlagemberek magántulajdonhoz fűződő jogainak megsértését jelentette a bankok javára 1 941 millió dollár értékben. Ezt az értéket a polgárok 3,311 milliárd dollárnyi betétjéből vonták ki. Ezenkívül az állam által fedezett bankok reorganizációjának költségei a becslések szerint 8 milliárd dollárba kerültek (Ecuadorinmediato, 2006).

Az igazságszolgáltatás terén Ecuadorra, a latin-amerikai régió többi részéhez hasonlóan, nem jellemző a bírói függetlenség magas szintje. Ecuador azonban még a régió országai közül is a Burgos (2003: 11) által használt minta átlaga alatt van. Ebben a mintában, amely Feld és Voigt (2002) adataiból származik, Ecuador igazságügyi függetlenségi indexe 0,4 (ahol a 0 az igazságügyi függetlenség hiánya, az 1 pedig a teljes igazságügyi függetlenség). A latin-amerikai minta átlaga 0,555 volt. Feld és Voigt tanulmánya szerint (2002, idézi Burgos, 2003) 2002-ben a Legfelsőbb Bíróság 1997-ben beiktatott tagjaival Ecuadorban nagyon alacsony volt a tényleges bírói függetlenség. Zaffaroni megfogalmazásában Ecuador igazságszolgáltatási működése 1997-től 2011-ig valahol az empirikus-primitív és a technobürokratikus között helyezkedett el, és a polgároknak nyújtott igazságszolgáltatási szolgáltatás alacsony szintje jellemezte.

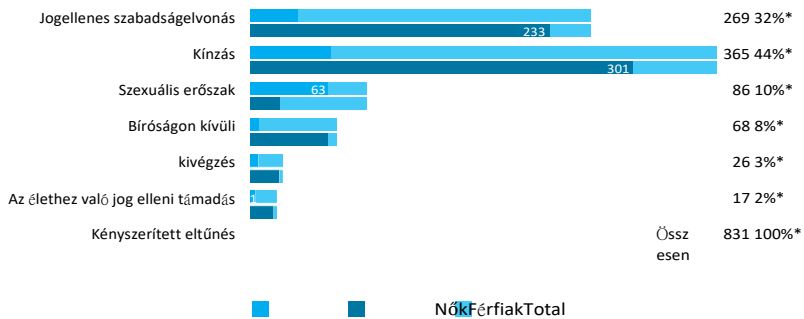
Az 1997-ben kinevezett és a neoliberális állam hatalmi harcainak kontextusában kooptációval irányított bírákat nem a bírói függetlenség elvének megfelelően nevezték ki. Először is, ez nem demokratizálódó átmenet volt, hanem a neoliberalizmus elmélyítése, amely megsértette az emberek jogait, akik kifejezték elégedetlenségüket egy új, nem demokratikusan bevezetett alkotmánnyal rendelkező állammal szemben - és nem járultak hozzá -.

Másodszor, a Legfelsőbb Bíróság későbbi elnöke, Hugo Quintana saját szavai szerint León Febres Cordero "társadalmi barátja" volt, és köztudottan a Szociálkeresztény Párt ischa-ja (*Diario Hoy*, 2004a). Hangsúlyozni kell, hogy ez azt az általános mintát követi, hogy Ecuadorban az igazságszolgáltatás a versengő hagyományos pártok politikai zsákmánya volt, és ez volt az a terület, ahol a Szociálkeresztény Párt volt a fő nyertes, néha még kevésbé rejtett mechanizmusok révén.

1984-ben León Febres Cordero és a Szociálkeresztény Párt először sértette meg tömegesen a bírói függetlenséget azzal, hogy könnygázzal és tankokkal megakadályozta, hogy a Kongresszus hatékonyan és törvényesen kinevezze a Legfelsőbb Bíróság bíráit. Ezzel a mechanizmussal a Szociálkeresztény Párt elkezdte kiépíteni az igazságszolgáltatás feletti ellenőrzését, és ezzel biztosította az igazságszolgáltatás fedezetét az emberi jogok megsértésének és az emberiség elleni bűncselekményeknek az ecuadori kortárs történelemben. A Legfőbb Ügyészség Igazságügyi Bizottsága feltárta az önkényuralmi rendszerekre jellemző emberi jogi jogsértéseket, mint például a jogellenes szabadságelvonás, kínzás, szexuális erőszak, bíróságon kívüli kivégzés, az élethez való jog elleni támadások és az erőszakos eltűnések, és az 1984 és 2008 közötti időszakra vonatkozóan a következő adatokat közli.

1. ábra

Az áldozatok által bejelentett emberi jogi jogsértések száma

* Az egyes emberi jogi jogsértések típusait bejelentő áldozatok százalékos aránya az 1984-2008 közötti időszakban regisztrált jogsértések teljes számából.

A legtöbb táblázatban a százalékos arányokat kerekítettük.

Forrás: Igazságügyi Bizottság (2010).

Az esetek több mint 50%-a és az áldozatok több mint 60%-a a keresztényszocialista León Febres Cordero időszakára (1984-1988) esik (Igazságügyi Bizottság, 2010: 66). Az ő korszakát a legkiemelkedőbb emberiség elleni bűncselekmények is jellemzik (Igazságügyi Bizottság, 2010: 333). Az Igazságügyi Bizottság által készített 1. táblázat (2010: 108) jelzi az igazságügyi tisztviselők emberi jogi jogsértésekben való részvételét.

1. táblázat

Felelős köztisztviselők

Igazságügyi funkció			
Nemzeti tisztviselők	Közalkalmazottak száma	Azon ügyek száma, amelyekben beavatkoztak	Az áldozatok száma
Adóügynökök			
Bírák			51
A második kerületi bíróság elnöke	1	1	
Szakértők			
Részösszeg	25		-

Forrás: Igazságügyi Bizottság (2010).

Miután 1997-ben a bírák újbóli kinevezésével megerősítette az igazságszolgáltatás feletti ellenőrzését, a PSZK és a DP által ellenőrzött "nemzetgyűlés" bevezette a kooptációt a jogalkotásban, hogy megőrizze és kiterjessze uralmát, különösen a Legfelsőbb Bíróság és a büntetőbíróságok felett (Basabe, 2011). A Legfelsőbb Bíróság 2004-ben elbocsátott bírái nagymértékben kötődtek León Febres Corde- rohoz. Az *El Comercio* című újság dokumentálta, hogy 2003-ban a bíróság több bírása találkozott Febres Corderóval és a Parti do Social Cristiano legalább egy másik tagjával Galo Pico bíró lakásában. Ezzel kapcsolatban León Febres Cordero megjegyezte: "Nem két, hanem 10 bíróval találkoztam, egy ismételt meghívásnak eleget téve" (*El Comercio*, 2009). Ebben a...

Ezenkívül a 2004-ben elbocsátott legfelsőbb bírósági bírákat súlyos bírálatok érték, mivel részt vettek az ítéletek eladásában, és nem foglalkoztak a nemzet számára legfontosabb ügyekkel, amelyek az igazságszolgáltatás alkalmazását követelték. Ezen túlmenően a 2004-ben elbocsátott legfelsőbb bírósági bírákat súlyosan vádolták azzal, hogy részt vettek az ítéletek eladásában, és elmulasztották a nemzet számára legfontosabb ügyek tárgyalását, amelyek a Szocialista Keresztény Párthoz kötődő bankárok, különösen az Isaías testvérek és a Filanbanco (*El Universo*, 2008) igazságszolgáltatást követeltek, akik 1999-ben gazdasági és politikai szakadékba taszították az országot (*Diario Hoy*, 2007). Hugo Quintana 2004-es kinevezését a Legfelsőbb Bíróság elnökévé úgy jelentették, mint a Szociálkeresztény Pártnak a Legfelsőbb Bíróság feletti ellenőrzésének megerősítését (*Diario Hoy*, 2004b). A legfelsőbb bíróság elfogultságát, valamint az országot befolyásoló pénzügyi és politikai hatalmakkal való kapcsolatát és függőségét jól mutatja a Rodrigo Fierro ügye. 2004-ben az *El Comercio* című újság rovatvezetője közzétett egy cikket, amelyben Wilma Salgado, a Betétbiztosítási Ügynökség vezetőjének jelentése alapján több olyan személyt, köztük Febres Corderót is megnevezte, akik felelősek az 1999-es pénzügyi összeomláshoz való törvénytelen cselekményekért. Figyelmén kívül hagyva a hiteles alapot, és mivel Fierro kijelentéseiben nem volt bizonyított a tényleges rosszindulat, a Legfelsőbb Bíróság bűnösnek találta őt rágalmozás vádjában (FIO 2004; IFEX, 2004).

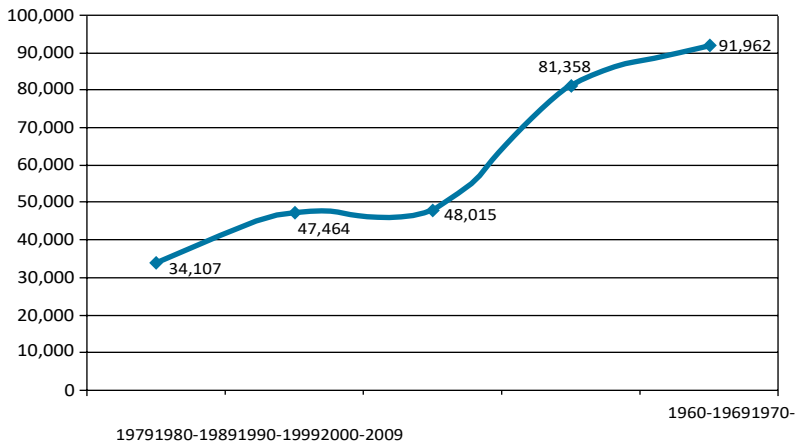
A szegénység növekedése, valamint az egyének és a közintézmények - például az igazságszolgáltatás - iránti bizalom csökkenése a bűnözés növekedésével jár együtt, amiről az emberölési arányok árulkodnak. 1980-ban Ecuadorban az emberölési ráta 6,4 gyilkosság volt 100 000 lakosra vetítve. 1990-re ez az arány 10,3-re emelkedett. 2001-ben az arány 15,59, 2006-ban pedig 17,79 gyilkosság jutott 100 000 lakosra (Undoc, 2012; Ministerio Coordinador de la Seguridad, 2013; Fundar, 2005). Ez azt jelenti, hogy 1980 és 2006 között az emberölések száma 178%-kal nőtt.

A Mahuad elnöksége által támogatott demokrácia alapvető jogainak garanciáinak hiánya az ecuadoriak tömeges külföldre távozását eredményezte. 1980 és 2004 között az ecuadoriak kivándoroltak...

1 154 582 ecuadori (Ramírez és Ramírez, 2005: 30-31), ami a teljes lakosság mintegy 10%-a. A teljes migráció mutatójaként az Egyesült Államokba irányuló ecuadori migrációt láthatjuk, amely a neoliberális korszakban jelentősen felgyorsult, és az 1990-es években majdnem megduplázódott a katonai junta által az 1970-es években kormányzott korszakhoz képest.

2. ábra

Az Egyesült Államokban legálisan tartózkodó ecuadoriak száma évtizedenként

Forrás: Jokisch (2007) a *migrációs statisztikák 2005-ös évkönyvével*, USA Belbiztonsági Minisztérium, 2006.

Doña és Levinson (2004) adataihoz képest Ecuadorban a neoliberális korszakban az ország határait elhagyó állampolgárok aránya abszolút értékben és a népességhez viszonyítva is *több mint kétszerese* volt annak, mint a Pinochet neoliberális diktatúrája alatt Chilét elhagyó chileieké. Ez jól mutatja, hogy az ország nem rendelkezik a demokrácia emberi jogi garanciáival.

Ezek a tények a bírói függetlenség megsértését mutatják a neoliberális korszakban, annak mind minimális, mind látszatdemokratikus formáiban, valamint e kormányzati rendszer igazságszolgáltatásra gyakorolt hatásait.

a polgárok jogai és igazságossága. Az uralkodó pártok a változásra irányuló népakaratot instruálták, és hamis demokráciát hoztak létre, ahol alkotmányuknak nem volt törvényessége és legitimitása. Ezzel egyidejűleg a népakaratot arra használták fel, hogy az igazságszolgáltatást (és különösen a Legfelsőbb Bíróságot) elszigeteljék a párt-, gazdasági és egyéb vállalati érdekektől, hogy pontosan az ellenkezőjét tegyék. Azzal, hogy az új bírákat a Legfelsőbb Bíróságba ültették, kiterjesztették hatalmukat az igazságszolgáltatás területén, és az új alkotmánnyal elrejtették azt az eszközt, amely a Legfelsőbb Bíróságban reprodukálta őket: a kooptációt. Azt, hogy a 11. kérdés népi felhatalmazása, amely 61%-os támogatottságot kapott (az "igen" vagy "nem" szavazatok közül), mennyire teljesült, jól mutatja, hogy hét évvel később a polgárok mennyire bíztak a politikai elit által a legfelsőbb bíróságba kinevezett bírákban: mindössze 31,7% (Seligson, Donoso, Moreno, Orcés és Schwarz-Blum, 2006: 82).

Lucio Gutiérrezt a legalacsonyabb szavazati aránnyal választották meg a versengő jelöltek közül (alig több mint 20%-kal az első fordulóban), miután részt vett a Mahuad elleni államcsínyben, amely egy rövid triumvirátust hozott létre, amely figyelmen kívül hagyta a többi államhatalmat. Gutiérrez olyan beszéddel került az elnöki székbe, amely elnyerte a baloldali pártok, például a Pachakutik és a Népi Demokratikus Mozgalom (Movimiento Popular Democrático) támogatását. Hamarosan azonban elszakadt ezektől a szövetségektől, az USA "legjobb szövetségeseiként" határozta meg magát, és követte a Nemzetközi Valutaalap előírásait: a közlekedési árak csökkentését és a kevés nemzeti hasznot hozó olajkitermelés engedélyezését (a Szociálkeresztény Párttal szövetségben). Amikor ez a szövetség kezd felbomlani, Gutiérrez szövetségre lép a Partido Roldosista Ecuatoriano és a Partido de Renovación Institucional Acción Nacional pártokkal, hogy megtegye azt, amit a Partido Social Cristiano tett 1997-ben: beiktassa bíráikat, akik hasonlóan reprodukálhatják magukat a kooptáció rendszerén keresztül "beavatkozás nélkül". Ezek a pártok közösen elhatározták, hogy a parlamenti csatornákon keresztül kiszorítják a Szociálkeresztény Pártot a Legfelsőbb Bíróságból, eltávolítva 27 bíróját, így létrehozva az úgynevezett "Pichicorte"-ot, amely ezen új pártérdekeket szolgálja.

Pásara (2011) mintája szerint 2008-ig a bíró profilja az igazságszolgáltatási funkciója alatt volt. A bírák passzívak és nem túl analitikusak. A bíráknek csak 1%-a rendel el bizonyítékokat, és gyakran használnak mérlegelés nélküli tanúvallomásokat. Például a 146-06. számú, 07.12.14-i ügyben egy anya feljelentette élettársát, amiért szexuálisan bántalmazta gyermekeit, akiknél az esetleges bántalmazás várható fizikai tünetei és pszichológiai rendellenességei mutatkoztak. A férfit azért mentették fel, mert két ember azt vallotta, hogy két órával később mentek a házhoz, és azt mondták, hogy nem tudták kideríteni, hogy a férfit bántalmazták-e.

semmi szokatlan nem történt. Egy másik esetben valakit félmillió dollár ellopásáért ítélték el pusztán négy ember vallomása alapján. Az ítéletek 36 százalékában hiányos a bizonyítékok elemzése; az ítéletek 22 százalékában nem egyértelmű, hogy mi bizonyított; az esetek körülbelül 30 százalékában nincs meghatározva, hogy milyen bizonyítékokra épül az ítélet (alkotmányos ügyekben 80 százalék, gyermek- és fiatakorúak esetében 56 százalék, büntetőügyekben 27 százalék); az ítéletek 30 százaléka nem eléggé indokolt ahhoz, hogy kellő tekintélyt érdemeljen. Graffe (2011) tanulmánya szerint az ecuadori bírói funkciót betöltő bíró ötször kevésbé produktív, mint a chilei bíró. E jelek alapján elmondható, hogy az ecuadori igazságszolgáltatási rendszerben a jogérvényesítés szintje nagyon alacsony; és a tanulmányban működő bírói ~~függő~~ fogalma alapján megállapítható, hogy az ecuadori is hasonlóan alacsony.

Ennek alapján elmondható, hogy az 1997 és 2007 közötti időszakban az állam hamis demokrácia volt; és hogy az igazságszolgáltatás függetlensége, beleértve a Legfelsőbb Bíróság függetlenségét is, ugyanilyen hamis volt. A látszat mögött egyértelműen ugyanazok a pártok keze munkálkodik, amelyeket a polgárok korábban elutasítottak a jogaikkal való visszaélés és az igazságszolgáltatásba való antidemokratikus beavatkozás elmélyítése miatt.

2.2. A neoliberais látszatedemokráciától a jogok és az igazságosság alkotmányos demokráciája felé vezető úton

A 2008-as alkotmány elfogadásának folyamata és az igazságszolgáltatás reformja jelentősen eltér az 1998-as alkotmány és az igazságszolgáltatás megfelelő átszervezésének folyamatától. Az Alkotmánnyal kapcsolatban négy különbségre tudunk rámutatni. Először is, az 1998-ban elfogadott alkotmányt megfelelő felhatalmazás nélkül, minimális részvétellel és a nép jóváhagyása nélkül dolgozták ki.⁶ Az 1997-es népszavazás alapján dolgozták ki, amelyet Fabián Alarcón, az ideiglenes elnök támogatott Abdalá Bucaram elnök leváltása után, aki az első volt a három megválasztott elnök közül, akik nem fejezték be mandátumukat nyolc éven belül. A népszavazás releváns kérdése azonban arra korlátozódott, hogy az Alkotmány reformja érdekében felállítsanak-e egy nemzetgyűlést, amint azt a fentiekben jeleztük. Annak ellenére, hogy a felállított nemzetgyűlés nem kapott felhatalmazást, úgy döntött, hogy új alkotmányt készít.

⁶ Elmondható, hogy a nép hallgatólagosan elfogadta az új alkotmányos államot, mivel nem utasította el. Ruiz és Cisneros e könyvben található fejezete azonban a lakosság tömeges, szisztematikus és széles körű mozgósítását mutatja be a kialakult "jogállam" ellen.

Ez a kérdés érvényteleníti az alkotmányt annak eredeti hibája miatt. Ezzel a színlelt alkotmányozási folyamattal ellentétben a 2008-as alkotmányt demokratikus legitimitással kezdeményezték. Az emberekkel közvetlenül konzultáltak arról, hogy egyetértenek-e egy alkotmányozó gyűlés létrehozásával, amely teljes jogkörrel rendelkezik az új alkotmány megalkotására és az állam intézményi kereteinek megváltoztatására. A 82 százalékos támogatottsággal a Képviselőház teljes legitimitással rendelkezett, hogy azt tegye, amire a nép felhatalmazta (CNE, 2007).

A második különbség abban rejlik, hogy ki fogalmazta meg a két alkotmányt. Az 1997-es nemzetgyűlésben a Szociáleresztény Párt és a Népi Demokrácia blokkja volt többségben (*Diario Hoy*, 1997b), két olyan hagyományos párt, amelyek az 1980-as években a szukretizáció folyamatát vezették, amelynek során a dollárban kifejezett magánadósságokat az állam fedezte, ami 5 milliárd dollárjába került az ecuadori népnek az intézkedés által védett magánérdekek javára. Ezt a gyakorlatot az 1999-es államcsőd mélyítette el, amely több mint 10 milliárd dollárba került az országnak. A 2008-as alkotmányt viszont többnyire a lakosság széles rétegeiből származó új szereplők írták. Az új Movimiento Patria Altiva y Soberana, az Alianza País elődje a szavazatok 69,47 százalékát szerezte meg. Az Alkotmányban a lakosság, köztük a hagyományosan kirekesztett csoportok, például az őslakosok, a nők és az afro-amerikai származásúak nagy arányban vettek részt. Az Országgyűlésben "[...] a mozgósítások és rendezvények között mintegy 70 000 ember jelent meg. A 23 nemzeti fórumon 11 500 polgár vett részt. Ezenkívül több mint 3100 javaslatot nyújtottak be a polgárok" (Ramírez, 2010: 94). Ez azt jelenti, hogy a folyamat sokkal közelebb állt ahhoz, hogy maguk az emberek írják meg saját normatív elveiket az együttélésekről.

A harmadik különbség az, hogy 1997-ben, azon túl, hogy a politikai pártok a nép jóváhagyása nélkül döntöttek az új alkotmány elfogadásáról, ezt súlyosbította, hogy abban az évben már csak 15,5 százalékos volt a nép támogatottsága (Latinobarómetro, 1997), a demokrácia 41 százalékos támogatottsága mellett (Latinobarómetro, 1997: 4), egy olyan időszakban, amikor a nép elégedetlensége miatt az elnökök átlagosan 1,2 évente váltották egymást. 2008-ban a nép közvetlenül maga hagyta jóvá az alkotmányt, a szavazatok 64%-ával (CNE 2008).

Negyedik különbségként pedig 2008-ban megfordultak a demokratikus jogállamiság hiányának egyértelmű jelei. Bár ez nem a megfelelő hely arra, hogy kimerítő elemzést készítsünk a demokratikus állam berendezkedésének gondolatáról, ez nem a megfelelő hely arra, hogy kimerítő elemzést készítsünk a demokratikus állam berendezkedésének gondolatáról.

az ilyen típusú ^{állapotokról}7, láthatunk néhány ilyen mutatót. A szegénység a 2007-es 36,7 százalékról 2011-re 28,4 százalékra csökkent (Ecuador Központi Bankja, 2012). Emellett a Gini-koncentrációs index már nem növekszik, hanem jelentősen csökkent.

2. táblázat
Gini egyenlőtlenségi index

Ecuador					
2004	2007	2008	2009	2010	2011
0,513	0,54	0,504	0,5	0,495	0,46

Forrás: ECLAC.

Az alkotmány elfogadása, valamint az igazságszolgáltatás reformja - amelynek tartós eredményei még bizonytalanok - a bűnözés és a kapcsolódó jogsérelmek csökkenésével járt együtt. Az emberölések száma a 2008-as 18,88-ról 2012-ben 12,14-re csökkent (Ministerio Coordinador de la Seguridad; Unodc, 2013), ami az emelkedő tendencia megfordulását és az emberölési ráta 36%-os csökkenését jelenti.

Az új alkotmányos keretben mechanizmusokat hoztak létre a demokráciában a bírói függetlenséget alkotó három kritériumként azonosított három kritérium teljesítése érdekében. Az igazságszolgáltatási funkciót az Igazságszolgáltatási Tanács irányítja, és az Igazságszolgáltatási funkció szervezeti törvénykönyvének megfelelően a bírák kiválasztására - beleértve a Legfelsőbb Bíróság helyébe lépő Nemzeti Bíróságot is - érdem- és versenyvizsgarendszert vezettek be, amely a jelölteknek képzési tanfolyamokon és vizsgákon kell részt venniük annak érdekében, hogy a bírák megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek az igazságszolgáltatási szférában érvényesülő jogokról.

A lakosságon belül jelentősen nőtt az államuk teljesítményének helyeslése. A demokrácia támogatottsága 1997-ben 41% volt (Latinobarómetro, 1997: 4); ez a nagyon alacsony támogatottság 2002-re tovább csökkent, 10%-ra (Latinobarómetro, 2002), és a demokrácia preferenciája is csak 10%-ra csökkent (Latinobarómetro, 2002).

7 A jogok és az igazságosság alkotmányos demokráciaelméletének további kifejtését lásd Restrepo (hamarosan megjelenő).

29% (Latinobarómetro, 2002: 6). 2005-ben a kormányba vetett bizalom 24 százalék volt, és csak 20 százalék hitte, hogy a választások nem voltak csalárdak; Ecuador a régió utolsó előtti demokratikus országa volt, és csak 14 százalék volt elégedett a demokráciával (Latinobarómetro, 2005). 2011-re, amikor a 2008-as átmenet már folyamatban volt, Latin-Amerikában nem volt olyan ország, amelynek lakossága jobban bízott volna a kormányában, mint Ecuadoré, és nem volt olyan ország, amely jobban bízott volna abban, hogy a demokrácia igazságosságot és garantált jogokat hoz. Ez azután történt, hogy Ecuador az utolsó előtti helyen állt a kormány jóváhagyása és a demokratikusnak tartott önértékelés tekintetében, és az utolsó helyen állt a tekintetben, hogy az állam megfelel-e a jog és az igazságosság követelményeinek (Latinobarómetro, 2005; 2011). Míg 2005-ben Ecuadorban volt a legmagasabb a köztisztviselők korrupciójának észlelt szintje, 2011-ben Ecuador a második helyen állt az állam hatékonyságának észlelése és a legmagasabb az állami szolgáltatásokkal való elégedettség tekintetében (Latinobarómetro, 2005; 2011).

Ezek a tények azt mutatják, hogy az új alkotmány nem csak formális, hanem valódi törést jelentett az ecuadori demokráciában, amelyet a mindenki jogainak garantálása *kíván* jellemezni. Az igazságszolgáltatás valódi függetlenséget biztosító átalakítása a jogok és az igazságosság alkotmányos demokráciájának valódi kiépítése egyik alapvető eleme lenne.

3. Következtetés

Általánosságban elmondható, hogy 1981 és 1997 között Ecuadorban minimális neoliberais demokrácia volt, egy olyan rendszer, amely nagy népi elégedetlenséghez vezetett, amely megkérdőjelezte azt. A politikai és gazdasági elit úgy próbálta enyhíteni az elégedetlenséget, hogy az 1998-tól 2008-ig tartó neoliberais alkotmányos demokráciát telepítette a valódi neoliberais struktúrák fölé, amelyek a lakosság jogainak rovására monopolizálták az erőforrásokat.⁸ Ennek az állapotnak a jellege nem került el az igazságszolgáltatás és a Legfelsőbb Bíróság területét. Az egész korszakot a bírói függetlenség hiánya jellemezte, az állam pártpolitikai, katonai, gazdasági, törvényhozói és elnöki hatalma nem megfelelő módon avatkozott be az igazságszolgáltatásba. A korrupció uralta a terepet, és az igazságszolgáltatást a hatalom szereplői megvásárolták és eltorzították.

⁸ Néha a pontos dátumok elrejtik az átmeneti pillanatok homályosságát, amelyeket inkább úgy lehetne leírni, mint olyan időszakokat, amikor "valami haldoklik, de nem egészen haldoklik, és ugyanakkor valami születik, de nem egészen születik" (Hugo Chávez idézi Gramscit, idézi Ruiz, 2008).

az országban. A pozitív jogi oldalon a kooptációt mint alkotmányos-intézményi mechanizmust legalizálták, hogy a hagyományos kirekesztő elit, különösen a Szociálkeresztény Pártból, ellenőrizhesse a Legfelsőbb Bíróságot.

A 2008-as év demokratizálódó átmenetet jelent Ecuadorban, amelyben az emberek kezdik gyakorolni az államuk feletti valódi ellenőrzést, a jogok és az igazságosság alkotmányos demokráciájának megteremtése érdekében. Az állam általános átalakulási folyamatának következményeként az igazságszolgáltatási ágazat is változásnak van kitéve, amelyet az ágazat mélyreható átalakításának népi jóváhagyása vezérel. Ez az átszervezés azt jelentette, hogy a bírói tanács által irányított bírói testületbe, beleértve a Nemzeti Bíróságot is, érdemeken alapuló versenyvizsgálóval, valamint a bírák megfelelő jogismeretét biztosító képzéseken keresztül lehet majd bekerülni.

Ha az ebben a cikkben javasolt elképzelések érvényesek, akkor nincs jó ok arra, hogy a régi rendszer bírái visszatérjenek a bírói karba pusztán azért, mert korábban a bírói karhoz tartoztak. Nem részesülhetnek kiváltságban, nem tarthatók fenn és nem helyezhetők vissza állásukba érdemek és versenyvizsgák nélkül, az összes többi bírójelöltre vonatkozó követelményekkel és eljárásokkal összhangban. Ez nem tagadja, hogy vita folyik azokkal a bírakkal kapcsolatban is, akiket a neoliborális korszakban megfelelő eljárás nélkül távolítottak el posztjükről. Ugyanakkor világossá kell tenni, hogy ezek közül az emberek közül sokan *ügynökök* voltak, akik pozíciójukból kifolyólag hasznot húztak a lakosság jogainak szisztematikus megsértéséből, amelyet állítólagosan szolgáltak.

Hasonlítsuk össze egy analóg esettel. Tegyük fel, hogy két banda, az ARTUK és a BUTAK, tulajdonjogi szabályokat hoz létre egy területen a terület erőforrásainak kitermelésére és kiaknázására, beleértve azokat is, amelyek a lakosság többségétől származnak, akitől boldogtalanul elveszik azt, ami az övék. Az általuk felállított rendszer "felfelé osztja újra", ahol ők vannak, és így meglopja a lakosságot. Egy nap ARTUK élelmiszert lop az emberektől, és új tulajdonjogi szabályokat hoz, amelyek szerint a zsákmányt legalizálják. Az emberek felbolydulnak, és a társadalom válságba kerül, mivel érzi, hogy kárt okoznak neki, és nem járul hozzá. Kellő eljárás nélkül, a fennálló rendszer minden szabályát és ~~de~~ megszegve, BUTAK önkényesen kihasználja a válságot, hogy az ARTUK-ot megfossza az emberektől ellopott élelmiszertől. Az ARTUK a nemzetközi hatóságokhoz fordul, panaszkodva, hogy nem volt megfelelő eljárás, és hogy az államnak, amelyet az emberek forrásaiból finanszíroznak, fizetnie kell.

Ugyanígy a Keresztényszociális Párt által vezetett uralkodó koalíció 1997-ben átvette a Legfelsőbb Bíróság irányítását, így az emberek követelték az igazságszolgáltatáshoz való beteljesületlen jogukat. Aztán jött a Hazafias Társadalom Párt az ecuadori Roldosista Párttal együtt, és magukhoz ragadták az igazságot. Miután elvesztették ezt a helyet, a Partido Social Cristiano volt bírái a megfelelő eljárásra hivatkoznak. A konkrét esetnek más bonyodalmai is vannak, mert nem lehet azt állítani, hogy minden 2004-ben elbocsátott bíró keresztényszocialista eszköz volt. Ugyanakkor elmondható, hogy az analógia a valóság nagy részét magában foglalja.

A kártérítés legalábbis ezen emberek jelentős részének olyan lenne, mintha egy áruló kormány vagy annak egy része által vállalt visszatartó adósságot vennénk át, hogy azt az emberekkel fizetessük meg, a neoliberalizmus felülről lefelé irányuló újraelosztási mintáját követve, amelyet a demokrácia, a jogok és az igazságosság épülő új államában határozottan elutasítanak. Annak elkerülése érdekében, hogy a nép végül a régi oligarchia kárait fizesse meg, fontos, hogy a jogokat megsértő egyes szereplőket a megismétlés joga alapján felelősségre vonják (az Ecuadori Köztársaság alkotmánya,⁹ 2008: 11.9. cikk).

Ez az esszé nem fejeződhet be anélkül, hogy ne mutatnánk be néhány fontos kihívást, amelyekkel Ecuador valódi demokratizálódási projektje szembenéz. Kettőt említek. A Polgári Forradalom Kormányának politikáját két tengely vezérli. Az első a hagyományos pártok által irányított neoliberais állami demokrácia által hátrahagyott szociális adósság kifizetésére vonatkozik. A második a termelési mátrix megváltoztatása a szabad tudáson alapuló, nem extractivista gazdaság felé. Ez a változás nem csak az ~~új~~ szereplőit érinti, hanem az úgynevezett stratégiai ágazatokat is. A stratégiai ágazatokon belül egyes magas rangú tisztviselők nyíltan kijelentik, hogy a 2008-as alkotmányra hivatkozva nem alkotmánypártiak, és büszkén mondják, hogy ők dolgozták ki az 1998-as alkotmány gazdasági részét. Az 1998-as alkotmány tárgyalt negatív tulajdonságain túlmenően a legmagasabb szinten formalizálta a neoliberalizmust, a gazdaságot "piacinak" nyilvánította, és állami garanciát nyújtott a magánbankoknak, ami az 1999-es válságot szította.

Ezzel elérkeztünk a második figyelmeztetéshez. Ecuador hat éven keresztül támogatta a Yasuní-ITT kezdeményezés, a Yasuní-ITT kezdeményezés néven ismert forradalmi projektet.

⁹ A könyv megjelenésekor az IACHR bírósága több millió dolláros összeg kifizetésére ítélte az államot a CSJ egykori tagjainak, miközben nem tartotta helyénvalónak, hogy az állam éljen a kárért felelős személyekkel szembeni visszkereseti jogával (lásd a CSJ ügyében hozott ítélet 263-266. pontját: Quintana et al. kontra Ecuador).

amely arra törekedett, hogy Ecuador a nemzetközi közösséggel közösen felelősséget vállaljon az Ishpingo, Tambococha és Tiputini olajmezők olajkitermelése által okozott üvegházhatású gázok kibocsátásának elkerülése érdekében a bolygó egyik legváltozatosabb biológiai sokféleségű erdejében. A világ az ecuadori nagylelkű javaslat kevesebb mint 1 százalékával válaszolt. Ezzel a kormány nekilátott az olaj kitermelésének, arra hivatkozva, hogy az ecuadoriak ~~ülők~~ garantált jogainak finanszírozását tovább kell bővíteni. A javaslat forradalmi jellege arra ösztönözte a polgárok egy részét, hogy népi konzultációt kezdeményezzenek e területek hasznosításáról. Az Alkotmány 104. cikke szerint a népszavazás megtartásához a kérdésnek a választói névjegyzék legalább 5%-ának támogatásával kell rendelkeznie, és az Alkotmánybíróságnak előzetesen döntenie kell a kérdés alkotmányosságáról. Mindez nem jelenti azt, hogy a két követelmény közül melyiknek kell teljesülnie a másik előtt. Az Alkotmánybíróság azonban úgy döntött, hogy először a nyilvántartásban szereplő személyek 5%-át kell megszerezni, és csak ezt követően dönt az alkotmányosságról (Alkotmánybíróság, 2013). Bár ez szigorúan véve nem mondható alkotmányértőnek, negatív hatással van az új jogállam részvételi szellemének megvalósulására, amelyet a Bíróságnak elsőként kell határozott függetlenséggel védelmeznie.

4. Bibliográfia

ALBUJA, Marco

2006 *Síntesis del proceso de designación de magistrados de la Corte Suprema de Justicia del Ecuador*. Quito: Red de Justicia.

BAKER, Dean

2011 *A vesztes liberalizmus vége*. Washington: Center for Economic and Policy Research.

ECUADORI KÖZPONTI BANK

2012 *Makrogazdasági statisztikák. Szerkezeti bemutatás*. Elérhető: <http://www.bce.fin.ec/documentos/Estadisticas/SectorReal/Previsiones/IndCoyuntura/EstMacroEstruc2012.pdf>.

BASABE, Santiago

2011 *Santiago Basabe szerint az előzetes letartóztatás helyettesítése teljes mértékben megvalósítható*. Hangdokumentum. Elérhető a http://www.ecuadorinmediato.com/Noticias/news_news_user_view/sustitucion_de_prision_p_reven-tiva_of_alberto_dahik_is_fully_viable_signature_santiago_basa-be_audio_164144.

A CHILEI NEMZETI KONGRESSZUS KÖNYVTÁRA

2005 *Az 1980-as alkotmány reformjai*. Elérhető a következő címen: www.bcn.cl/car-peta_temas/temas_portada.2005-10-24.0525136469.

BURBACH, Roger

2008 *Ecuador: A nép lázadása a partidokrácia és a neoliberais állam ellen*. CENSA stratégiai tanulmány.

BURGOS, Germán

2003 "Mit jelent ma a bírói függetlenség? Néhány koncepcionális elem". In Germán Burgos, ed. *Independencia judicial en América Latina: De quién? ¿Para qué? ¿Cómo?* Bogotá: Instituto Latinoamericano de Servicios Legales Alternativos: 7-40.

CALVO, Pablo

2003 "Una duda histórica: No se sabe cuántos son los desaparecidos". A *Clarínban*. Elérhető: <http://edant.clarin.com/diario/2003/10/06/p-00801.htm> ECLAC STAT.

IGAZSÁGÜGYI BIZOTTSÁG

2010 *Ha nincs igazság, nincs igazságszolgáltatás*. Informe inal de la Comisión de la Ver-truth. Quito.

AZ ÁLLAMI HITELEK ÁTFOGÓ ELLENŐRZÉSÉVEL FOGLALKOZÓ BIZOTTSÁG

2008Az ecuadori adósság átfogó ellenőrzéséről szóló végleges jelentés

CONAGHAN, Catherine

2012 "Elnöki ügyek: Az ecuadori korrupciós ügyek politikája". In *Journal of Latin American Studies* 44. szám: 649-678.

NEMZETI VÁLASZTÁSI TANÁCS

2011Népszavazás.

CHILE POLITIKAI ALKOTMÁNYA

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

2013 "Corte constitucional dictamina sobre la consulta popular de iniciativa ciudadana". Elérhető a [http://www.corteconstitucional.gob.ec/index.php?option=com_content&view=article&id=817:cor
oldal](http://www.corteconstitucional.gob.ec/index.php?option=com_content&view=article&id=817:cor-
oldal).

*te-constitucional-del-ecuador-dictamina-sobre-sobre-la-consulta-popular-de-
iniciativa-ciudadana&catid=42:boletin-2013&Itemid=20*.

MAI ÚJSÁG

2007 "Corte Suprema de Justicia no da información sobre banqueros". A *Diario Hoy*. Elérhető a <http://www.explored.com.ec/noticias-ecuador/corte-suprema-de-justicia-no-da-informacion-de-banqueros-271883.html> oldalon.

2004a "Hugo Quintana a Legfelsőbb Bíróság elnöke". A *Diario Hoy*. Elérhető a következő címen: <http://www.hoy.com.ec/noticias-ecuador/hugo-quintana-preside-la-corte-suprema-164942.html>.

2004b "A PSC visszaveszi a Legfelsőbb Bíróság irányítását". A *Diario Hoy*. Elérhető a következő címen: <http://www.explored.com.ec/noticias-ecuador/psc-retoma-el-control-de-la-corte-suprema-164707.html>.

1997a "Preguntas de la Consulta Popular 1997". A *Diario Hoy*. Elérhető a következő címen: <http://www.explored.com.ec/noticias-ecuador/preguntas-de-la-consulta-popular-1997-112217-112217.html>.

1997b "Las cifras oficiales de la Consulta Popular". A *Diario Hoy*. Elérhető a <http://www.explored.com.ec/noticias-ecuador/las-cifras-oficiales-de-la-consulta-popular-109591.html> címen.

DOÑA, Cristian és Amanda LEVINSON

2004Chile : *Egy migrációs politika felé*. Migrációs információk forrása.

ECUADORINMEDIATO

2006 "Salvataje bancario 8 milliárd dollárba került Ecuadorban". *Ecuadorinmediato*. Elérhető a http://www.ecuadorinmediato.com/Noticias/news_user_view/ecuadorinmediato_noticias 33680 címen.

A KERESKEDELEM

2009 "A hatalom által manipulálva". In *El Comercio*. Elérhető a http://www.elcomercio.com/noticias/Manipulada-poder_0_94190666.html címen.

AZ UNIVERZUM

2008 "Las relaciones de Isaías y Filanbanco". Az *El Universo*. Available at <http://www.eluniverso.com/2008/07/13/0001/9/551EABC71C35445E977CF5AA4C83886B.html>.

FELD, Lars és Stephan VOIGT

2002 *Gazdasági növekedés és igazságszolgáltatás függetlensége: országok közötti bizonyítékok új mutatók segítségével*.

FERGUSON, Thomas

1995 *Aranyszabály: A pártverseny befektetési elmélete és a pénzvezérelt politikai rendszerek logikája*. Chicago: Chicago University Press.

FIERRO, Rodrigo

2004 "Febres Cordero: En su sitio". In *El Comercio*. Elérhető a <http://www.explored.com.ec/noticias-ecuador/febres-cordero-en-su-sitio-156888.html> címen.

FISS, Owen

2003 "El grado adecuado de independencia". In Germán Burgos (szerk.): *A bírői függetlenség Latin-Amerikában: Kinek, mire, hogyan?* Bogotá: Instituto Latinoamericano de Servicios Legales Alternativos: 45-63.

FRENKEL, Roberto és Martín RAPETTI

2010 *A latin-amerikai árfolyamrendszerek tömör története*. Washington: Center for Economic and Policy Research.

FUNDAR

2005 *El ranking de la violencia en América Latina*. Buenos Aires: Fundación Fundar.

GHOSH, Jayati

2013 "A fejlődés és az életminőség újradefiniálása: új gazdasági stratégiák Ecuadorban". In *A kapitalizmus válsága, plurinacionalitás és valódi demokrácia*. Quito: IAEN.

GRAFFE, Fernando

2011 "Gestión y recursos humanos en el Consejo de la Judicatura". In Luis Pásara, szerk. *El funcionamiento de la justicia*. Quito: Igazságügyi Minisztérium/ Emberi jogok és istentisztelet/ ENSZ.

HELWEDGE, Ann és Melissa BIRCH

2007 *Csökkenő szegénység Latin-Amerikában? A nemzetközi intézmények új becsléseinek kritikai elemzése*. 07-02-es munkadokumentum. Globális Fejlesztési és Környezetvédelmi Intézet.

IFEX

2004 "A Legfelsőbb Bíróság helybenhagyta az újságíró ellen hozott ítéletet". Az *IFEX*-ben. Elérhető a következő címen: http://www.ifex.org/ecuador/2004/11/12/supreme_court_upholds_sentence/en/.

JOKISCH, Brad

2007Ecuador : *Sokszínűség a migrációban*. Migrációs információk forrása.

KRUGMAN, Paul

2009*A depressziós gazdaságtan visszatérése és a 2008-as válság*. New York: W.W. Norton.

LATINOBARÓMETRO

2011 *Latinobarómetro jelentés*.

2005 *Latinobarómetro jelentés*.

2002 *Latinobarómetro jelentés*.

Latinobarómetro jelentés.

LESSIG, Lawrence

2011 *Köztársaság, elveszett: Hogyan korrumpálja a pénz a kongresszust - és egy terv a megállítására*. New York: Tizenkettő.

MADISON, James

1788The *Federalist*. 10. és 51. sz.

KOORDINÁLÓ BIZTONSÁGI MINISZTERIUM

2013 "Ecuadorban a gyilkosságok aránya a régió átlaga alatt van, és alacsonyabb, mint az Egyesült Államok számos városában. Quito". Elérhető a következő címen: <http://www.ministeriointerior.gob.ec/ecuador-presenta-un-indice-de-homicidios-debajo-del-promedio-de-el-averio-de-la-region-y-menor-al-al-varias-ciudades-de-los-estados-unidos/>.

MONCAGATTA, Paolo

2013 "El por qué del voto por Rafael Correa". In *gkillcity.com*. n.º 89.
Elérhető a <http://goo.gl/6PSBR> oldalon.

MONTESQUIEU, Charles de Secondat

1748/2001 *A törvény szelleme*. Kitchner: Batoche.

NOZICK, Robert

1974 *Anarchia, állam és utópia*. New York: Basic Books.

Egyesült Nemzetek Szervezete

n. f. Az *igazságszolgáltatás függetlenségére vonatkozó alapelvek*. Elérhető a <http://www2.ohchr.org/spanish/law/judicatura.htm> oldalon.

n. d. A *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának aláírása és ratifikálása*. Elérhető a http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en.

AMERIKAI ÁLLAMOK SZERVEZETE

n. f. Az *aláírások és ratifikációk helyzete*. Elérhető a http://www.oas.org/dil/esp/tratados_B-32_Convencion_Americana_sobre_Derechos_Humanos_firmas.htm címen.

PÁSARA, Luis

2011 "La producción judicial: Cifras y calidad". In Luis Pásara, szerk. *El funcionamiento de la justicia*. Quito: Igazságügyi Minisztérium/ Emberi jogok és istentisztelet/ ENSZ.

PETTIT, Fülöp

2009 "Jogés szabadság". In Samantha Bessony José Luis Martí, szerk.

Jog és republikanizmus. Oxford: Oxford University Press.

1997 *Republikanizmus: A szabadság és a kormányzás elmélete*. Oxford: Oxford University Press.

POPKIN, Margaret

2003 "Kezdeményezések a bírói függetlenség javítására Latin-Amerikában: összehasonlító perspektíva". In Germán Burgos, szerk. *Bírói függetlenség Latin-Amerikában: Kitől, miért, hogyan?* Bogotá: Instituto Latinoamericano de Servicios Legales Alternativos: 169-215.

PUETATE, Silvia, Fabricio VIVEROS és José ZAPATA

2008. évi *zárójelentés - záróágazat*. Az Állami Hitelek Integrált Ellenőrzésével Foglalkozó Bizottság.

RAMÍREZ, Franklin

2010 "Desencuentros, convergencias, polarización (y viceversa) El gobierno ecuatoriano y los movimientos sociales". In *Nueva Sociedad* n.º 227: 83-101.

RAMÍREZ GALLEGOS, Franklin és Jacques Paul RAMÍREZ

2005 *La estampida migratoria ecuatoriana: crisis, redes transnacionales y repertorios de acción migratoria*. Frissített 2. kiadás. Quito: Centro de Investigaciones Ciudad.

RAY, Rebecca és Sara KOZAMEH

2012 *Ecuador gazdasága 2007 óta*. Washington: Center for Economic and Policy Research.

RESTREPO, Ricardo

n. d. "El surgimiento de la democracia constitucional de derechos y justicia en Ecuador". Kiadatlan.

RUIZ, Miguel

2012A *hegemonia problémái a mai Ecuadorban: 1978-2011*

2008 *Államválság és osztályharc a mai Venezuelában*. Quito: Universidad Andina Simón Bolívar.

RUIZ, Miguel és Paúl CISNEROS

2013 "A hegemonia válsága és az ecuadori állami paktum újrakompozíciója, 1990-2008". Ebben a könyvben.

SALGADO, Germánico *et al.*

1997Consulta *popular: Reflexiones y propuestas*. Quito: Cordes.

SELIGSON, Mitchell *et al.*

2006*Demokrácia-ellenőrzés: Ecuador 2006*. Quito: Cedatos.

SHAPIRO, Ian

2012 "A nem dominanciáról. In *University of Toronto Law Journal* 62. szám: 293-336.

2011 *A demokrácia elmélete a való világban*. Buenos Aires: Marcial Pons.

2007 *A politika erkölcsi alapjai*. Irving Roffe fordítása. José Juan Moreso és Jordi Ferrer. Mexico D.F.: Colegio de México.

2005 *A demokráciaelmélet helyzete*. Barcelona: Bellaterra.

SUNSTEIN, Cass és Stephen HOLMES

2011A *jogosultságok költségei: Hogyan függ a szabadság az adóktól.* *Agfa Siglo veintiuno.*

UNODC

2013 *Szándékos emberölések száma és aránya 100 000 lakosra vetítve (1995-2011).* ENSZ Kábítószer- és Bűntügyi Hivatal.

USA BELBIZTONSÁGI MINISZTERIUMA

2006A *migrációs statisztikák* évkönyve .

VERA, Wilson

2012 *Incidencia del entorno macroeconómico en el comportamiento de la banca: Caso Ecuador 1990-2006.* Quito: IAEN.

WEISBROT, Mark, Jake JOHNSTON és Stephan LEFEBVRE

2013 *Ecuador New Deal: A pénzügyi szektor reformja és szabályozása.* Washington: Center for Economic and Policy Research.

ZAFFARONI, Raul

2009 "Dimensión política de un poder judicial democrático". In Santiago Andrade és Luis Fernando Ávila, szerkesztők: *La transformación de la Justicia.* Quito, Igazságügyi és Emberi Jogi Minisztérium: 109-154.

ZAVALA, Zavier

n. d. Politikai korrupció: Ecuador esete. Elérhető a következő címen: <http://www.clad.org/documentos/otros-documentos/corrupcion-politica-el-caso-del-ecuador>.

Ezt a könyvet 2014 májusában
nyomtatták és kötötték az
Imprenta Mariscal cégnél.
Quito-Ecuador.